

1219_az_qiyabiQ2017_Yekun imtahan testinin sualları

Fənn : 1219 Nəzəri ekologiya

1 İnsanla təbiətin qarşılıqlı əlaqəsi hansı elmin tədqiqat obyektidir ?

- psixologiya
- biologiya
- toksikologiya
- ekologiya
- coğrafiya

2 Atmosferi çirkləndirən əsas qazlar hansılardır?

- natrium xlorid, karbon ikioksid, hidrogen
-) hidrogen, ammoniyak, fosfor
- nitratlar, karbon oksidləri, arqon
- kükürd, helium, azot, radium
- hidrogen sulfid, dəm qazı, azot oksidləri

3 Ekologiya elminin daha da aktuallaşması hansı dövrə aiddir?

- XVIII əsrin sonu
- XIX əsrin əvvəllərin
- XIX əsrin sonu
- XX əsrin II yarısı
- XX əsrin əvvəlləri

4 E.Hekkel ilk dəfə Orqanizmlərin ümumi morfoloqiyası kitabında hansı elmi terminin izahını vermişdir?

- Morfoloqiya
- Biologiya
- Fiziologiya
- Ekologiya
- Toksikologiya

5 İnsan cəmiyyəti – təbiət sistemindəki qarşılıqlı əlaqələri öyrənən elm sahəsi hansıdır?

- geoeologiya
- gemorfoloqiya
- biosenologiya
- demoekologiya
- antropoekologiya

6 E.Hekkel ilk dəfə Ekologiya termininin izahını hansı kitabında vermişdir ?

- « Meşə haqqında təlim »
- « Növlərin əmələ gəlməsi »
- « Heyvanların ekologiyasının öyrənilməsi »
- « Orqanizmlərin ümumi morfoloqiyası »
- « fiziki faktorların həyata təsiri »

7 Ayrı-ayrı fərdlərin mühitlə qarşılıqlı təsirini öyrənən fərdlərin ekologiyası elmi dildə necə adlanır?

- Sinekologiya
- Autekologiya
- Morfoloqiya
- Fiziologiya

- Demekologiya

8 Sinekolojiya nədir?

- ətraf mühitin qorunması üsullarıdır
 enerji, maddə və informasiya axınlarıdır
 növdaxili münasibətlərin tədqiqidir
 canlıların fiziologiyasıdır
 ekosistemlərin mühəndis-texniki üsullarla tədqiqidir

9 Ekologiya elminin daha da aktuallaşmasının XX əsrə aid edilməsi nə ilə izah edilir?

- elmi-texniki inqilab nəticəsində insanların təbiətə təsirinin artması ilə
 Ekologiya elminin iqtisadiyyat və mədəniyyət kimi sahələrlə sıx əlaqəsinə görə
 Heyvan və bitki növlərinin tədqiq olunmasının geniş vüsət olması ilə
 Ekoloji proqnozlaşdırmanın sürətlə inkişafı
 Populyasiyaların say tərkibinin artması ilə

10 Ekologiyanın metodlarının müşahidələr, təcrübələr və modelləşdirmədən başqa hansı ekoloji sahələr də aiddir?

- ekoloji təlim-tərbiyə və təhsil
 ekoloji amillərin optimallaşdırılması
 ekoloji təhlükəsizlik və audit
 ekoloji indikasiya və monitorinq
 ekoloji münasibətlər və əməkdaşlıq

11 Ekologiya elminin əsas tədqiqat obyektı nədir?

- kosmosun abiotik aləmə mənfi təsiri
 canlı və cansızların bir-birinə müsbət təsiri
 yalnız təbii varlıqların morfolojiyası
 tibb ekologiya və onun bölmələrinin öyrənilməsi
 insanla təbiətin qarşılıqlı əlaqəsi

12 Su mühit başqa mühitlərdən hansı abiotik faktorları ilə fərqlənir?

- axarlığı, şəffallığı, duzluluq, temperatur tutumu
 şəffallığı, axmazlığı, qələvililiyi, turşuluğu
 təbəqələnməsi, bulanıqlaşması, temperaturu, qatılığı
 codluğu, qumsallığı, bulanıqlığı, rəngi
 turşuluğu, bulanıqlığı, qumluluğu, temperaturu

13 Hansı müasir dövrdə ekologiya qarşısından duran əsas məsələlərə aid deyil?

- ətraf təbii mühitin keyfiyyətləndirilməsi
 ekoloji sistemlərin dayanıqlığı üzrə nəzəriyyənin işlənməsi
 mühitə adaptasiyanın öyrənilməsi
 bioloji müxtəlifliyin və onun mühafizə mexanizminin tədqiqi
 canlı orqanizmlərin yaşayış yerlərinin məhdudlaşdırılması

14 Hansı ekoloji faktor bir orqanizmin digərini həyat fəaliyyətinə təsirini göstərir?

- məhdudlaşdırıcı faktorlar
 abiotik faktorlar
 qoşma biotik faktorlar
 antropogen faktorlar
 biotik faktorlar

15 ətraf mühitin biotik faktorları əsasən hansı istiqamətlərdə inkişaf edir?

- qida zənciri, məhdudlaşma, köçətmə
- inkişaf, törəmə, köçətmə
- qida əlaqəsi, sahə əlaqəsi, nəsilvermə əlaqəsi
- sahə əlaqəsi, dayanıqlıq, köçətmə
- nəsil əlaqəsi, inkişafdan qalma, dayanıqlıq

16 Hansı ekoloji faktorlara aid deyil?

- antropogen faktor
- abiotik faktor
- sistemli idarəmə faktoru
- biotik faktor
- məhdudlaşdırıcı faktor

17 Hansı müasir dövrdə ekologiya qarşısında duran əsas məsələlərdən hesab olunmur ?

- təbii sərvətlərdən səmərəli və qənatlı istifadə edilməsi
- biosferdə baş verən proseslərin öyrənilməsi
- ekoloji təhlükəsizliyin təmin edilməsi
- təbiət və antropogen senozların möhkəmliyi
- ətraf mühitə edilən antropogen təsirlərin gücləndirilməsi

18 Hansı yer üzərindəki abiotik faktorlara daxil deyil ?

- ətraf mühitin temperaturu
- işıq, ionlaşdırıcı şüalar
- rəqabət, yaşam mücadiləsi
- atmosfer havasının nəmliyi
- atmosfer çöküntüləri, atmosfer havası

19 Orqanizmin hər hansı bir faktorun təsirinə uyğunlaşması nədən asılıdır ?

- faktorun dönməzliyindən
- faktorun sabitliyindən
- faktorun dəyişkənliyindən
- faktorun təkrarlanmasıdan
- faktorun dövrülyündən

20 Su hövzələrinin abiotik faktorları sudakı hansı canlılara necə təsir edir ?

- bakteriyalarda, planktonlarda həyat fəaliyyəti zəifləyir
- bakteriyalarda, planktonlarda fotosintez prosesi yüksəlir
- bakteriyaların, planktonların miqdarı azalır
- bakteriyalarda, planktonlarda fotosintez getmir
- bakteriyaların, planktonların inkişafı dayanır

21 ətraf mühitin məhdudlaşdırıcı faktorların hansı amillər müəyyən edir?

- maksimum qaydası və tolerantlıq
- dayanatlılıq həddi və minimum qaydası
- minimum qaydası və tolerantlıq
- maksimum qaydası və parazitlik
- "10 faiz" qaydası və parazitlik

22 ətraf mühitdə dövrü olmayan faktorlara hansılar aid edilir ?

- zəlzələlər və partlayışlar

- uçuşunlar və dəmir yolu qəzaları
- sürüşmələr və yanğınlar
- təbii fəlakətlər və texnogen xarakterli faktorlar
- daşqınlar və AES-dəki qəzaları

23 Ekoloji faktorlar neçə kateqoriyaya bölünür ?

- 7
- 5
- 2
- 3
- 4

24 İnsanlar tərəfindən ətraf mühitə edilən təsirə nə deyilir?

- qarşılıqlı təsir
- mexaniki təsir
- kimyəvi təsir
- antropogen təsir
- fiziki təsir

25 Hansı elm sahəsi insanla təbiətin qarşılıqlı əlaqələrini nəzərdən keçirməklə insan fəaliyyəti nəticəsində onu əhatə edən təbii mühitdə baş verən dəyişikləri öyrənir ?

- Fizika
- Bioloqiya
- Riyaziyyat
- Ekologiya
- Coqrafiya

26 Ekologiyanın bütöv bir sistem kimi təşəkkül tapması və inkişafı hansı dövrə təsadüf edir?

- XX əsrin əvvəli və sonu
- XVII əsrin sonu XIX əsrin əvvəli
- XVIII əsrin sonu XIX əsrin əvvəli
- XIX əsrin əvvəli və sonu
- XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəli

27 İlk dəfə neçənci ildə hansı ölkədə Ekologiya elmi yurnalı çap olunmuşdur ?

- 1920-ci ildə Amerikada
- 1910-cı ildə Rusiyada
- 1930-cı ildə Türkiyədə
- 1925-ci ildə Azərbaycanda
- 1918-ci ildə Bolqariyada

28 Nəzəri ekologiya da ayrı-ayrı növlərin papulyasiyalarının struktrunu və dinamikasını öyrənən sahə necə adlanır?

- autekologiya
- sinekologiya
- geoeologiya
- demoekologiya
- biosenoekologiya

29 Autekologiya elmi hansı sahəni öyrənir?]

- populyasiyaların say tərkibinin artmasını
- ekoloji proqnozlaşdırmanın sürətlə inkişafını

- canlıların ümumi fiziologiyasını
- ayrı-ayrı fərdlərin mühitlə qarşılıqlı əlaqəsini
- ekosistemdə biotopların ayrılmasını

30 Sinekologiya termininin elmi izahı necədir ?

- enerji və informasiya axınları
- ekoloji təlim-tərbiyə
- indikasiya və monitorinq
- ekosistemin optimallaşdırılması
- abiotik komponentlər

31 Ekologiya elminin xüsusi sahələri hansılardır? 1. Demekologiya 5. İnsan ekologiyası 2.Landşaftşunaslıq 6. Toksikologiya 3.İqlimşunaslıq 7. Autekologiya 4.Paleoekologiya 8. Hidrologiya

- 4, 5, 6, 7, 8
- 1, 4, 5, 6, 7
- 2, 5, 6, 7,8
- 1, 3, 4,6, 8
- 3, 4, 5, 6, 7

32 Ekologiya elminin predmetini təşkil edən enerji, maddə və informasiya axınları konkret olaraq necə adlandırılır?

- toksikologiya
- populyasiyalar
- biosenozlar
- sinekologiya
- biogeosenologiya

33 Canlıların fiziologiyası və yaşadığı şəraitdəki davranışı, doğum,ölüm, enerji, maddə və informasiya axınları ekologiya elminin hansı hissəsini təşkil edir?

- predmetini
- tədqiqat obyektini
- elmlərarası əlaqəsini
- inkişaf mərhələlərini
- bölmələrini

34 Y.Odum və C.M.Andersonun tədqiqatları ekologiya elminin hansı inkişaf mərhələsinə təsadüf edir ?

- coğrafiya elminin yarandığı dövrlərə
- orta əsrlərə
- XIX əsrin 60-ci illərinə
- XX əsrin 50-ci illərinə
- XIX əsrin 50-ci illərinə qədər

35 İlk dəfə biogeosenoz anlayışını əsaslandırmış alim kimdir?

- V.N.Sukaçev
- A.Tensli
- V.V.Dokuçayev
- V.Şelford
- V.İ.Vernadski

36 Ekologiya elminin inkişafında rolu olan və birinci inkişaf mərhələsinə aid edilən alimləri göstər:

- E.Hekkel, E.Zyuss, V.V.Dokuçayev
- İ.P.Borodin, M.Biqon, A.L.Yasin

- İ.P.Gerosimov, C.M.Anderson, Y.Odum
- İ.İ.Lepexin, A.F.Middendorf, S.P.Kraşennikov
- V.I.Vernadski, V.N.Sukaçev, E.S.Baner

37 Azərbaycan Ekologiya elminin inkişafında dönüş yaradan Həyacan təbili kitabının müəllifi Kim olmuşdur ?

- A.M.Əzizov
- B.Ə.Budaqov
- Q.Ş.Məmmədov
- H.Ə.Əliyev
- A.L.Yanşın

38 C.M..Anderson və Y.Odum Ekologiya elminin inkişaf dövrünün hansı mərhələsində fəaliyyət göstərmişlər ?

- I mərhələsində
- orta əsrlərdə
- II mərhələsində
- XVIII əsrin sonlarında
- III mərhələsində

39 H.ə.əliyevin Azərbaycan Ekologiya elmində dönüş yaratdığı kitabı hansıdır?

- Meşələrin ekologiyası
- Düzümlü, düzümsüz təbiət
- Təbiəti qoruyaq
- Aqroekologiya
- Həyacan təbili

40 Ekologiya elminin inkişaf tarixini əsasən neçə mərhələyə bölürlər?

- 6
- 4
- 2
- 5
- 3

41 Azərbaycanda ekologiya elminin inkişafında rolu olan alimlər hansılardır? 1.İ.P.Ğerasimov 5. B.Budaqov 2.Q.K.Gül 6.A.L.Yanşın 3.Y.Məmmədəliyev 7.Q.Məmmədov 4.H.əliyev 8.A.M.əzizov

- 2, 4, 5,7
- 1,2, 4, 6
- 1, 3, 5, 7
- 5, 6, 7, 8
- 2, 3,7,8

42 əsasən Ekologiyanın inkişafının ikinci mərhələsində seçilən və ekologiyanın banilərindən biri sayılan alim kimdir?

- K.F.Rulye
- L.B.Lamark
- İ.İ.Lepexinin
- S.M.Anderson
- V.V.Dokuçayev

43 Canlı maddələrin fiziki-kimyəvi vəhdəti qanunu kimə məxsusdur?

- Y.Odum

- V.Şelford
- L.Dollon
- V.I. Vernadski
- U.Libixin

44 Azərbaycanın Ekologiya elmində əvəzsiz rolu olan Q.K.Gül əsasən hansı sahədə tədqiqatlar aparmışdır?

- Abşeron yarımadasında
- Cənub-Şərqi Qafqazda
- Cənubi Azərbaycanda
- Xəzər dənizi üzrə
- Kiçik qafqazda

45 Ekologiya elminin müasir dövrə aid olan III mərhələsinin inkişafında rolu olan alimləri göstər

- A.Humboldt, L.Lamark, Y.Odum
- Ç.Darvin, K.F.Rulye, T.Maltus
- C.M. Anderson, C.Xarper, Y.Odum
- A.F.Middendorf, Y.Büffon, E.Hekkel
- V.V.Dokuçayev, N.A.Seversov, İ.Lepexin

46 İlk evolyusiya təliminin müəllifi kim olmuşdur ?

- Jan-Batist-Lamark
- V.V.Dokuçayev
- Aleksandr Humboldt
- Ernest Hekkel
- Karl Franseviç Rulye

47 Hələ də öz təsirini itirməyən Tolerantlıq qanunu kimə məxsusdur

- V.Şelford
- V.I.Vernadski
- L.Libix
- E.Hekkel
- V.V.Dokuçayev

48 Demoqrafik konsepsiya təliminin banisi kim olmuşdur ?

- L.Lamark
- C.Xarper
- T.Maltus
- V.Dokuçayev
- A.Humboldt

49 Jan-Batist-Lamark hansı təlimin müəllifi olmuşdur ?

- demoqrafik təlim
- biosfer təlimi
- fiziologiya təlimi
- eksponent təlimi
- evolyusiya təlimi

50 Torpaq örtüyünü biosferin bir elementi kimi öyrənən alim kim olmuşdur ?

- İ.P.Gerasimov
- D.L.Armand
- K.K.Markov
- V.R.Volobuyev

A.P.Vinoqradov

51 Biosistemləri yaradan əsas komponentlər hansılardır?

- genlər və hüseyrələr
- ekotip amillər
- təkamül prosesləri
- biotik və abiotik amillər
- biogeosenozlar

52 Hazırkı vaxtda ekoloji qanunların pozulmasının qarşısını almaq məqsədilə hansı sahələrin inkişafı mütləqdir?

- mühəndis ekologiyasının
- antropoekologiyasının
- ümumi ekologiyasının
- ekoloji təhsil və mədəniyyətin
- tətbiqi ekologiyasının

53 Aşağıdakılardan hansı qanun V.İ.Vernadskiyə məxsusdur ?

- təbii məhsuldarlığın azalması qanunu
- canlı maddələrin fiziki-kimyəvi vəhdəti qanunu
- təkanülün dönməzliyi qanunu
- biosferin müstəqilliyi qanunu
- məhdudlaşdırıcı faktorlar qanunu

54 Müasir ekologiyada hələ də öz əhəmiyyətini itirməmiş və L.Libix tərəfindən yaradılmış qanun hansıdır?

- Tolerantlıq qanunu
- Optimallıq qanunu
- Təbii məhsuldarlığın azalması qanunu
- Minimum qanunu
- Təkamülün dönməzliyi qanunu

55 T.Maltusun populyasiyanın eksponent tənliyini təsvir etdiyi və qəbul olunmayan təlimi hansıdır?

- yaşamaq uğrunda mübarizə
- demoqrafik konsepsiya
- bitkilərin fizionomiyası
- orqanizmlərin evolyusiyası
- orqanizmlərin morfolojiyası

56 İlk dəfə olaraq insanların təbiətə təsirinin neqativ nəticələrinin mümkünüyü haqqında bəşəriyyətə xəbərdarlıq edən alimlər kimlərdir?

- Ç.Darvin və C.Xarper
- K.F.Rulye və V.V. Dokuçayev
- A.Humboldt və N.A.Seversov
- Y.Odum və C.M.Anderson
- L.Lamark və T.Maltus

57 Bir növə aid fərdlərin birliyi nədir?

- biotoplar
- genofonlar
- populyasiya
- ekosistemlər
- biosenozlar

58 Populyasiyada vahid zaman ərzində orqanizmin yeni fərdlərinin əmələ gəlməsi nə adlanır?

- inkişaf adlanır
- həyata gəlmə adlanır
- ölüm adlanır
- məhv olma adlanır
- doğum adlanır

59 Ekosistemin əsas hissəsini təşkil edən canlı təbiət amilləri hansılardır ?

- abiotik amillər
- kosmik amillər
- biotik amillər
- biokos amillər
- antropogen amillər

60 Biosenoz + biotop formulu hansı ekoloji sahəni təşkil edir ?

- adaptasiyanı
- zoosenozu
- ekosistemi
- populyasiyanı
- edafotopu

61 Biotik amillər nədir?

- canlı təbiət amilləridir
- cansız təbiət amilləridir
- radioaktiv şüalanma prosesləridir
- edafik və ya torpaq faktorlarıdır
- İnsan fəaliyyəti amilləridir

62 1915-ci ildə A.Tensli tərəfindən ekologiya elminə daxil edilən termin hansıdır?

- Biogeosenoz
- Edafotop
- Ekosistem
- Populyasiya
- Biosenoz

63 Populyasiyanın sayının ümumi dəyişməsi dinamikası dörd hadisənin hesabına yaranır. Hansı cavab düzgün deyil

- dözümlülük
- doğum
- köçmə
- köçürülmə
- ölüm

64 Orqanizmlərin anatomik və morfoloji dəyişikliyinə səbəb olan təsir hansıdır?

- Modifikator təsir
- Məhdudlaşdırıcı təsir
- Fizioloji təsir
- Qıcıqlandırıcı təsir
- Limitləşdirici təsir

65 Öz-özünə istehsal, dəyişkənlik və fəaliyyət hansı bioloji sahənin əsas xassələridir?

- geomorfologiyanın
- biosenozların
- biotoplının
- populyasiyanın
- demutasiyanın

66 Neytralizm nədir ?

- növün bir-birinə mənfi təsir göstərməsi
- növün bir-birinə təsir göstərməməsi
- növün bir-birindən ayrı ola bilməməsi
- öz sahibinin inkişafını ləngitməsi
- öz qurbanı ilə qidalanması

67 Canlı orqanizmlərə birbaşa və dolaylı yolla təsir edən cansız komponentlər hansılardır?

- abiotik amillər
- edafoqen amillər
- kimyəvi amillər
- iqlim amilləri
- oroqrafik amillər

68 Bəzi orqanizmlərin həyat fəaliyyətinin digər orqanizmlərin həyat fəaliyyətlərinə təsirlərinin cəmini ifadə edən amillər hansılardır?

- Kimyəvi amillər
- Antropogen amillər
- Biotik amillər
- Fiziki amillər
- Demografik amillər

69 Ekoloji amillərin əsas 3 kateqoriyası hansılardır? 1. Biotik amillər 4. Abiotik amillər 2. Kosmik amillər 5. Biokos amillər 3. Radioaktiv şüalanma 6. Antropogen amillər

- 2,4,6
- 1,4,6
- 4, 5, 6
- 3, 4, 5
- 1,3, 5

70 Populyasiyanın əsas xassələri hansılardır? 1. Öz-özünə istehsal 4. Abiotik faktorlar 2. Dəyişkənlik 5. İşləmə, fəaliyyət 3. Cinslərin nisbəti 6. Adaptasiya

- 2, 3,4
- 1, 3, 6
- 1, 2,5
- 2, 4, 6
- 3, 5, 6

71 Üzun müddət bir sahədə məskunlaşan, bu sahəyə bənzər sahədən izolə edilmiş formada yerləşən növün bir hissəsi necə adlanır?

- populyasiya
- zeosenoz
- demutasiya
- geomorfologiya
- biogeosenoz

72 Mühitin ekoloji amillərinin canlı orqanizmlərə göstərdiyi təsirləri qruplaşdır 1. qıcıqlandırıcı təsir 5. modifikator təsir 2. məhdudlaşdırıcı təsir 6. abiotik təsir 3. evrion təsir 7. siqnallar təsiri 4. toleranlıq təsiri 8. amensial təsir

- 1, 3, 6, 7
- 2, 4, 6, 8
- 1,2,3,4
- 1, 2, 5, 7
- 3,4, 7, 8

73 Hansı fərdlər yaşadıqları sahəyə bağlı olurlar və onun sərhədlərini keçdikdə səmt reaksiyası onların geriyyə qayıtmasını stimullaşdırır?

- onurğalılar
- otyeyən heyvanlar
- rezident-fərdlər
- parazitlər
- yırtıcılar

74 Yaşadıqları sahəyə tanış oriyentlər sistemi ilə bağlı olub, oraya öz növündən olan fərdlərində daxil olmasını düşməncəsinə qarşılayan fərdlərə nə deyilir?

- rezident-fərdlər deyilir
- sürünənlər deyilir
- yırtıcılar deyilir
- onurğalılar deyilir
- parazitlər deyilir

75 Oturaq həyat tərzini keçirən rezident-fərdlər ərazi konfliktində aşağıdakı davranış komplekslərindən istifadə edirlər. Hansı cavab düzgün deyil?

- birbaşa aqressiya, hədə duruşu
- fiziki təmasda olurlar
- hücum nümayiş etdirmək
- fiziki təmas olmur
- xüsusi səs siqnalları

76 Təbii qruplaşmaların əksəriyyətinin yerli şəraitə yaxşı uyğunlaşaraq yaratdıqları qrup elmi cəhətdən necə adlandırılır?

- ekotip
- genofon
- biotop
- ekosistem
- biosenoz

77 Vulkan püskürməsi, zəlzələ və s. baş verən gözlənilməz hadisələr hansı faktorlara Aid edilir ?

- kosmik faktorlara
- modifikator faktorlara
- limitləşdirici faktorlara
- qeyri-dövri faktorlara
- fizioloji faktorlara

78 Temperatur, su, insan, torpaq, işıq və s. mühitin hansı sahəsinin ayrılmaz hissələridir ?

- dövri millərin
- biotik amillərin
- biokoz amillərin

- abiotik amillərin
- antropogen amillərin

79 Ekosistemdə canlı orqanizmlərin müəyyən hissəsini təşkil edən qrup necə adlanır ?

- biotoplar
- ekafikatorlar
- biokoslar
- populyasiyalar
- biosenozlar

80 Gözlənilməz baş verən qeyri-dövri faktorlara hansılar aiddir?

- gecə-gündüzün yerdəyişməsi, turşuluğun artması
- vulkan püskürməsi, zəlzələ, yırtıcıların hücumu
- yağışın yağması, duzluğun bərabər paylanması
- qabarma və çəkilmələr, temperatur rejimi
- işıqlandırma dərəcəsi, okean axınları

81 Cansız təbiətin fiziki amilləri hansılardır?

- turşuluq, torpaq, sıxlıq amilləri
- biotik, antropogen, dövri amillər
- kimyəvi, temperatur, hərəkətilik amilləri
- torpaq, abiotik, şəffaflıq amilləri
- kosmik, iqlim, oroqrafik amillər

82 Digər növlərin yaşayış mühitinə və ya onların bilavasitə həyat şəraitinə təsir göstərən fəaliyyət forması hansıdır?

- Evriqal orqanizmlər
- Limitləşdirici amillər
- Dövri amillər
- Məhdudlaşdırıcı amillər
- Antropogen amillər

83 Mühitin abiotik amilləri arasında əsas götürülən amillər hansılardır? 1. temperatur 5. heyvan 2. su 6. torpaq 3. insan 7. bitki 4. oksigen 8. işıq

- 1, 2, 4, 6, 8
- 1, 3, 5, 6, 7
- 3, 4, 5, 6, 7
- 4, 5, 6, 7, 8
- 2, 3, 4, 7, 8

84 Növlərarası əlaqədə hər iki növün bir-birindən ayrı ola bilməməsi hansı terminlə xarakterizə edilir?

- protokooperasiya
- amensalizm
- tolerantizm
- komensializm
- mutyualizm

85 Növlərarası əlaqədə hər növün bir-birinə heç bir təsir göstərməməsi necə adlanır?

- mutyualizm
- rəqabət
- parazitizm
- neytralizm

- yırtıcılıq

86 Canlı orqanizmlərə bilavasitə təsir edən hər hansı bir mühit necə adlandırılır?

- Edafik faktor
 Biotoplar
 Fiziki faktor
 Fiziki faktor
 Ekoloji amil

87 Biosenoz nədir?

- canlı orqanizmlərin müəyyən qrupudur
 orqanizmlərin yaşayış mühitidir
 vahid birləşən biokos elementləndir
 yeraltı törəmələrdir
 yalnız cansız komponentlərdir

88 Ekosistemi əhatə və təşkil edən əsas qrup və yaşayış mühiti hansıdır?

- Sistem və oroqrafiya
 Populyasiya və növ
 Zoosenoz və edafotop
 ekoloji amil və biogeosenoz
 Biosenoz və biotop

89 Ölü orqanika ilə qidalanan heterotroflar hansılardır?

- redusentlər
 destuktorlar
 saprotraflar
 parazitlər
 produsentlər

90 Trofik əlaqələr hansı proseslər zamanı baş verir ?

- temperaturun və yeraltı təzyiqin dəyişməsi
 okean çökəkliklərindəki mikroorqanizmlərin məhv olması
 ekosistemdə biotopların sayının artması
 biosenozda bir növün digər növün hesabına qidalanması
 canlı orqanizmlərin həyat fəaliyyətinin dəyişməsi

91 İnsan, heyvan və bəzi bitkilər hansı formalı orqanizmlərə aid edilir ?

- redusentlərə
 produsentlərə
 biosenozlara
 fitofaqlara
 konsumentlərə

92 Qeyri-üzvi maddədən üzvi maddə əmələ gətirən produsentlər necə adlanır ?

- konsumentlər
 mikrosistemlər
 ekoton orqanizmlər
 avtotrof orqanizmlər
 heterotrof orqanizmlər

93 Biosenozu təşkil edən toplumlar hansılardır? 1. zoosenoz 4. fitosenoz 2. evrioksibont 5. mikrobiosenoz 3. edafotop 6. akvatop

- 1, 2, 3
- 1, 4, 5
- 2, 4, 6
- 1, 3, 6
- 2, 3, 4

94 Orqanizmin parçalanmış qalıqları ilə qidalanan saprofitlər necə adlanır?

- fitofaqlar
- biogeosenozlar
- biotoplar
- redusentlər
- evriqallar

95 Heterotrof orqanizmlər olan konsumentlər necə xarakterizə olunur?

- ölmüş hüceyrələrlə qidalanan orqanizmlər
- hazır üzvi maddələrlə qidalanan orqanizmlər
- yırtıcılara qida mənbəyi olan orqanizmlər
- kimyəvi birləşmələrlə inkişaf edən canlılar
- orqanizmlərin inkişafını ləngidən parazitlər

96 Biosenozda komponentlərin müəyyən şərait və məkandakı fəaliyyəti ilə yanaşı onların yerləşdiyi sahənin məhdudluğu necə adlandırılır?

- biotop
- biomorf
- biogeosenoz
- heterotrof
- ekoton

97 Orqanizmə birtərəfli təsir edən xarici mühit amili necə adlanır?

- Fiziki
- abiotik
- Biotik
- Qoşma biotik
- Ahtropogen

98 Sürülərdə fərdlər hansı tabelik münasibətlərində yaşayırlar?

- sərbəst münasibətdə
- iyerarxik münasibətdə
- asılı münasibətdə
- azad münasibətdə
- düşmən münasibətdə

99 Sürü ilə yaşayan heyvanlarda fərdlər və onların dəstələri arasında fasiləsiz aşağıdakı məlumat əlaqələri olur. Hansı cavab düzgün deyil?

- yuva, ifrazat
- "şəxsi siqnallar", eşidilən
- iyə görə, izə görə
- yol axtarmaq, yola düşmək
- cığır, gəmirmə

100 Dəstəvi həyat keçirən heyvanlar populyasiya daxili necə sturkturlar əmələ gətirirlər?

- tayfa, qrup, dəstə
- qrup, yarıq qrup, tayfa
- koloniya, sürü, dəstə
- koloniya, tayfa, qrup
- sürü, tiplum, qrup

101 . Populyasiyaların ətraf mühitlə dinamik tarazlığı saxlanması prinsipinə nə deyilir?

- populyasiyaların tarazlığı
- populyasiyaların stabilliyi
- populyasiyaların uyğunsuzluğu
- populyasiyaların dinamikliyi
- populyasiyaların hemoestazı

102 . Populyasiyaların homeostaz mexanizmləri aşağıdakı funksional qruplara ayrılır. Hansı cavab düzgün deyil?

- fərdləri xüsusi vəzifə daşıyır
- populyasiya daxili sıxlığın tənzimlənməsi
- məkan strukturunun saxlanması
- populyasiyada heç bir əlaqə yoxdur
- genetik strukturun saxlanması]

103 Maddə və enerji, informasiya baxımından biogeosenoz və cür sistemdir?

- açıq və tənzimlənmiş sistemdir
- qapalı və tarazlı sistemdir
- qapalı və sabit sistemdir
- açıq və dayanıqlı sistemdir
- yarıq qapalı və stabil sistemdir

104 Bütün orqanizmlərin bölündüyü əsas qruplar hansılardır?

- relyef və süxurlar
- hüceyrə və növlər
- konsument və parazitlər
- avtotrof və heterotroflar
- redusent və bakteriyalar

105 Dünyanın ən kasıb biosenozları hansı ərazilərdə yayılmışdır ?

- dağ zirvələrində və ekvatorial meşələrdə
- mülayim qurşaqlarda və bataqlıqlarda
- tropik meşələrdə və çay vadilərində
- mərcan rifləri, okean çökəkliklərində
- qütb səhralarında, şirklənmiş su hövzələrində

106 Yer kürəsində zəngin biosenozlar əsasən hansı ərazilərdə yayılmışdır?

- çirklənmiş su hövzələrində, şimal tundrada
- tropik meşələrdə, mərcan rifləri və çay vadilərində
- tropik səhralarda, mülayim qurşaqlarda, qütblərdə
- bağ zirvələrində, bataqlıqlarda, arktik səhralarda
- okean çökəkliklərində, savannalarda, kanyonlarda

107 Bioloji dövrandə iştirakına görə biosenozdakı orqanizmlər əsas neçə qrupa bölünürlər?

- 5
- 2
- 4
- 3
- 6

108 Biosenozlardan aşağıdakı parçalanma məhsulları xaric edilir. Hansı cavab düzgün deyil?

- bərk maddələr
- oksigen
- biogen maddələrin parçalanma məhsulları
- istilik
- karbon qazı

109 Yaşayış mühitindən asılı olaraq mikroorqonizmlər hansı qruplara bölünürlər?

- ekotip və individlər
- aerob və aneroblar
- avtotrof və köbələklər
- heterotrof və saprofitlər
- biotop və genotoplar

110 Qeyri-üzvi maddədən üzvi maddəni yaradan orqanizmlər necə adlanır?

- avtotroflar
- fərdlər
- genofonlar
- biotoplar
- biosistemlər

111 Biosferdə mövcud olan hansı çöküntülər aşağı proterozoya aiddir ?

- maqneziumlu
- kalsiumlu
- karbonatlı
- xloridli
- natriumlu

112 Fitofaqlar hansı təbəqə tərəfindən yaradılan ilkin məhsulla qidalanır ?

- atmosfer
- hidrosfer
- litosfer
- biosfer
- noosfer

113 Qapalı su hövzələrində minerallaşma dərəcəsinin dəyişməsinə səbəb nədir ?

- buxarlanma
- körfəzlər
- atmosfer suları
- çay suları
- dəniz nəqliyyatı

114 Daha çox növ tərkibinə malik olan biosenozlar hansı şəraitdə mövcud olur?

- süni göllərdə
- tarla və bostanlarda
- istixanalarda

- təbii sistemlərdə
 su anbarlarında

115 Atmosfer tərəfindən yaradılan ilkin məhsulla qidalanan heyvanlar necə adlandırılır ?

- fitofaqlar
 zoofaqlar
 redusentlər
 klimatoplar
 edafotoplar

116 Konsumentlərə aid edilən orqanizmlər hansılardır?

- bioloji dövrandə iştirak edən üzvi maddələr
 atmosferin yüksək qatlarında mövcud olan mikroblar
 sadə kimyəvi birləşmələrlə qidalanan bitkilər
 insan, heyvan və bəzi bitkilər
 digər orqanizmlərin inkişafını ləngidən parazitlər

117 Qeyri üzvi maddədən üzvi maddə əmələ gətirən avtotrof orqanizmlər necə adlanır?

- ekotonlar
 biosenoqlar
 biotoplar
 produsentlər
 mikrosistemlər

118 V.N.Sukaçevə görə biogeosenoz yer üzərində olan hansı eynicinsli təbii hadisələri təşkil edir?

- yağıntılar, yeraltı faydalı qazıntılar
 abiotik amillər, temperatur, kimyəvi süxurlar
 atmosfer, bitki aləmi, torpaq və hidroqrafiya
 produsentlər, zəlzələ ocaqları, okean yatağı
 yağıntılar, yeraltı faydalı qazıntılar

119 Canlıların metabolizm prosesini idarə edən əsas elementlər hansılardır?

- kof fermentlər
 ontogenezlər
 fermentlər
 hormonlar
 filogenezer

120 İnsan bədənində ən çox mövcud olan element hansıdır ?

- oksigen
 kalsium
 karbon
 hidrogen
 dəmir

121 Digər ekosistemlərə nəzərən maksimal müxtəlifliyə malik təbəqə hansıdır ?

- ekzosfer
 biosfer
 atmosfer
 litosfer
 hidrosfer

122 Edvard Zyuss tərəfindən 1875-ci ildə elmə gətirilmiş termin hansıdır ?

- coğrafi təbəqə
- ekologiya
- biosfer
- atmosfer
- tropopauza

123 Biosferdə mövcud olan mikroorqanizmlər və çoxhüceyrəli mikroskopik bitkilər necə adlanır?

- biosenozlar
- konsumentlər
- avtotroflar
- heterotroflar
- destruktorlar

124 Həyat şəraiti uyğun olmayan yerlərdə bir çox canlıların izlərinə rast gəlinərsə, belə zona necə adlandırılır ?

- biokosmik zona
- homeostaz zona
- parabiosfer zona
- homeostatik zona
- avtotrof zona

125 Biosferin yuxarı sərhəddi ni təyin et

- ozon təbəqəsinə qədər olan məsafəni
- okeanların abissal düzənliklərinə qədər
- atmosferin 3000 m-dən keçən sərhəddinə qədər
- litosferin 2-3 km dərinliyinə qədər
- yer qabığı və mantiyanın üst hissəsi

126 Biosferin əhatə etdiyi sərhədləri təyin et

- okean çökəklikləri və mantiyanın üst hissəsi
- atmosferin üst, hidrosferin aşağı hissələri
- atmosferin aşağı, hidrosferin hamısı, litosferin üst hissəsi
- hidrosferin üst, atmosferin aşağı hissəsi
- ekzosfer və termosfer, litosferin alt qatları

127 Biosfer termini elmə ilk dəfə Kim tərəfindən gətirilmişdir?

- Eduard Zyuss- 1875-ci il
- Aleksandr Humbolt- 1807-ci il
- Ernest Hekkel- 1875-ci il
- Vladimir Vernadski- 1932-ci il
- Artur Core Tensli-1935-ci il

128 Antropogen və təbii təsirlər nəticəsində ətraf mühitin dağılma təhlükəsi ilə və ya mənfi ekoloji dəyişikliklərdə səciyyələnən və bu səbəbdən insanın və cəmiyyətin həyatı vacib maraqlarına təhlükə yaradan vəziyyət necə adlanır?

- kataklizm
- təhlükəli böhran vəziyyəti
- təhlükəli krizis vəziyyəti
- təhlükəli ekoloji vəziyyət
- təhlükəli hal

129 Təhlükəli ekoloji vəziyyətin nəticələrini aradan qaldırmaq üçün hansı maliyyə mənbələrindən istifadə edilməməlidir?

- pensiya fondunun vəsaitindən
- təqsirkar müssisənin subyektlərinin vəsaitindən
- sığorta ödənişindən
- dövlət büdcəsindən
- qrantlar və fondların vəsaitlərindən

130 Təhlükəli ekoloji vəziyyətin yaranmasının və inkişafının qarşısının alınması və onların nəticələrinin aradan qaldırılması üzrə tədbirlər sistemi nə deyilir?

- ekoloji təhlükəli vəziyyət
- ekoloji təhlükəsizliyin təmini
- ekoloji durumun sağlamlaşdırılması
- ekoloji yük
- ekoloji böhran vəziyyəti

131 İnsanın və cəmiyyətin həyatı vaxtın maraqlarının, ətraf mühitin ona antropogen və təbii təsirlər nəticəsində yaranan təhlükələrdən qorunmasının təmini nə adlanır ?

- ekoloji krizis
- ekoloji təhlükəsizlik
- ekoloji vəziyyət
- ekoloji fəlakət
- ekoloji təhlükə

132 İnsan və cəmiyyətin həyatı vacib maraqlarına, ətraf mühitə antropogen və təbii təsirlər nəticəsində yaranan təhlükəli vəziyyətə nə deyilir?

- ekoloji yük
- ekoloji qəza
- ekoloji təhlükəsizlik
- ekoloji təhlükə
- ekoloji böhran

133 Atmosferdə karbon qazının normadan artıq olması hansı effektin yaranmasına səbəb olur ?

- soyuqlaşmanın
- "pamir effekti"nin
- hər bir effekt yaratmır
- qlobal soyuqlaşmanın
- istiləşmənin

134 Həyat üçün istifadə olunan biosferdə dövr edən kimyəvi elementlərin və qeyri-üzvi birləşmələri hərəkəti necə adlanır ?

- geokimyəvi elementlərin dövr etməsi
- birləşmələrin dövr etməsi
- biogen elementlərin dövr etməsi
- mikroelementlərin dövr etməsi
- kimyəvi elementlərin dövr etməsi

135 Neçənci ildə əhəlinin radiasiya təhlükəsizliyi haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunu qəbul edilmişdir?

- 2008-ci ildə
- 1990-ci ildə
- 1995-ci ildə

- 1997-ci ildə
 2000-ci ildə

136 Təbii elektromaqnit şüalanma mənbələridir? 1.Elektrik və maqnit sahələri, 2. dalğa ötürücülər. 3.günəş və qalaktikadan gələn radioşüalanma. 4. müxtəlif qurğuların şüaları. 5.atmosferin elektrikliyi. 6. lampalı generatorlar

- 2,3,4
 1,2,4
 1,3,5
 4,5,6
 3,4,5

137 Təbii radiasiya mənbələrinə aiddir?

- bəzi kimyəvi elementlər
 günəş şüaları
 maddən suları
 suxurlar
 rentgen şüaları, AS-lər

138 Hazırda canlı orqanizmlərin mövcud olduğu sahə necə adlanır ?

- noosfer
 biosfer
 litosfer
 atmosfer
 neobiosfer

139 Hansı faktor biogeosenoz və ekosistemi bir birindən fərqləndirir?

- ardıcıl faktor
 məkan faktoru
 zaman faktoru
 trofik faktor
 dövrü sistem faktoru

140 Canlı aləmin özünün və izinin olduğu sahəyə nə deyilir ?

- litosfer
 atmosfer
 biosfer
 neosfer
 noosfer

141 ən böyük və davamlı ekosistem hansıdır?

- coğrafi mühitdir
 geosferdir
 atmosferdir
 hidrosferdir
 biosferdir

142 Hansı biosferin xüsusiyyətlərinə aid deyil ?

- qapalı bir sistemdir
 mərkəzləşdirilmiş sistemdir
 açıq sistemdir
 özünü tənzimlənmə xüsusiyyətinə malikdir

- müxtəlifliyə malikdir

143 Hansı hərəkətli orqanizmlərə oturaq və köçəri həyat tərzı səciyyəvidir?

- Balıqlara
 heyvanlara
 quşlara
 bitkilərə
 Sürünənlərə

144 . Biogeosenozun əsas komponentləri aşağıdakılardır. Hansı cavab düzgün deyil?

- dağlıq komponentlər
 heyvan komponenti (zoosenoz)
 torpaq və qrunı suları. Atmosfer
 mikroorqanizmlər (mikrobiosenoz)
 bitki komponenti (fitosenoz)

145 Biogeosenozun cansız təbiətə aid olan komponentinə nə deyilir?

- ekosistem deyilir
 ekotop deyilir
 biosfer deyilir
 biotop deyilir
 biosenoz deyilir

146 Ayrı-ayrı təbii populyasiyaların genafondları bir-birindən aşağıdakı əlamətlərə görə fərqlənirlər. Hansı cavab düzgün deyil?

- irsi müxtəlifliklə
 fərdlərin payının dinamikı tarazlığı ilə
 müxtəlif genatıpli fərdlərlə
 əlamətlərə görə fərqlənmirlər
 genetik vəhdətlə

147 Populyasiyanın homeostaz mexanizmi olan məkan strukturunun saxlanması nın növün aşağıdakı xüsusiyyətləri müəyyən edir. Hansı cavab düzgün deyil?

- ərazidən istifadə, sosial münasibətlər
 abitoik amillərə münasibət
 qidalanma mexanizmləri
 çoxalma biologiyası
 sürünün fərdlərinin sayının artırılması

148 Populyasiyanın genetik strukturu nə ilə müəyyən olunur?

- populyasiya daxili genetik fondla
 populyasiya daxili sıxlığı
 iyerarxiyalıq ilə
 irsi münasibətlərlə
 ətraf mühit ilə

149 Oturaq həyat tərzı keçirən heyvanlarda hər bir fərdin yaşamaq və törəmək imkanı olur və populyasiyanın artımı üçün nə cür şərait yaranır?

- əlverişli
 dözülməz
 kritik
 stabil

əlverişsiz

150 Populyasiya daxilində orqanizmlərin sıxlığı çox olan hallarda növün genafondu hansı genafondla təmsil olunur?

- liderlərin genafondu ilə
 populyasiyanın genafondu ilə
 fərdin genafondu ilə
 müxtəlif populyasiyaların genafondu ilə
 fərdlərin birlikdə genafondu

151 Populyasiya daxilində ərazinin bütövlüyünün saxlanılmasında hansı münasibətlərin formalaşmasının böyük rolu olmuşdur?

- təbə olmamaq münasibətlərinin
 təbə olma münasibətlərin
 sərbəst münasibətlərin
 stabil münasibətlərin
 iyerarxik münasibətləri

152 Canlı orqanizmlərdə metabolizm prosesini idarə edən fermentlərə yardım göstərən element hansıdır?

- kofermentlər
 hormonlar
 üzvi birləşmələr
 embrionlar
 avtotroflar

153 Avtotrof kütlələr hansı prosesin köməyi ilə inkişaf edir?

- kübrələr vasitəsilə
 tozlanma ilə
 rütubətləmə ilə
 fotosintez vasitəsilə
 humusun çoxluğu ilə

154 Aralarında daima enerji mübadiləsi gələn və bir-birinə qarşılıqlı təsir göstərən biosfer hissələri hansılardır ?

- edafotop və biosenoz
 konsument və biokos
 ekosistem və mühit
 biotop və biosenoz
 biotop və zoosenoz

155 əhəng və təbaşir süxurlarının yaratdığı kalsium-karbonat birləşmələrinin yaranma mənbəyi nədir ?

- püskürmə materialları
 mikroorqanizmlərin skeletləri
 üzvi faydalı qazıntılar
 maqmatik kütlələr
 bitkilərin çürüntüləri

156 Günəş aktivliyinin dəyişməsi hansı hadisələrin yaranmasına səbəb olur?

- canlı maddələrin metabolizminin azalmasına
 maddələrin qeyri-bərabər paylanmasına
 ozon təbəqəsinin sürətlə nazikləşməsinə
 yağıntısız günlərin sayının artmasına

- populyasiyaların sayının kəskin artmasına

157 Canlı orqanizmlərin cəmi olan canlı maddə fikrini kim söyləmişdir ?

- S.P.Kraşennikov
 V.V.Dokuçayev
 N.A.Seversov
 V.İ. Vernadski
 K.F.Rulye

158 Oksigendən sonra insan bədənində ən çox mövcud olan element hansıdır?

- karbon- 19,37 %
 azot- 21,3 %
 kalsium- 1,38 %
 hidrogen- 9,31 %
 dəmir- 0,005 %

159 Müəyyən abiotik amillərlə səciyyələnən və qeyri-üzvi mühitdə inkişaf edərək eynicinsli xarakter daşıyan mühit necə adlandırılır?

- edafotop
 fitosenoz
 biosenoz
 ekosistem
 biotop

160 Biosferdə fotosintez prosesinin həyata keçirilməsi ilə inkişaf və təkrar istehsalı təmin edən kütlələr hansılardır ?

- biokoslar
 biotoplar
 avtotroflar
 heterotroflar
 biosenozlar

161 Biotop və biosenozun bir-birinə qarşılıqlı təsir göstərməsi hansı proseslə nəticələnir?

- onlar arasında daima enerji mübadiləsi gedir
 çoxhüceyrəli mikroskopik göbələklər yaranır
 ekosistemdəki bitki qruplarının sayı artır
 kimyəvi maddələr toplanaraq, süxurlar əmələ gətirir
 fotosintez prosesi güclənir və bərabər paylanır

162 Çoxsaylı dəniz mikroorqanizmlərin skeletlərindən yaranmış əhəng və təbaşir süxurları hansı birləşmələri yaradır?

- silisium-permanqanat
 ammonium-nitrat
 kalsium-karbonat
 natrium-xlorid
 natrium-flor

163 Biosferdə mövcud olan cöküntü süxurlarında göstərilən məhsulların miqdarı necə adlandırılır?

- biokosmik kütlə
 heterotrof kütlə
 abiotik yığıntılar
 parabiosfer zona

- biogeokimyəvi süxurlar

164 Biosferdə baş verən geniş miqyaslı həyəcan hallarının (vulkan, zəlzələ, dağəmələgəlmə) qarşısı hansı mexanizmlərin təsiri ilə aradan qaldırılmışdır?

- biotopik mexanizmlər
 getetrof mexanizmlər
 destrutor mexanizmlər
 avtotrof mexanizmlər
 homeostatik mexanizmlər

165 Bir çox hadisələrin , o cümlədən populysiyaların sayının kəskin artmasının səbəbi nədir?

- bioloji dövrənin intensivliyi
 günəş aktivliyinin dəyişməsi
 insanların ətraf mühitə mənfi təsiri
 ozon təbəqəsinin getdikcə nazilməsi
 maddələrin təkrar olaraq paylanması

166 V.İ.Vernadskiyə görə biosferin mərkəzi hissəsini nələr təşkil edir ?

- biogen maddələr
 atil maddələr
 heyvanlar
 yaşıl bitkilər
 insan(antroposentrizm)

167 V.İ.Vernadskinin fikrincə canlı orqanizmlərin cəmi necə adlanır?

- kosmik mənşəli maddə
 biokos maddə
 biogen maddə
 atil maddə
 canlı maddə

168 Biosferdə canlı maddələrin fiziki-kimyəvi vəhdəti və orada baş verən proseslər haqqında hansı alim nəzəriyyə irəli sürmüşdür?

- V.İ.Vernadski
 V.V.Dokuçayev
 N.A.Seversov
 K.F.Rulye
 S.P. Kraşennikov

169 Yer kürəsi səthində olan və onun qabığına əmələ gətirən bütün maddələrin yaranma mənbəyi nədir ?

- səpələnən atomların yer səthinə təsiri
 yeraltı təzyiq və temperaturun dəyişməsi
 kosmik şüaların birbaşa təsiri
 canlı orqanizmlərin həyat fəaliyyəti
 hidrosferdəki canlıların təbii olaraq artması

170 Biogeosenoz neçə komponentdən ibarətdir?

- litosfer və torpaqdan
 biotop və biosenozdan
 ekosistem və biotopdan
 cansız və canlılardan
 hidrosfer və atmosferdən

171 Sosial əlaqələri zəif olan heyvanlar üçün populyasiyanın ərazi üzrə paylanması hansı tipi səciyyəvidir?

- sakit paylanma
- müvəqqəti paylanma
- ani paylanma
- təsadüfi paylanma
- stabil paylanma

172 Orqanizmlərdə hüceyrə-toxunma səviyyəsində hansı uyğunlaşma həyata keçirilir?

- Bitərəf uyğunlaşma
- aktiv uyğunlaşma
- passiv uyğunlaşma
- Normal uyğunlaşma
- Loyal uyğunlaşma

173 Biosferin evolyusiyasına təsir göstərən əsas amillər hansılardır ? 1. vulkan püskürmələri 2. geoloji dəyişikliklər 3. iqlim dəyişmələri 4. materiklərin parçalanması 5. nəhəng orqanizmlərin məhvi 6. canlıların növ tərkibi

- 2, 4, 5
- 1, 3, 5
- 2, 3, 6
- 1, 2, 4
- 3, 4, 6

174 . Bir növə mənsub olan müəyyən ərazidə məskunlaşan, səciyyəvi genafond və dayanıqlı funksional əlaqələr sisteminə nə deyilir

- ekosistem deyilir
- populyasiya deyilir
- biosenoz deyilir
- biogeosenoz deyilir
- biotop deyilir

175 Biosferin açıq sistem olması hansı proseslərin mümkünsüzlüyünü təşkil edir?

- kənardan enerjinin alınmasını
- kosmik qüvvələrin təsirini
- populyasiyaların sayının artmasını
- planetar hadisələrin aktivliyini
- canlı maddələrin metabolizmini

176 Biosferdə canlı orqanizmlərin öyrənilməsi hansı elmi faktorlara əsaslanır?

- müxtəlifcinsli təbii hissələrin yayılmasına
- bioloji qanunauyğunluqlara
- elementlərin təbii mühitdən çıxarılmasına
- heyvan və mikroorqanizmlərin məhvinə
- radioaktiv maddələrin parçalanmasına

177 Biosferanı səciyyələndirən çoxsaylı amillərdən ən əsasları hansılardır? 1. hər zaman, hər yerdə maye şəkildə su mövcuddur 2. yalnız atmosferdəki kimyəvi elementlərlə qidalanır 3. litosferin ən dərin qatlarında belə biosenozlara rast gəlinir 4. günəş radiasiyası daimi olaraq biosferaya daxil olur 5. mövcud biokosmik kütlənin canlı maddə ilə heç bir əlaqəsi yoxdur 6. bir çox populyasiyalar günəş enerjisi olmadan da mövcud ola bilər.

- 4, 6

- 3, 5
- 2, 5
- 1, 3
- 1, 4

178 Ontogenez nədir?

- orqanizmdə olan üzvi kükürd birləşmələridir
- orqanizmin doğulandan ölənə kimi gedən yoludur
- orqanizmdə hasil edilən harmonlardır
- molekulları orqanizmə paylayan əsas elementdir
- orqanizmdə baş verən biokimyəvi proseslərdir

179 Biosferdə mövcud olan destrutor bitkilər hansılardır?

- okean dibindəki yosunlar
- həmişəyaşıl meşə ağacları
- çoxhüseyrəli mikroskopik bitkilər
- bataqlıqdakı torf bitkiləri
- kənd təsərrüfatı bitkiləri

180 Parabiosfer zona nədir?

- atmosferdə təbəqələr arasında yaranan keçid sahələri
- həyat şəraiti uyğun olmayan yerlərdə canlıların mövcudluğu
- yalnız kimyəvi elementlərin toplandığı sahələr
- biokosmik kütlənin canlı maddə ilə əlaqəsi olmayan mühit
- günəş radiasiyasının daha çox düşdüyü ərazilər

181 Biosferdə mövcud olan hansı məhsullar biokosmik kütlə adlandırılır?

- çöküntü süxurları
- biogeokimyəvi süxurlar
- biotik süxurlar
- qeyri-üzvi süxurlar
- kimyəvi süxurlar

182 V.İ.Vernadskinin fikrincə insanın təbiətdəki əsas rolu nədən ibarətdir ?

- təbiətdəki bütün canlılara mənfi təsir göstərir
- populyasiyaların artmasının tənzimləyir
- maddələrin təkrar olaraq paylanmasına nəzarət edir
- planetar hadisələrin aktivliyini artırır
- biosferin mərkəzi hissəsini təşkil edir

183 Biosenozun növ strukturunda əsas limitləşdirici faktorlar hansılardır ?

- ekosistemdə maddələrin bioloji dövrünün pozulması
- temperatur və tiəzyiqin miqdarının çox olması
- mezoekosistemlərin antropogen təsirlərə məruz qalması
- temperatur, rütubətlik və qida maddələrinin çatışmazlığı
- kimyəvi birləşmələrin digər elementlərlə reaksiyaya girməsi

184 Biosferin evolyusiyasına təsir göstərən əsas amillər hansılardır ? 1. vulkan püskürmələri 2. geoloji dəyişikliklər 3. iqlim dəyişmələri 4. materiklərin parçalanması 5. nəhəng orqanizmlərin məhvi 6. canlıların növ tərkibi

- 2,3, 6
- 1, 3,5

- 2, 4, 5
- 3,4,6
- 1, 2, 4

185 Canlı maddənin ən yüksək konsentrasiyası daha çox coğrafi təbəqənin hansı hissəsində müşahidə olunur?

- okeanların abissal düzənliklərində
- yer qabığının daha nazik olduğu hissələrində
- ozon qatının seyrək olduğu hissələrdə
- səhra, tundra və yüksək dağlıq ərazidə
- mühitlərin ayrıldığı sərhədlərdə

186 Biosferin digər coğrafi təbəqələrdən fərqləndirən əsas xüsusiyyəti hansıdır?

- burada baş verən parçalanma və böyümə prosesində enerjinin əhəmiyyəti yoxdur
- digər ekosistemlərə nəzərən maksimal müxtəlifliyə malikdir
- yerin daha dərin qatlarını əhatə edir
- böyük su dövrəni yalnız onun təsiri ilə baş verir
- ən az populyasiyalar və canlı növləri burada müşahidə olunur

187 V.İ.Vernadskiyə görə biosfer mütəşəkkilliyi ilə xarakterik olan, öz-özünü tənzimləyən sistem kimi necə adlanır?

- ekvipotensial
- antroposentrizm
- homeostaz
- demutasiya
- edifikatorlar

188 Sənaye və məişət ehtiyacları üçün istifadə edilən oksigeninin miqdarı nə qədərdir ?

- 15 %
- 70 %
- 55 /%
- 23 %
- 40 %

189 V.İ.Vernadski biogeokimyəvi tsiklları hansı dövrəyə aid edirdi?

- ayrı-ayrı maddələrin dövrəsinə
- kiçik su dövrəsinə
- biosferin kiçik dövrəsinə
- üzvi maddələrin dəyişməsi dövrəsinə
- böyük bioloji dövrəyə

190 Geoloji tarix boyu canlı orqanizmlərin yaratdığı biogen maddələrin mənşəyi necədir?

- çökmə və metamorfik
- mineral və çökmə
- qeyri-üzvi və maqmatik
- üzvi və üzvi-mineral
- kimyəvi və üzvi

191 Hər bir biosenozun əhatə etdiyi coğrafi sahənin inkişaf etdiyi qeyri-üzvi mühit necə adlanır?

- biokoz mühit
- biokosmik mühit
- biotop mühit

- atil mühit
- kosmik mühit

192 Ekosistemlərin ən qalın və ən nazik olduqları sahələr hansılardır ?

- çay vadiləri və tropik meşələr
- vulkanik odalar və bataqlıqlar
- qütblər və nival buzlaqlar
- ekvatorial meşələr və çöllüklər
- okean mühiti və səhra torpaqları

193 Biosferdə baş verən dövranların mövcud olması sistemin özünü tənzimlənməsinə şərait yaradarkən, hansı proses təmin olunur?

- ekosistemin dayanıqlığı
- biosenozlarnın parçalanması
- konsumentlərin inkişafı
- geokimyəvi dövranlar
- biotoplarnın yayılması

194 Populyasiyalarda təcrid olunmalar nəyin yaranması ilə nəticələnir?

- yeni nəslin əmələ gəlməsi ilə
- yeni fərdin əmələ gəlməsi ilə
- yeni biotiklərin əmələ gəlməsi ilə
- yeni onurğalıların əmələ gəlməsi ilə
- yeni növün əmələ gəlməsi ilə

195 Populyasiyalarda təcrid olunmalar necə cür olur?

- coğrafi və süni
- məkan və zaman
- süni və təbii
- coğrafi və ekoloji
- ekoloji və təbii

196 Ekoloji amillərin orqanizmlərə olan təsirini nəzərə alaraq V.Şelford hansı qanunu təsir etmişdir?

- limitləşdirici qanun
- tolerantlıq qanunu
- minimum qanunu
- məhdudlaşdırıcı qanun
- optimallıq qanunu

197 biomüxtəlifliyi
 növ strukturunu
 növ müxtəlifliyini
 ekosistem və ya biogeosenozu
 bioton sinifləri

198 Konsument və destruktörlərin birləşməsindən yaranan orqanizmlər necə adlandırılır ?

- biokosmik
- heterotrof
- avtotrof
- neterotrof
- homestazm

199 Biosferdə fotosintez nəticəsində əmələ gələn oksigenin 23 %-i hansı ehtiyaclar üçün istifadə olunur?

- populyasiyaların artması üçün
- sənaye və məişət ehtiyacları üçün
- suda yaşayan orqanizmlər üçün
- insanların tənəffüsü üçün
- geokimyəvi proseslər üçün

200 Ekosistemdə əsasən hansı kimyəvi elementlər dövr edir ? 1. oksigen 6. dəmir 2.helium 7.fosfor 3.arqon 8.kalium 4. azot 9.uran 5. karbon

- 1,3, 5, 7
- 3, 4,6, 9
- 2, 4, 6, 8
- 1,4, 5,7
- 4, 6, 8,9

201 Orqanizmlər tərəfindən udulan kimyəvi elementlərin onu tərk edərək abiotik mühitə qayıtması prosesi necə adlanır ?

- konsentrasiya funksiyası
- biogeokimyəvi tsikl
- enerjinin paylanması
- maddələr mübadiləsi
- fotosintez tsikl

202 V.İ.Vernadskiyə görə ayrı-ayrı maddələrin dövrünü necə adlanır ?

- fizioloji deqradasiya
- böyük bioloji dövrün
- biogeokimyəvi tsikllər
- kimyəvi maddələrin paylanması
- dünya okeanın tənzimlənməsi

203 Yer kürəsində, o cümlədən biosferdə baş verən hadisələrin əksəriyyəti hansı proseslə əlaqədardır?

- kosmik təsirlə
- günəşin aktivliyi ilə
- okean axınlarının təsiri ilə
- canlıların coxalması ilə
- fiziki-kimyəvi hadisələrlə

204 Çöküntü saxurları, aşınma qabığı, torpaq, təbii sular və s.planetin hansı maddələrinə uyğun gəlir?

- energetik maddələrə
- radioaktiv maddələrə
- atıl maddələrə
- biokos maddələrə
- destruktiv maddələrə

205 Geoloji tarix boyu canlı orqanizmlər tərəfindən yaradılan üzvi və üzvi mineral maddələr necə adlanır?

- biogen maddələr
- atıl maddələr
- birati maddələr
- canlı maddələr
- radioaktiv maddələr

206 V.İ. Vernadskinin keçmişdə canlı orqanizmlərin mövcud olduqları sahələri də biosferə əlavə edərək yeni olaraq hansı elmi yaratmışdır ?

- tətbiqi ekologiya
- analoji ekologiya
- ekocoğrafiya
- orqanizmlərin morfologiyası
- heyvan fiziologiyası

207 Populyasiyaların bir-birindən dəniz körfəzləri dağ sistemləri, vadilər vasitəsilə ayrılma-ları necə təcridolunma adlanır

- fərdi təcridolunma
- qrup təcridolunma
- biotik təcridolunma
- coğrafi təcridolunma
- sürü təcridolunma

208 Populyasiyaların ən başlıca xassələrinin formalaşma və sabit saxlama mexanizmləri hansı proseslər nəticəsində yaranmışdır?

- homeostaz və suksessiya nəticəsində
- genetik və mikrotəkamül nəticəsində
- təkamül və genafond nəticəsində
- dinamika və sıxlıq nəticəsində
- irsiyyət və genafond nəticəsində

209 Populyasiyaların bir-birindən mövsüm dövrləri, qidalanma ərazinin kasıblığından ayrılmalrı necə təcridolunma adlanır?

- fizioloji təcridolunma
- fərdi təcridolunma
- ekoloji təcridolunma
- mövsümi təcridolunma
- bioloji təcridolunma

210 Populyasiyanın daxili genetik fondu onun hansı strukturunu müəyyən edir? (Çəki: 1) irsi münasibətlərini

- irsi münasibətlərini
- genetik strukturunu
- iyerarxiya münasibətlərini
- daxili sıxlığını
- ətraf mühit münasibətlərin

211 Dağın ətəyində atmosfer təzyiqi 690 mm c.s., zirvəsində isə 280 mm c.s.-yə bərabər olarsa dağın nisbi hündürlüyünü müəyyən edin

- 6900 m
- 4100 m
- 2900 m
- 4900 m
- 5100 m

212 Qanunauyğunluq gözlənilmişdir:

- İzogips – duzluluq
- İzopiyyət – buxarlanma qabiliyyəti
- İzobar – təzyiq
- İzoterm – dərinlik
- İzobat – yağıntı

213 Yağıntı nədir?

- Havada olan su buxarıdır
- Buludlar arasında olan elektrik boşalmasıdır
- Yer səthinə yaxın sıx dumanın buxarlanmasıdır
- Troposferdən yer səthinə bərk və maye halda düşən sudur
- Kosmosdan gələn sudur

214 Ümumi günəş radiasiyasının $60 \frac{kcal}{sm^2}$ -i, yeni 30%-i yer səthindən eks olunmuşdur.

Müvafiq olaraq ümumi və udulan radiasiyanın miqdarını müəyyən edin:

- $120 \frac{kcal}{sm^2}$ və $200 \frac{kcal}{sm^2}$
- $100 \frac{kcal}{sm^2}$ və $120 \frac{kcal}{sm^2}$
- $200 \frac{kcal}{sm^2}$ və $140 \frac{kcal}{sm^2}$
- $200 \frac{kcal}{sm^2}$ və $60 \frac{kcal}{sm^2}$
- $60 \frac{kcal}{sm^2}$ və $140 \frac{kcal}{sm^2}$

215 Populyasiyalarda uzunmüddətli təcrid olunmalar böyüyərək nə cür təcrid olunmaların yaranmasına səbəb olur?

- sürü təcrid olunmasına
- qrup təcrid olunmasına
- növ təcrid olunmasına
- genetik təcrid olunmalar
- dəstə təcrid olunmasına

216 ərazinin rütubətlə təbii təminatı haqqında daha düzgün məlumat verir?

- Havanın temperaturu
- İllik yağıntının miqdarı
- Rütubətlənmə əmsalı
- Mümkün buxarlanma
- Atmosfer təzyiqi

217 Mühit faktorların təsiri altında populyasiyaların azalması, çoxalması və sabitləşməsi kimi məsələlərini populyasiya ekologiyasının hansı bölməsi öyrənir?

- populyasiyaların dayanıqlığı
- populyasiyaların təkamülü
- populyasiyaların tənzimlənməsi
- populyasiyaların stabilliyi
- populyasiyaların dinamikası

218 Populyasiya ekologiyasının hansı bölməsinin məsələlərinin öyrənilməsi ilə məşğul olur?

- tətbiqi ekologiya məsələlərini
- mühəndis ekologiyası məsələlərini
- sinekologiya məsələləri
- autoekoloji məsələlərin
- insan ekologiyası məsələlərini

219 Suya olan davamlılığına görə rütubətsevən və qurusevən mezofillər necə adlanır?

- heterotroflar və sklerofitlər
- kserofitlər və sukkulentlər
- sklerofitlər və mezofillər

- fosforfitlər və avtoroflar
 hidrofillər və kserofillər

220 Canlılarla qeyri-üzvi mühit arasında kimyəvi elementlərin dövrünü necə adlanır?

- ayrı-ayrı maddələrin dövrünü
 böyük bioloji dövrünü
 biogeokimyəvi dövrünü
 böyük su dövrünü
 qazların dövrünü

221 Biosferin özünü tənzimləmə sistemi necə adlanır?

- evrioksibiont
 mutyualizm
 parabiosfera
 homeostazm
 biogeosfera

222 30° C temperatura malik olan 3m³ havada nisbi rütubət 60% olarsa, doyma üçün nə qədər su buxarı tələb olunur? (Nəzərə alın ki, bu temperaturda 1m³ hava 30 qram su buxarı saxlaya bilər)

- 12 qram
 60 qram
 18 qram
 54 qram
 36 qram

223 Hər bir populyasiya aşağıdakı faktorlarda xarakterizə olunur. Hansı cavab düzgün deyil?

- fərdlərin cins tərkibinə
 ərazidə yayılmasına, artımına
 fərdlərin sayına, genetik dəyişikənliliyinə
 ətraf mühitin temperaturuna
 fərdlərin sayına

224 Biokimyəvi dövrələrin əsas 3 qrupu hansılardır? 1.Suyun dövrünü 2.Ölmüş hüceyrələrin dövrünü 3.Çökmə süxurların yeraltı dövrünü 4.əsasən qazaoxşar elementlərin dövrünü 5.Biosenoz və biotopların dövrünü 6. əsasən çöküntü elementlərin dövrünü 7.Destruktor mikroorqanizmlərin dövrünü 8.Qutb ərazilərdəki çöxhüceyrəli canlıların dövrünü

- 1, 4, 6
 3, 5, 7
 1, 3, 5
 2, 4, 8
 5, 6, 7

225 Aşağıdakılardan hansı V.İ. Vernadskinin təlimidir ?

- « İnsanın biosferdə fəaliyyəti »
 « Enerji axınlarının biristiqamətliyi »
 «təbiətdən istifadənin enerji effektivliyi»
 « canlı orqanizmlərin geoloji rolu »
 «Canlı maddələrin fiziki-kimyəvi vəhdəti»

226 Troposferdə mövcud olan ozon hansı proseslər nəticəsində əmələ gəlir ?

- kükürd 2-oksidiin kəskin artması nəticəsində
 atmosferdə elektrik və şimşək çaxması nəticəsində

- havada olan karbon qazı və azot oksidlərinin miqdarından
- AES-lərin işləmə prosesində yaranan şüalanmadan
- vulkan püskürmələri nəticəsində havaya qalxan qazlardan

227 Heterotrof orqanizmlər hansılardır?

- təkrar istehsalı təmin edən avtotroflar
- bakteriya və göbələklərdən ibarət olan destrukturlar
- konsument və destrukturların birləşməsidir
- böyük əraziləri əhatə edən biosenozlardır
- yalnız su mühitində yaşayan canlılardır

228 Biogeokimyəvi dövrən dedikdə nə başa düşürsünüz?

- fiziki-kimyəvi proseslərdə oksigen və hidrogenin dövrünü
- əsasən çöküntü vəziyyətində olan elementlərin dövrünü
- oksanlarda suyun böyük və kiçik dövrünü
- canlılarla qeyri-üzvi mühit arasında kimyəvi elementlərin dövrünü
- əsasən şaxəoxşar fazada olan elementlərin dövrünü

229 Hər bir ekosistemdə gedən maddələr dövrünü hansı sistemlərin qarşılıqlı fizioloji əlaqələrinin nəticəsidir?

- edifikator və dominant elementlərin
- biosenoz və briobiy elementlərin
- abiotik və atil sistemlərin
- avtotrof və heterotrof sistemlərin
- destruktur və biofil sistemlərin

230 Məhv olaraq abiotik mühitə gedən və bir müddətdən sonra yenidən canlı orqanizmə düşən elementlər necə adlandırılır?

- biratil element
- demutatik element
- hidrik element
- biofil element
- törəmə element

231 Homeostazm nədir?

- biosferin özümü tənzimləmə sistemidir
- atmosferin sürətlə yayılmasıdır
- hidrosferin yenidən bərpa olunmasıdır
- biosferin açıq sistem olmasıdır
- litosferin geokimyəvi xüsusiyyətləridir

232 Biokos (birati) maddələr necə yaranır?

- qeyri-üzvi mənşəli dağ süxurlarının parçalanmasından
- kosmik mənşəli maddələrin təsiri ilə
- canlı və cansız maddələrin sintezindən
- göy cisimlərinin partlayışından
- 3000m-dən yüksəkdə qazların ionlaşmasından

233 V.İ. Vernadskiyə görə Yer in canlı orqanizmləri biosferin ən güclü qüvvəsi olub onun funksiyasını nə ilə təmin edir ?

- münbit torpaqla
- müxtəlif qazlarla

- kosmik mənşəli süxurlarla
- maddə və enerji ilə
- kimyəvi minerallarla

234 Populyasiyaların ərazi üzrə yayılmasında hər bir fərdin bütün qonşulardan bərabər məsafədə yerləşməsinə hansı tip xarakterizə edir?

- müntəzəm yayılma
- ani yayılma
- dəyişkən yayılma
- sakit yayılma
- stabil yayılma

235 Populyasiyalar ərazidə neçə tipdə yayılırlar?

- qrup halında, daimi, arabir
- təsadüfi, qəflətən, ani
- qəflətən, biranlıq, təsadüfi
- müntəzəm, təsadüfi, qrup halında
- arabir, ani, qəflətən

236 Biogeosenoz konsepsiyasının müasir nəzəriyyəsinin yaradılmasında populyasiyalar ekologiyasının hansı bölməsinin böyük köməyi olmuşdur?

- populyasiyaların dinamikası
- populyasiyaların sabitliyi
- populyasiyaların təkamülü
- populyasiyaların tənzimlənməsi
- populyasiyaların dəyişməsi

237 Heterotrof orqanizmlər hansılardır?

- yalnız su mühitində yaşayan canlılardır
- böyük əraziləri əhatə edən biosenozlardır
- təkrar istehsalı təmin edən avtotroflar
- bakteriya və göbələklərdən ibarət olan destruktorlar
- konsument və destruktorların birləşməsidir

238 Biosenozların növ strukturunda əsas limitləyici faktorlar hansılardır?

- iqlim xüsusiyyətlərinin normadan artıq olması
- kəmiyyət, keyfiyyət və onların nisbəti
- temperatur, rütubət və qida çatışmazlığı
- növ zənginliyi və növlərin dəqiq sayı
- məkandan asılı olaraq yerləşmə xüsusiyyətləri

239 Hansı mühit biogeosenetik sistemin zəruri tərkib hissəsi, onun mövcudluğunun zəruri şərtidir?

- canlı təbiət
- cansız təbiət
- qeyri – üzvi mühit
- üzvi və kimyəvi mühit
- antropogen mühit

240 Populyasiyada fərdlərin sayının artması və sıxlığın yüksəlməsi nə vaxt baş verir?

- doğum azaldıqda
- doğum az olduqda
- doğum olmadıqda

- doğum çox olduqda
 doğum zəif olduqda

241 Zaman vahidi ərzində populyasiyada doğulanların sayı nədən asılıdır?

- fərdlərin ölçüsündən
 mühit şəraitindən
 fərdlərin sayından
 sürünün miqdarından
 ərazinin böyüklüyündən

242 İlk dəfə limitləşdirici amillərin əhəmiyyətini hansı alim qanun şəklində təsis etmişdir?

- V.V.Dokuçayev
 K.Mitçerlix
 İ.İ.Lepexin
 V.İ.Vernadski
 Y.Libix

243 Ekosistemin ən nazik sahələri hansılardır ?

- tropik meşələr
 çay vadiləri
 okean mühiti
 okean mühiti
 səhra torpaqları

244 Oksigen, azot, karbon və fosforun ən çox dövr etdiyi mühit hansıdır ?

- ekosistem
 termosfera
 biogeosenoz
 okean yatağı
 üst mantiya

245 Canlı və cansız maddələrin sintezindən yaranan hissələr necə adlanır ?

- radioaktiv maddələr
 abiotik maddələr
 destruktiv maddələr
 biratıl maddələr
 energetik maddələr

246 Analoji ekologiya elminin yaradıcısı kim olmuşdur ?

- V.V.Dokuçayev
 H.Ə. Əliyev
 İ.P.Gerasimov
 V.İ.Vernadski
 L.Dollon

247 Ekosistemdə qidalanmasına görə heyvanlar necə adlandırılır ?

- avtotroflar
 neterotroflar
 biratillər
 konsumentlər
 destrukturlar

248 Biosferdə tsikl və dövranlarla bütövlükdə canlı orqanizmlər neçə mühüm funksiya ilə təmin olunur?

- 5
 2
 3
 7
 6

249 Canlı orqanizmlərin geoloji rolu təlimini ilk dəfə Kim yaratmışdır ?

- K.F.Rylve
 A.Humbolat
 V.V.Dokuçayev
 İ.P.Gerasimov
 V.İ.Vernadski

250 Canlı maddələrə aid olanları seç 1. kiçik ionlar 4. minerallar 2. bitkilər 5. birati maddələr 3. heyvanlar 6. mikroorqanizmlər

- 1,3,5
 2,3,6
 1,2,4
 3,4,5
 2,4,6

251 V.İ.Vernadskiyə görə, biosferin maddəsi müxtəlif olub geoloji cəhətdən neçə hissədən ibarətdir?

- 7
 3
 5
 6
 4

252 əgər dağın ətəyində okean səviyyəsində atmosfer təzyiqi 760 mm c.s. bərabədirsə, 4660 m yüksəklikdə təzyiq nə qədər olar?

- 460 mm c.s.
 700 mm c.s.
 498 mm c.s.
 202 mm c.s.
 294 mm c.s.

253 Atmosferdə Mobil xüsusiyyətə malik olan karbon qazının miqdarını tənzimləyən mənbə hansıdır?

- qurudakı vulkanlar
 dünya okeanı
 bataqlıqlar
 arktik buzlaqlar
 tropik meşələr

254 Atmosferi və hidrosferi Yer qalığı ilə əlaqələndirən element hansıdır?

- azot
 kalsium
 oksigen
 karbon
 hidrogen

255 Antropogen parnik effektində müəyyən rol oynayan karbon birləşməsi hansıdır?

- dәм qazı
- karbon 2-oksıd
- metan qazı
- karbon 4-oksıd
- hidrokarbonat

256 ətraf mühitin qorunmasının əsasını hansı qanun təşkil edir?

- təbiətin və cəmiyyətin bir-birinə bağlılıq və asılılıq
- ekosistemdə maddələrin bioloji dövrünü qanunu
- kimyəvi elementlərin Biosferdə dövretmə qanunu
- təbii elementlərin bir-biri ilə ziddiyyəti qanunu
- okeanlarda böyük və kiçik su dövranları qanunu

257 Biofil elementlərin dövr etmə tsiklları hansı maddələr dövrünü əhatə edir?

- böyük bioloji dövrünü
- böyük su dövrünü
- biogeokimyəvi dövrünü
- maddələrin dövretmə sürəti
- trofik zəncir əlaqəsini

258 V.İ. Verndaskinin hansı qanunu Daxili dinamiki tarazlıq qanunu ilə sıx əlaqədardır?

- atomların biogen miqrasiyası qanunu
- ümumi biosfer qanunu]
- sabitlik qanunu
- geoloji kəmiyyətlər qanunu
- təbii sistemlərin inkişaf qanunu

259 Günəş enerjisinin yaratdığı mürəkkəb kimyəvi reaksiyalar hansı proseslərin əsasını qoyur?

- biosenozların qruplaşmasının
- ekosistemdəki yerdəyişmələrin sürətlənməsinin
- bioloji və geoloji proseslərin
- bitkilərin fotosintez proseslərinin
- canlı maddələrin yenidən bərpasının

260 . Qeyri-sabit, avtomatik tənzimləmə prosesləri populyasiya sistemlərinə həyatın dəyişkən şəraitlərində nə verir?

- əlavə stabillik
- əlavə dayanıqlıq
- əlavə dözümlük
- əlavə sabitlik
- əlavə enerji

261 Populyasiyada doğum çox olduqda ərazi və yem üstündə fərdlər arasında nə güclənir və ölüm halları artır?

- hədə-qorxu güclənir
- homeostaz güclərin
- münasibətlər güclənir
- rəqabət güclənir
- əlaqələr güclənir

262 Hərəkətli orqanizm olan heyvanlara əsasən neçə cür həyat tərzi səciyyəvidir? (Çəki: 1) oturaq və daimi

- oturaq və daimi

- daimi və müvəqqəti
- sabit və hərəkətli
- oturaq və köçəri
- stabil və dəyişkən

263 Orqanizm, populyasiya və ekosistemdə dəyişikliklərin qarşısını alan və tarazlığı saxlayan bioloji sistem tərzini necə adlanır?

- suksesiya sistemi
- homeostaz sistem
- anaerob mühit
- trofik zəncir
- servomexanizm

264 Karbon qazı hansı növ bitkilərin ilkin inkişafında mühüm rol oynayır ?

- fitofaqların
- birhüceyrəli göbələklərin
- avtotrof bitkilərin
- hidromorf bitkilərin
- evrion bitkilərin

265 Suyun biosfer və atmosfer arasında bir dəfə dövr edib qayıtması neçə ilə baş verir ?

- 250 ilə
- 500 ilə
- 2 milyon ilə
- 70 min ilə
- 350 min ilə

266 Biogeokimyəvi dövrün hansı elementlərin dövr etmə tsikllarının nəticəsində yaranır ?

- ekoton elementlərin
- kosmik elementlərin
- biofil elementlərin
- edofogen elementlərin
- fitofaq elementlərin

267 Biosferdə baş verən bioloji və geoloji proseslərin əsasını qoyan təbii element hansıdır ?

- günəş enerjisi
- yerin cazibə qüvvəsi
- hava axınları
- qabarma və çəkilmə
- rütubətlənmə əmsalı

268 Təbiətin və cəmiyyətin bir-birinə bağlılıq və asılılıq qanununun mahiyyəti nədir ?

- kimyəvi elementlərin yayılması və parçalanması
- dünya okeanındakı su dövranları
- təbii elementlərin bir-biri ilə ziddiyyəti
- populyasiyaların məhv olma təhlükəsi
- ətraf mühitin qorunmasının əsası

269 Ümumiyyətlə becərilən sahələr ümumi torpaq fondunun neçə faizini təşkil edir ?

- 8 %-ni
- 5 %-ni
- 9,5 %-ni

- 11,2 %-ni
 6,7 %-ni

270 Dünyada məhsuldar sahələrin ümumi sahəsi təxminən nə qədərdir?

- 6000 mln.ha
 8500 mln.ha
 7300 mln.ha
 4200 mln.ha
 5700 mln.ha

271 Dünya əhalisinin sürətlə artması və düzgün olmayan təsərrüfat fəaliyyəti nəticəsində hər il nə qədər məhsuldar torpaqlar itirilir ?

- 4 mln.ha
 2-3 mln.ha
 6-7 mln.ha
 3,5 mln.ha
 5,5 mln.ha

272 Akademik V.V.Polinova görə hansı kimyəvi elementlər fəal miqrasiya olunma xassəsinə malikdir ?

- miss, molibden, civə
 silisium, dəmir, alüminium
 sirkonium, civə , stronsium
 kükürd, brom, yod
 molibden, gümüş, sink

273 Atmosferdə Mobil xüsusiyyətə malik olan karbon qazının miqdarını tənzimləyən mənbə hansıdır?

- bataqlıqlar
 qurudakı vulkanlar
 tropik meşələr
 dünya okeanı
 arktik buzlaqlar

274 Antropogen parnik effektində müəyyən rol oynayan karbon birləşməsi hansıdır?

- karbon 2-oksidi
 dəm qazı
 karbon 4-oksidi
 hidrokarbonat
 metan qazı

275 Atmosferi və hidrosferi Yer qalığı ilə əlaqələndirən element hansıdır?

- hidrogen
 karbon
 kalsium
 oksigen
 azot

276 Biofil elementlərin dövr etmə tsiklları hansı maddələr dövrənini əhatə edir?

- maddələrin dövretmə sürəti
 böyük bioloji dövrənini
 trofik zəncir əlaqəsini
 biogeokimyəvi dövrənini
 böyük su dövrənini

277 V.İ.Vernadskinin hansı qanunu Daxili dinamik tarazlıq qanunu ilə sıx əlaqədardır?

- sabitlik qanunu
- geoloji kəmiyyətlər qanunu
- atomların biogen miqrasiyası qanunu
- təbii sistemlərin inkişaf qanunu
- ümumi biosfer qanunu

278 Günəş enerjisinin yaratdığı mürəkkəb kimyəvi reaksiyalar hansı proseslərin əsasını qoyur?

- bioloji və geoloji proseslərin
- ekosistemdəki yerdəyişmələrin sürətlənməsinin
- biosenozların qruplaşmasının
- canlı maddələrin yenidən bərpasının
- bitkilərin fotosintez proseslərinin

279 ətraf mühitin qorunmasının əsasını hansı qanun təşkil edir?

- təbiətin və cəmiyyətin bir-birinə bağlılıq və asılılıq qanunu
- okeanlarda böyük və kiçik su dövranları qanunu
- təbii elementlərin bir-biri ilə ziddiyyəti qanunu
- kimyəvi elementlərin Biosferdə dövretmə qanunu
- ekosistemdə maddələrin bioloji dövranı qanunu

280 V.İ.Vernadskinin Sabitlik qanunu və Təbii sistemin onu əhatə edən mühitin hesabına inkişaf qanununa müvafiq qələm təlimi hansıdır?

- biosenozlar sürətlə inkişaf etməlidir
- hər bir canlı olduğu kimi yenidən yaranır
- bioloji dövran zamanı hər şey təkrarlanmalıdır
- canlılar ekoloji problemləri aradan qaldırmalıdır
- hər şey harasa yox olmalıdır

281 Biosferdə canlı orqanizmlərdə ətraf mühitin maddələr mübadiləsi hansı proseslə əlaqədardır?

- abissal çökəkliklərdə canlıların artması ilə
- yerin daxilindəki temperaturun dəyişməsi ilə
- kimyəvi elementlərin yerdəyişməsi ilə
- populyasiyaların məhv olması ilə
- bioloji proseslərin sürətlənməsi ilə

282 ətraf mühitlə dinamik tarazlığı saxlamaq üçün orqanizmin özünü tənzimləmə qabiliyyətinə nə deyilir?

- tabe olma deyilir
- uyğunlaşma deyilir
- hemeostaz deyilir
- tabesizlik deyilir
- sərbəstlik deyilir

283 V.İ.Vernadskinin canlı maddələrdə fiziki-kimyəvi proseslərin vəhdəti fikri hansı qanununa aiddir?

- ətraf mühitin asılılıq qanunu
- analoji ekologiya qanunu
- ekosistemlərdə həyat qanunu
- ümumi biosfer qanunu
- elementlərin yerdəyişməsi qanunu

284 V.İ.Vernadskinin Sabitlik qanunu , onun başqa hansı qanunu əsasında yaradılmışdır ?

- təkamülün dönməzliyi qanunu
- tolerantlıq qanunu
- ümumi biosfer qanununun
- daxili dinamik tarazlıq qanunu
- geoloji kəmiyyətlər qanunu

285 Metan qazının ən çox iştirak etdiyi proses hansıdır ?

- antropogen parnik effektində
- sənaye müəsisələrində
- neft və qazın emalında
- kübrələrin istehsal edilməsində
- ozon təbəqəsinin dəşilməsində

286 Yer atmosferinin əsas qazları, biogen mənşəli azot və oksigen, o çümlədən bütün yeraltı qazlar hansı funksiyanı yaradır?

- konsentrosiya funksiyası
- qaz funksiyası
- biokimyəvi funksiya
- biogeokimyəvi funksiya
- reduksiya funksiyası

287 Dünyada ən çox açıq üsulla çıxarılan dağmədən sənayesi məhsulları hansı ölkə ərazisindədir ?

- Azərbaycan, Türkiyə, Brazilya
- Çin, Yaponiya, Avstraliya
- ABŞ, İngiltərə, Polşa
- Rusiya, ABŞ, İndoneziya
- Hindistan, Almaniya, Danimarka

288 Karbon və azotun torpaqla toplanması hansı amillərin fəaliyyəti ilə bağlıdır ?

- insanın təsərrüfat fəaliyyəti
- dağ süxurları və mineralları
- bitki və heyvan qalıqları
- iqlim elementləri
- maqmatik süxurlar

289 V.İ.Vernadskinin Sabitlik qanunu və Təbii sistemin onu əhatə edən mühitin hesabına inkişaf qanununa müvafiq qələm təlimi hansıdır?

- biosenozlar sürətlə inkişaf etməlidir
- canlılar ekoloji problemləri aradan qaldırmalıdır
- hər şey harasa yox olmalıdır
- hər bir canlı olduğu kimi yenidən yaranır
- bioloji dövrən zamanı hər şey təkrarlanmalıdır

290 V.İ.Vernadskinin canlı maddələrdə fiziki-kimyəvi proseslərin vəhdəti fikri hansı qanununa aiddir?

- ətraf mühitin asılılıq qanunu
- analoji ekologiya qanunu
- ekosistemlərdə həyat qanunu
- ümumi biosfer qanunu
- elementlərin yerdəyişməsi qanunu

291 Biosferdə canlı orqanizmlərdə ətraf mühitin maddələr mübadiləsi hansı proseslə əlaqədardır?

- abissal çökəkliklərdə canlıların artması ilə

- kimyəvi elementlərin yerdəyişməsi ilə
- populyasiyaların məhv olması ilə
- bioloji proseslərin sürətlənməsi ilə
- yerin daxilindəki temperaturun dəyişməsi ilə

292 Biogeosenozda növlərin ən əsas qarşılıqlı əlaqələr hansılardır?

- qida, məkan, mühityaratma
- məkan, enerji, rəqabət
- məskən yeri, sığınacaq, məkan
- qida, enerji, istilik
- sığınacaq, qida rəqabət

293 . Biogeosistemlərin bütövlüyü hansı prosesdən əmələ gəlmiş və əlaqələr sistemi ilə saxlanılır?

- sabit prosesdən
- təkamül prosesindən
- tarazlı prosesdən
- dayanıqlı prosesdən
- inkişaf prosesindən

294 Ölçüsünə görə biogeosenozlar neçə növə ayrılır?

- ekotop, biosenoz, biosfer
- biogeoton, biogeosenoz, mezobiogeosenoz
- atmosfer, litosfer, biosfer
- biosfer, ekosfer, ekotop
- mikrobiogeosenozlar, mezobiogeosenozlar, makrobiogeosenozlar

295 Bioloji və geoloji dövriyələr bir-biri ilə bağlanıb hansı prosesi əmələ gətirirlər?

- fotosintez prosesini
- maddələr mübadiləsini
- karbonun dövrənini
- su dövriyəsini
- vahid dövriyəni

296 Aşağıdakılardan hansının biosfer və atmosfer arasında bir dəfə dövr edib qayıtması 2.000.000 il müddətində baş verir?

- oksigen
- karbon
- su
- azot
- natrium

297 Quruda olan avtotrof bitkilərdə ilkin proseslər hansı qazın sayəsində baş verir ?

- oksigen
- karbon
- azot
- hidrogen
- helium

298 Dünyanın quru hissəsinin nə qədər sahəsi tropik torpaqlar altındadır ?

- 1/3
- 1/2
- 4/5

- 1/5
 3/4

299 Oksigen elementi Atmosferi və hidrosferi hansı təbəqə ilə əlaqələndirir ?

- mantiya
 biosfer
 okean yatağı
 yer qabığı
 ekzosfer

300 Dünya okeanın atmosferdə tənzimlədiyi mühüm xüsusiyyətə malik olan qaz hansıdır ?

- azot
 hidrogen
 kükürd
 helium
 karbon

301 Konsentrasiya funksiyası zamanı orqanizmlərin bədənində daha çox toplanan kimyəvi element hansıdır?

- karbon
 silisium
 kalsium
 fosfor
 helium

302 Quruda olan avtotrof bitkilərdə ilkin proseslər hansı qazın sayəsində baş verir ?

- helium
 hidrogen
 karbon
 oksigen
 azot

303 Aşağıdakılardan hansının biosfer və atmosfer arasında bir dəfə dövr edib qayıtması 2.000.000 il müddətində baş verir?

- natrium
 karbon
 su
 oksigen
 azot

304 Bioloji və geoloji dövriyyələr bir-biri ilə bağlanıb hansı prosesi əmələ gətirirlər?

- karbonun dövrünü
 maddələr mübadiləsini
 fotosintez prosesini
 vihid dövriyyəni
 su dövriyyəsini

305 Biosferin evolyusiyasında atmosferin karbon qazı ilə zənginləşməsinə səbəb nə olmuşdur?

- hələ ozon qatının formalaşmaması
 dağəmələgəlmə dövründə vulkan fəaliyyəti
 mikroorqanizmlərin məhv olaraq toplanması
 canlı orqanizmlərin sürətlə artması
 ultrabənövşəyi şüaların yerə təsiri

306 Yaşı 3,5 milyard il olan süxurlarda tapılmış canlılar hansılardır?

- biotoplar
- heterotroflar
- aerobiylər
- eobiontlar
- avtotroflar

307 Bihüceyrəlilərin yaranması hansı dövrə təsadüf edir?

- Kretozoy arxey
- Mezazoy
- Kaynazoy
- Proterozoy
- Paleozoy

308 Dünyanın ən böyük torf yataqları yerləşən üç ölkəsi hansıdır ?

- Qazaxstan, Norveç, Kuba
- CAR, Fransa, İspaniya
- Almaniya, BB, Çin
- Rusiya, ABŞ, ÇXR
- CAR, Fransa, İspaniya

309 Biosferdə mövcud olan ən qədim karbonat çöküntüləri hansı dövrə Aid edilir ?

- orta mezazoya
- arxey dövrünə
- orta paleozaya
- aşağı proterozoya
- aşağı kaynazoya

310 Hansı elementin suda həll olması Daş kömür dövründə əhəng daşının böyük yataqlarını yaratdı?

- kalsiumun
- karbonun
- hidrogenin
- oksigenin
- azotun

311 Atmosferdə ozon qatının miqdarının artmasına səbəb hansı proses olmuşdur ?

- buzlaşma
- dağəmələgəlmə
- fotosintez
- vulkanizm
- oksidləşmə

312 Oksigensiz atmosferdə yaşayaraq üzvi maddələrlə qidalanmış ilk canlılar hansılardır?

- edifikatlar
- saprofitlər
- redusentlər
- eobiontlar
- avtotroflar

313 Ekologiya elminin nəticələri əsasən hansı sahələrdə tətbiq edilir?

- meteorologiya və iqlimşünaslıqda, yeyinti sənayesində

- təbiəti mühafizədə, kə\təsərrüfatında və
- aerokosmik tədqiqatlarda, arxeoloji qazıntılarda
- iqtisadiyyatın tənzimlənməsində, tibb sahəsində
- mühəndis işlərində, inşaat layihələrinin hazırlanmasında

314 Avtotrof orqanizmlərin həyat fəaliyyəti nəticəsində hansı qaz əmələ gəlmişdir?

- metan
- oksigen
- hidrogen
- karbon
- azot

315 Canlı orqanizmlərin geoloji rolu təlimini hansı alim yaratmışdır ?

- V.I.Vernadski
- C.Xarper
- D.Lamark
- A.Humboldt
- V.V.Dokuçayev

316 Biosferdə təkamül faktorları konkret olaraq necə adlanır ?

- yerin cazibə qüvvəsi, süxurların toplanması
- rütubətin çoxluğu, torpağın nəmlənməsi
- orqanizmlərin ölərək çürüməsi
- irsiyyət, dəyişkənlik, təbii seçim
- təzyiqin paylanması, canlıların artımı

317 Trofik zəncir vasitəsilə hansı proses yerinə yetirilir ?

- geoloji proseslərin aktivləşməsi
- maddə və enerjinin ötürülməsi
- ekosistemlərin sahələrinin genişlənməsi
- kimyəvi elementlərin yerdəyişməsi
- maddələr mübadiləsinin ləngiməsi

318 Canlı orqanizmlərin geoloji rolu təlimini hansı alim yaratmışdır ?

- C.Xarper
- A.Humboldt
- V.I.Vernadski
- V.V.Dokuçayev
- D.Lamark

319 Biosferdə təkamül faktorları konkret olaraq necə adlanır ?

- yerin cazibə qüvvəsi, süxurların toplanması
- rütubətin çoxluğu, torpağın nəmlənməsi
- orqanizmlərin ölərək çürüməsi
- irsiyyət, dəyişkənlik, təbii seçim
- təzyiqin paylanması, canlıların artımı

320 Kapitalist ölkələrinin payına düşən ümumi neftin necə faizi təkə küveytin payına düşür ?

- 35 %-i
- 50 %-im
- 10 %-i
- 25 %-i

17 %-i

321 Karbonun suda həll olması. Daş kömür dövründə hansı elementin böyük yataqların yaratdı ?

- kvars qumu
- yanar şist
- daş kömür
- təbaşir
- əhəng daşı

322 Fotosintez prosesi atmosferdə hansı təbəqənin qalınlaşmasına şərait yaradır ?

- mezosferanın
- ozon qatının
- strotopauzanın
- troposferin
- noosferanın

323 Oksigenin atmosferdə əmələ gəlməsinə səbəb olan su buxarından başqa əsas element hansı olmuşdur ?

- ultrabənövşəyi şüalar
- azot birləşmələri
- avtotrof orqanizmlər
- karbonun parçalanması
- vulkan püskürmələri

324 Avtotrofların tapıldığı süxurların yaşı təxminən nə qədərdir ?

- 2 milyon il
- 4 milyard il
- 5,5 milyon il
- 3,5 milyard il
- 500 min il

325 Atmosferdə yaşayaraq üzvi maddələrlə qidalanmış eobiontlar hansı qaz olmadan inkişaf etmişlər ?

- oksigen
- hidrogen
- kükürd
- karbon
- metan

326 Oksigeni sürətlə mənimsəyən yosunların çoxluq təşkil etdiyi sututarlarda nə kimi ekoloji pozulma baş verir ?

- su bakteriyalarının miqdarı artır və suyun səviyyəsi aşağı düşür
- fosforlu birləşmələrin mütəhərrikliyi azalır
- oksigen azalır və balıqlar məhv olur
- suyun dövrənı zəifləyir və buxarlanma azalır
- sututarlarda torfun qalınlığı artır və bataqlıq yaranır

327 Biosferdə baş verən maddələr mübadiləsinin əsas mənbəyi nədir?

- temperatu və təzyiq
- kondensasiya prosesi
- biogeokimyəvi dövrən
- günəş radiasiyası
- geoloji dövrən

328 Biosferin evolyusiyasında atmosferin karbon qazı ilə zənginləşməsinə səbəb nə olmuşdur?

- canlı orqanizmlərin sürətlə artması
- ultrabənövşəyi şüaların yerə təsiri
- dağəmələgəlmə dövründə vulkan fəaliyyəti
- mikroorqanizmlərin məhv olaraq toplanması
- hələ ozon qatının formalaşmaması

329 Avtotrof orqanizmlərin həyat fəaliyyəti nəticəsində hansı qaz əmələ gəlmişdir?

- metan
- oksigen
- hidrogen
- karbon
- azot

330 Trofik zəncir vasitəsilə hansı proses yerinə yetirilir ?

- geoloji proseslərin aktivləşməsi
- maddə və enerjinin ötürülməsi
- ekosistemlərin sahələrinin genişlənməsi
- kimyəvi elementlərin yerdəyişməsi
- maddələr mübadiləsinin ləngiməsi

331 Oksigensiz atmosferdə yaşayaraq üzvi maddələrlə qidalanmış ilk canlılar hansılardır?

- edifikatlar
- saprofitlər
- redusentlər
- eobiontlar
- avtotroflar

332 Yaşı 3,5 milyard il olan süxurlarda tapılmış canlılar hansılardır?

- biotoplar
- heterotroflar
- aerobiyələr
- eobiontlar
- avtotroflar

333 Geoloji proseslərin yaranması, o cümlədən biosferdə baş verən hadisələrin əksəriyyəti nə ilə əlaqələndirilir?

- mürəkkəb kimyəvi reaksiyalarla
- kosmik sistemlərin təsiri ilə
- dağəmələgəlmə prosesilə
- kataklizm prosesilə
- günəş aktivliyi ilə

334 Torpağın əsas tərkib hissəsi hansı maddələrdən ibarətdir ?

- kimyəvi maddələr
- biogen maddələr
- atıl maddələr
- biokoz maddələr
- üzvi maddələr

335 Bihüceyrəlilərin yaranması hansı dövrə təsadüf edir?

- Kreptozoy arxeı
- Mezazoy
- Kaynazoy
- Proterozoy
- Paleozoy

336 Dünyanın ən böyük torf yataqları yerləşən üç ölkəsi hansıdır ?

- Qazaxstan, Norveç, Kuba
- CAR, Fransa, İspaniya
- Almaniya, BB, Çin
- Rusiya, ABŞ, ÇXR
- Brazilja, Danimarka, ABŞ

337 Hansı elementin suda həll olması Daş kömür dövründə əhəng daşının böyük yataqlarını yaratdı?

- kalsiumun
- karbonun
- hidrogenin
- oksigenin
- azotun

338 Atmosferdə ozon qatının miqdarının artmasına səbəb hansı proses olmuşdur ?

- buzlaşma
- dağəmələgəlmə
- fotosintez
- vulkanizm
- oksidləşmə

339 Biosferdə mövcud olan ən qədim karbonat çökmələri hansı dövrə Aid edilir ?

- orta mezazoya
- arxeı dövrünə
- orta paleozoya
- aşağı proterozoya
- aşağı kaynazoya

340 Ekologiya elminin nəticələri əsasən hansı sahələrdə tətbiq edilir?

- meteorologiya və iqlimşünaslıqda, yeyinti sənayesində
- təbiəti mühafizədə, kənd təsərrüfatında və sənayedə
- aerokosmik tədqiqatlarda, arxeoloji qazıntılarda
- iqtisadiyyatın tənzimlənməsində, tibb sahəsində
- mühəndis işlərində, inşaat layihələrinin hazırlanmasında

341 Kapitalist ölkələrinin payına düşən neftin 25 %-i hansı ölkənin payına düşür ?

- Küveyt
- Əlcəzair
- Nigeriya
- Venesuela
- İordaniya

342 Dövlər ərzində canlı orqanizmlərin ölürək okean dibinə çökməsi, zaman keçdikcə hansı elementlərə çevrilməsinə səbəb olmuşdur?

- kvarts qumları və qranitə
- daş kömür, neft, neftli qaz

- maqmatik süxurlara
- vulkanik çöküntülərə
- əhəng daşı və karbonatlara

343 Bir sıra ekosistemlərdə maddə və enerjinin ötürülməsi əsasən hansı vasitə ilə yerinə yetirilir?

- biokoz maddələrlə
- biofil elementlərlə
- konsentrasiya funksiyası ilə
- trofik zəncir vasitəsilə
- dövretmə sürəti ilə

344 Geoloji proseslərin yaranması, o cümlədən biosferdə baş verən hadisələrin əksəriyyəti nə ilə əlaqələndirilir?

- mürəkkəb kimyəvi reaksiyalarla
- kataklizm prosesilə
- dağəmələgəlmə prosesilə
- kosmik sistemlərin təsiri ilə
- günəş aktivliyi ilə

345 Günəş enerjisinin təsirinin dayanması hansı proses zamanı baş verir ?

- maddələr mübadiləsinin ləngiməsi zamanı
- Geoloji proseslər aktivləşməsi zamanı
- kimyəvi elementlərin yerdəyişməsi zamanı
- populyasiyaların sürətlə artması zamanı
- ekosistemlərin sahələrinin genişlənməsi zamanı

346 Canlıların fəaliyyətinin Yer qabığının dəyişməsində əsas amil olduğunu sübut edən V.İ. Vernadski hansı təlimi yaratmışdır ?

- Günəş enerjisinin bərabər paylanması təlimi
- təbii faktorların
- kimyəvi və fiziki-kimyəvi hadisələr təlimi
- sansız faktorların təsiri təlimi
- canlı orqanizmlərin geoloji rolu təlimi

347 Biosferdə irsiyyət, dəyişkənlik, təbii seçim və digər faktorlar konkret olaraq necə adlanır ?

- mübarizə faktorları
- təkamül faktorları
- fizioloji faktorlar
- morfoloji faktorlar
- insan faktorları

348 Kapitalist ölkələrinin payına düşən neftin 25 %-i hansı ölkənin payına düşür ?

- Nigeriya
- Əlcəzair
- Küveyt
- İordaniya
- Venesuela

349 İlk ekologiya təliminin müəllifi kim olmuşdur?

- Y.Odum
- A.Humbolt
- T.Maltus

- V.V.Dokuçayev
 L.Lamark

350 Dövrələr ərzində canlı orqanizmlərin ölərkək okean dibinə çökməsi, zaman keçdikcə hansı elementlərə çevrilməsinə səbəb olmuşdur?

- daş kömür, neft,neftli qaz
 kvarts qumları və qranitə
 maqmatik süxurlara
 vulkanik çöküntülərə
 əhəng daşı və karbonatlara

351 Torpağın əsas tərkib hissəsi hansı maddələrdən ibarətdir ?

- kimyəvi maddələr
 biokoz maddələr
 atıl maddələr
 biogen maddələr
 üzvi maddələr

352 Atıl maddələr hansı təbəqənin əsas tərkib hissəsidir ?

- torpağın
 ozon qatının
 okeanın
 atmosferin
 nüvənin

353 Atıl maddələr hansı təbəqənin əsas tərkib hissəsidir ?

- okeanın
 atmosferin
 ozon qatının
 nüvənin
 torpağın

354 Daş kömür, neft və neftli qazın okean dibinə çökməsinə səbəb nədir ?

- çay sularının gətirdiyi daşların yığılması
 kimyəvi tərkibli süxurların çökməsi
 vulkanik mənşəli maqmalardan çökməsi
 yosunların sıxlığının artması
 canlı orqanizmlərin ölərkək yığılması

355 Torpağa qurğuşun tullantıları hansı vasitələrlə atılır

- yeyinti sənayesi
 əlvan metallurjiya
 neft sənayesi
 avtomobillər
 qara metallurjiya

356 Bir sıra ekosistemlərdə maddə və enerjinin ötürülməsi əsasən hansı vasitə ilə yerinə yetirilir?

- biokoz maddələrlə
 biofil elementlərlə
 konsentrasiya funksiyası ilə
 trofik zəncir vasitəsilə
 dövretmə sürəti ilə

357 Təbiətin təkamülü prosesində əmələ gəlmiş sistem necə adlanır ?

- təbii ekosistem
- antropogen ekosistem
- daxili ekosistem
- bioloji ekosistem
- xarici ekosistem

358 Biosferdə irsiyyət, dəyişkənlik, təbii seçim və digər faktorlar konkret olaraq necə adlanır ?

- morfoloji faktorlar
- təkamül faktorları
- mübarizə faktorları
- fizioloji faktorlar
- insan faktorları

359 İlk ekologiya təliminin müəllifi kim olmuşdur?

- T.Maltus
- A.Humbolt
- Y.Odum
- L.Lamark
- V.V.Dokuçayev

360 Ekologiyanın hansı sahəsi onu əhatə edən ətraf mühitin saxlanılması, qorunması və keyfiyyətcə yaxşılaşdırılması üsullarını öyrənməkdən ibarətdir?

- tibbi ekologiya
- orqanizmlərin morfolojiyası
- insan ekologiyası
- tətbiqi ekologiya
- analoji ekologiya

361 Biosferdə ilk canlılar təxminən nə vaxt əmələ gəlmişdir?

- 2,8 milyard il əvvəl
- 4 milyard il əvvəl
- 5 milyard il əvvəl
- 3 milyard il əvvəl
- 4,7 milyard il əvvəl

362 Təbiətin təkamülü prosesində əmələ gəlmiş sistem necə adlanır ?

- təbii ekosistem
- antropogen ekosistem
- daxili ekosistem
- bioloji ekosistem
- xarici ekosistem

363 Ekologiyanın hansı sahəsi onu əhatə edən ətraf mühitin saxlanılması, qorunması və keyfiyyətcə yaxşılaşdırılması üsullarını öyrənməkdən ibarətdir?

- insan ekologiyası
- tətbiqi ekologiya
- orqanizmlərin morfolojiyası
- tibbi ekologiya
- analoji ekologiya

364 Biosferdə ilk canlılar təxminən nə vaxt əmələ gəlmişdir?

- 5 milyard il əvvəl
- 3 milyard il əvvəl
- 4 milyard il əvvəl
- 2,8 milyard il əvvəl
- 4,7 milyard il əvvəl

365 Biosferdə baş verən maddələr mübadiləsinin əsas mənbəyi nədir?

- temperatu və təzyiq
- günəş radiasiyası
- biogeokimyəvi dövrən
- kondensasiya prosesi
- geoloji dövrən

366 Hansı səbəbdən şimal yarımkürəsində atmosferin daha güclü çirklənməsi baş verir?

- rentgen şüalanmasından sonra
- ağır metalların və toksiki maddələrin miqdarı havada artan zaman
- iri miqyaslı müharibələr baş verdikdə
- karbon oksidlərinin miqdarı havada artan zaman
- azot və kükürd oksidlərinin miqdarı havada artan zaman

367 Nə zaman atmosferdə yaranan müxtəlif çirkləndirici maddələrdən ibarət tüstü qatları günəş işığının 90 %-nin yer səthinə çatmasını azaldacaq?

- ağır metalların və toksiki maddələrin miqdarı havada artan zaman
- azot və kükürd oksidlərinin miqdarı havada artan zaman
- nüvə partlayışından sonra
- rentgen şüalanmasından zamanı
- karbon oksidlərinin miqdarı havada artan zaman

368 Avtotrof orqanizmlərdən sonra atmosferdə oksigenin əmələ gəlməsinə səbəb olan element hansıdır?

- maqmanın səthə çıxması
- su buxarının parçalanması
- karbonlu birləşmələr
- kömürün oksidləşməsi
- ammoniyakdan oksigenin ayrılması

369 Atmosfer cəbhəsi .....dır.

- İşıqlanma qurşaqlarını ayıran xətt
- İsti və soyuq cərəyanların toqquşduğu sahə
- Yağıntı və buxarlanma arasındakı fərq
- Müxtəlif xassəli hava kütlələrini ayıran xətt
- Atmosferin qonşu təbəqələri arasındakı keçid zolağı

370 Canlıların növ tərkibi, geoloji və iqlim dəyişmələri hansı təbəqənin evolyusiyasına təsir göstərmişdir ?

- litosfer
- hidrosfer
- atmosfer
- biosfer
- zoosfer

371 Fosfor və azotun mütəhərrik birləşmələri su hövzələrinə daxil olduqda hansı canlıların güclü inkişafı baş verir ?

- alçaq boylu kollar

- hidromorf bitkilər
- sarmaşıq və liyanalar
- yosun və mikroorqanizmlər
- mamır və şibyələr

372 Günəş enerjisinin təsirinin dayanması hansı proses zamanı baş verir ?

- maddələr mübadiləsinin ləngiməsi zamanı
- Geoloji proseslər aktivləşməsi zamanı
- kimyəvi elementlərin yerdəyişməsi zamanı
- populyasiyaların sürətlə artması zamanı
- ekosistemlərin sahələrinin genişlənməsi zamanı

373 Canlıların fəaliyyətinin Yer qabığının dəyişməsində əsas amil olduğunu sübut edən V.İ. Vernadski hansı təlimi yaratmışdır ?

- kimyəvi və fiziki-kimyəvi hadisələr təlimi
- təbii faktorların
- Günəş enerjisinin bərabər paylanması təlimi
- canlı orqanizmlərin geoloji rolu təlimi
- sansız faktorların təsiri təlimi

374 Avtotrof orqanizmlərdən sonra atmosferdə oksigenin əmələ gəlməsinə səbəb olan element hansıdır?

- karbonlu birləşmələr
- su buxarının parçalanması
- ammonyakdan oksigenin ayrılması
- maqmanın səthə çıxması
- kömürün oksidləşməsi

375 Rütubət çox olan rayonlarda torpaqlarda təbii su rejiminin pozulması nəticəsində yaranan proses necə adlanır?

- susuzlaşma adlanır
- duzlaşma adlanır
- şoranlaşma adlanır
- bataqlıqlaşma adlanır
- turşulaşma adlanır

376 Hər bir ekosistemdə gedən maddələr dövrəni hansı sistemlərin qarşılıqlı fizioloji əlaqələrinin nəticəsidir ?

- avtotrof və heterotrof sistemlərin
- kimyəvi elementlərin
- biratıl sistemlərin
- konsument və redusentlərin
- maqmatik süxurların

377 Günəş enerjisi ilə Yerin dərinlik enerjisinin qarşılıqlı təsiri ilə baş verən proses hansıdır ?

- biofil elementlərin yerdəyişməsi
- maddələrin böyük dövrəni
- böyük su dövrəni
- avtotrof sistemlərin dövrəni
- maqmatik süxurların çevrilməsi

378 İl ərzində sintez olunan üzvi maddələrin kütləsinə əsaslanaraq, ən çox oksigen məhsulunun miqdarı hansı təbəqənin payına düşür?

- nəhəng buzlaqlaq sahələrinin
- dünya okeanındakı orqanizmlərin
- litosferdəki mineral maddələrin
- atmosferdəki mikroorqanizmlərin
- quruda yerləşən bitki örtüyünün

379 Üzvi qalıqların və qeyri-üzvi maddələrin oksidləşməsinin reaksiyası və digər kimyəvi dəyişikliklər hansı elementin dövrünü zamanı baş verir?

- maqnezium
- hidrogen
- azot
- karbon
- oksigen

380 Biosferin həyatı üçün əsas sayılan və həyatın yaradıcısı hesab olunan dövrün necə adlanır

- maddələrin sintezi dövrünü
- böyük bioloji dövrün
- biogeokimyəvi dövrün
- böyük su dövrünü
- kiçik su dövrünü

381 Elmi dildə torpaq necə adlanır?

- biogeosenoz adlanır
- biotop adlanır
- biosfer adlanır
- biokos adlanır
- biosenoz adlanır

382 Mineral və üzvi hissəciklə hansı suxurların tərkib hissəsini təşkil edir?

- düz suxurların
- bos suxurların
- Daş suxurların
- torpaqəmələgətirən ana suxurların
- əhəng suxurların

383 Atmosferdə müxtəlif səbəblər nəticəsində miqdarı az olan azotu hansı mənbələr kompensasiya edir ?

- vulkanlar
- mikroorqanizmlər
- meşə landşaftları
- sənaye müəsisələri
- sudakı canlılar

384 Miqdarı daha çox olan üzvi azot hansı orqanizmlər tərəfindən hazırlanır ?

- yosunlar
- bitkilər
- bakteriyalar
- insanlar
- heyvanlar

385 Atmosferdə və sənayedə baş verən müxtəlif hadisələr, azot fiksasiya edici bakteriyalar və yosunların fəaliyyəti nəticəsində hansı proses baş verir?

- iqlimdə quraqlıqlaşma baş verir

- azot dövr edərək dünya okeanına qaydır
- bitkilər tərəfində mənimsənilmir
- azotun miqdarı daha da çoxalır
- azot hidrogen və ya oksigenlə birləşir

386 Atmosferdə olduqca çox olan azot, yalnız hansı elementlərlə birləşdikdən sonra bitkilər tərəfindən yaxşı mənimsənilir?

- kükürd və hidrogenlə
- kalsium və karbonla
- hidrogen və oksigenlə
- karbon və dəmirle
- oksigen və fosforla

387 Sərbəst oksigen atmosferdən başqa, hansı ərazidə də mövcuddur?

- kosmosda
- üst mantiyada
- su anbarlarında
- Təbii sulara
- yer qalığında

388 V.İ.Vernadski hansı prosesi biogeokimyəvi tsikl adlandırmışdır ?

- qida maddələrinin canlılardan cansızlara ötürülməsini
- kimyəvi elementlərin sürətlə parçalanmasını
- ayrı-ayrı maddələrin dövranını
- okeanlar arasında su və canlı mübadiləsini
- orqanizmlər tərəfində kimyəvi elementlərin parçalanmasını

389 Biosferdə baş verən fotosintez prosesinə təxminən nə qədər enerji sərf olunur?

- 5 %-ə qədər
- 10%-ə qədər
- 53 %
- 90 %-dən çox
- 75 %

390 Torpağın səhrələşməsi necə formada özünün göstərir?

- intensivləşmə və sabitləşmə formalarında
- genişlənmə və dayazlaşma formalarında
- dezertifikasiya və dərinləşmə formalarında
- yayılma və dərinləşmə formalarında
- daralma və susuzlaşma formalarında

391 Torpağın və bitki örtüyünün deqradasiyası, onların bioloji və iqtisadi məhsuldarlığının azalması, tamamilə itirilməsinə hansı hadisə səbəb olur.

- bataqlılaşma hadisəsi
- duzlaşma hadisəsi
- şoranlaşma hadisəsi
- səhrələşmə hadisəsi
- eroziya hadisəsi

392 Torpaq uzun müddət səpin altında qaldıqda onun hansı ehtiyatı 60% azalır?

- duzluluq ehtiyatı
- humus ehtiyatı

- mineral ehtiyatı
- su ehtiyatı
- hava ehtiyatı

393 Torpağın üzvi və qeyri – üzvi maddələrlə zəngin olan qatı necə adlanır?

- humus qatı
- susuz qatı
- şoran qatı
- münbit qatı
- turşulu qatı

394 Hansı sistemlərin torpaqları yüksək dərəcədə deqradasiyaya məruz qalır?

- ekosistemlərin
- aqrosistemlərin
- biotopların
- biosenozlarnın
- biosistemlərin

395 Torpaqda nitritlərin miqdarının çoxalması oksigenin azalmasına səbəb olduğundan atmosferə hansı qazların atılmasına çoxalır?

- hisli qazların
- azotlu qazların
- tüstü qazlarının
- "istixana" qazlarının
- fosforlu qazların

396 Torpağı mühafizə etmək məqsədilə növbəli əkinə keçmək, kimyəvi maddələrdən istifadə etməmək, müəyyən seçilmiş sahələrdə kənd təsərrüfatı bitkilərinin əkilməsi kimi tədbirlərə nə deyilir

- aqrotexniki tədbir
- şumlama tədbirləri
- b) mexaniki tədbirlər
- termiki tədbirlər
- suvarma tədbirlər

397 Torpağı çirkləndirən pestisidlər içərisində insan və ətraf mühit üçün ən təhlükəlisi hansı birləşmələrdir?

- radioaktiv tullantılar
- üzvi xlorbirləşmələri
- polimerlər
- üzvi maddələr
- gübrələr

398 Torpağa verilən hansı gübrələr orada nitrat sulfat və xloridlərə çevrilərək bitkilərin məhsuldarlığına və inkişafına mənfi təsir göstərir?

- azot və superfosfat gübrələri
- xlor və kalsium gübrələri
- ikiqat superfosfat və azot gübrələri
- kalium və azot gübrələri
- azot və kalsium gübrələri

399 Torpağı mühafizə etmək üçün hansı tədbirlər həyata keçirilməlidir? Hansı cavab düzgün deyil

- şoranlaşmanın qarşısının alınması
- torpağa antropogen təsirləri artırmaq

- torpağın çirklənmədən qorunması
- duzlaşmaya və bataqlılaşmaya qarşı mühafizə
- flora və faunanı məhv olmaqdan qorunması

400 Torpağın pestisidlər və başqa zəhərli maddələrlə çirklənməsinin qarşısını almaqla bitkilərin mühafizəsi hansı ekoloji metodlarla aparılır?

- bioloji, iki qat duzsuzlaşdırma
- bioloji, aqrotexniki
- bioloji, duzsuzlaşdırma
- fiziki, susuzlaşdırma
- kimyəvi, bataqlaşdırma

401 İlkin atmosferdə avtotrof orqanizmlərin yaratdıqları element hansı olmuşdur ?

- oksigen
- hidrogen
- azot
- karbon
- kükürd

402 Karbon qazının ən çox mövcud olduğu yer hansıdır ?

- litosfer
- tropik meşələr
- atmosfer
- okeanlar
- arktik buzlaqlar

403 Ekosistemlərdə abiotik amillər və canlı orqanizmlərin sonsuz qarşılıqlı təsirləri nəticəsində biotop və biosenoqlar arasında baş verən proses necə adlanır?

- biokimyəvi tsikl
- dövretmə sürəti
- maddələr dövrəni
- biokimyəvi funksiya
- trofik zəncir

404 Hansı ərazilər istisna olmaqla yer ekosistemlərində kiçik dövrəni olmur?

- arxipelaqlar
- tropik meşələr
- arktik buzlaqlar
- tayqa meşələri
- subtropik səhralar

405 Biogeokimyəvi maddələr dövrəni hansı proses təmin edir?

- qida maddələrinin ötürülməsi yalnız bitkidən bitkiyə təmin olunur
- ekosistemlərdə biosenoqların sayı azalaraq daha az yer tutur
- cansız maddələr dövrəni edərək və parçalanaraq fəaliyyət göstərir
- canlı maddə dəyişərək, yaranaraq və ölərək həyatı saxlayır
- bütün enerjinin 90 %-i fotosintez prosesinə sərf olunur

406 Maddələr mübadiləsinin simvolu hansı formaya uyğun gəlir ?

- spiral
- trapesiya
- piramida

- dairə
- ellers

407 Litosferi ən çox çirkləndirən mənbə və sənaye sahəsi hansıdır?

- yüngül sənayesi
- kömür sənayesi
- metallurgiya sənayesi
- energetika sənayesi
- yeyinti sənayesi

408 Karbohidrogenlərdən yanacaq kimi istifadə olunması atmosferdə hansı qazın miqdarını süni şəkildə artırır ?

- hidrogen
- qurğuşun
- karbon
- kükürd
- metan qazı

409 Okeanlarda ən çox mövcud olan qaz hansıdır ?

- fosfor
- karbon
- arqon
- hidrogen
- azot

410 Biosferdə bas verən hansı proses üçün təxminən 5%-ə qədər enerji sərf olunur ?

- elementlərin çevrilməsi
- vulkanizm
- fotosintez
- buxarlanma
- maddələr mübadiləsi

411 Yalnız biosfer daxilində tamamlanan dövrən hansıdır ?

- radioaktiv elementlərin dövrənı
- biogeokimyəvi dövrən
- böyük bioloji dövrən
- böyük su dövrənı
- ayrı-ayrı maddələrin dövrənı

412 Spiral forması hansı prosesin simvoludur ?

- biogeokimyəvi dövrənın
- maddələr mübadiləsinin
- geoloji dövrənın
- fotosintez prosesinin
- böyük su dövrənının

413 Biosferdə bas verən hansı proses üçün təxminən 5%-ə qədər enerji sərf olunur ?

- elementlərin çevrilməsi
- maddələr mübadiləsi
- fotosintez
- vulkanizm
- buxarlanma

414 Yalnız biosfer daxilində tamamlanan dövrən hansıdır ?

- ayrı-ayrı maddələrin dövrənı
- böyük su dövrənı
- biogeokimyəvi dövrən
- böyük bioloji dövrən
- radiaktiv elementlərin dövrənı

415 Atmosferdə oksigenin konsentrasiyasının 1 % olduğu vaxtlarda yaranan əsas təbəqəni göstər:

- stratosfer
- ozonosfer
- ekzosfer
- noosfer
- troposfer

416 İlkin atmosferdə avtotrof orqanizmlərin yaratdıqları element hansı olmuşdur ?

- oksigen
- karbon
- hidrogen
- kükürd
- azot

417 Atmosferdə süni şəkildə karbon qazının miqdarının artmasının səbəbi nədir?

- oksan sularının neftlə çirkləndirilməsi
- günəşdəki partlayışların təkrarlanması
- meşə yanğınlarının sayının artması
- karbohidrogenlərdən yanacaq kimi istifadə olunması
- vulkanizm prosesinin fəallaşması

418 Karbon qazının ən çox mövcud olduğu yer hansıdır ?

- tropik meşələr
- okeanlar
- litosfer
- arktik buzlaqlar
- atmosfer

419 Atmosferdə müxtəlif səbəblər nəticəsində miqdarı az olan azotu hansı mənbələr kompensasiya edir ?

- sudakı canlılar
- sənaye müəsisələri
- meşə landşaftları
- vulkanlar
- mikroorqanizmlər

420 Üzvi qalıqların və qeyri-üzvi maddələrin oksidləşməsinin reaksiyası və digər kimyəvi dəyişikliklər hansı elementin dövrənı zamanı baş verir?

- maqnezium
- karbon
- azot
- hidrogen
- oksigen

421 Hansı ərazilər istisna olmaqla yer ekosistemlərində kiçik dövrən olmur?

- arxipelaqlar
- tropik meşələr
- arktik buzlaqlar
- tayqa meşələri
- subtropik səhralar

422 Biosferdə baş verən fotosintez prosesinə təxminən nə qədər enerji sərf olunur?

- 5 %-ə qədər
- 10%-ə qədər
- 53 %
- 90 %-dən çox
- 75 %

423 Biosferin həyatı üçün əsas sayılan və həyatın yaradıcısı hesab olunan dövrən necə adlanır?

- maddələrin sintezi dövrənı
- böyük bioloji dövrən
- biogeokimyəvi dövrən
- böyük su dövrənı
- kiçik su dövrənı

424 Spiral forması hansı prosesin simvoludur ?

- fotosintez prosesinin
- maddələr mübadiləsinin
- böyük su dövrənının
- biogeokimyəvi dövrənının
- geoloji dövrənının

425 Maddələr mübadiləsinin simvolu hansı formaya uyğun gəlir ?

- spiral
- trapesiya
- piramida
- dairə
- elleps

426 Ekosistemlərdə abiotik amillər və canlı orqanizmlərin sonsuz qarşılıqlı təsirləri nəticəsində biotop və biosenoqlar arasında baş verən proses necə adlanır?

- biokimyəvi tsikl
- dövretmə sürəti
- maddələr dövrənı
- biokimyəvi funksiya
- trofik zəncir

427 Torpağın tərkibində böyük qatılıqda olan hansı maddələr torpaqdakı canlı orqanizmlərə öldürücü təsir göstərir?

- pestisidlər və göbələklər
- duzlar və qələvilər
- kimyəvi birləşmələr və toksikatlər
- gübrələr və fosfatlar
- turşular və azotlar

428 İonlaşdırıcı şüalar buraxan elementlərin izotoplarına nə deyilir? (Çəki: 1)

- Radioaktiv tullantılar deyilir

- Radioaktiv izotoplar deyilir
- İonlaşmış kristallar deyilir
- Radioaktiv nuklidlər deyilir
- İonlaşmış duzlar deyilir

429 Karbonun təbiətdə mövcud dan əsas iki mineral formasın göstər 1. əhəng karbonatları 4. karbon ikioksid 2.kalsiumhidrokarbonat 5. metan qazı 3.hidrokarbonatlar 6. karbon dördoksid

- 2, 3
- 1, 4
- 3, 6
- 2, 4
- 5, 6

430 Atmosferdə oksigenin konsentrasiyasının 1 % olduğu vaxtlarda yaranan əsas təbəqəni göstər:

- stratosfer
- ekzosfer
- noosfer
- troposfer
- ozonosfer

431 Atmosferdən və çoxsaylı səthi çöküntü minerallarının tərkibindəki oksigenin mənşəyini müəyyən et:

- radiaktiv mənşəli
- kosmos mənşəli
- biogen mənşəli
- vulkan mənşəli
- atil mənşəli

432 Biogeokimyəvi dövrəni Böyük bioloji dövrədən fərqləndirən əsas xüsusiyyət hansıdır ?

- günəş enerjisi olmadan mümkün deyil
- hidrosfer olmadan kiçik dövrəni baş vermir
- bu prosesdə yalnız canlılar iştirak edir
- dövretmə sürəti daha çoxdur
- yalnız biosfer daxilində tamamlanır

433 Fotosintez prosesində qeyri-üzvi maddədən canlı maddənin yaranması və parçalanaraq yenidən qeyri-üzvi birləşmələrə çevrilməsi hansı prosesə aiddir?

- böyük bioloji dövrəni
- biogeokimyəvi dövrəni
- kosmik şüalanma
- fiziki aşınma
- dağməhləgəlmə prosesi

434 Aqrotexniki; meşə meliorativ və hidrotexniki tədbirləri həyata keçirilməklə torpağı hansı prosesdən mühafizə etmək olar?

- bataqlılaşmadan
- susuzluqdan
- duzluluqdan
- şoranlaşmadan
- eroziyadan

435 Qrunt sularının səviyyəsini aşağı salmaq üçün drenajlardan, kanallardan, axar suların qarşısını almaq üçün tikililərdən istifadə etməklə torpaqda gedən hansı proseslərin qarşısını almaq mümkündür?

- duzlaşmanın
- turşulaşmanın
- bataqlıqlaşmanın
- şoranlaşmanın
- susuzlaşmanın

436 Maqmatik süxurlar hansı fiziki təsirlər nəticəsində çökmə süxurlara çevrilir ?

- yeraltı suların hərəkəti
- kristallaşma və ərimə
- metamorfizin və daşlaşma
- aşınma, yerdəyişmə, çökmə
- radioaktiv parçalanma

437 Biosfer tərəfindən qəbul olunan azotun 80%-i dövri sistemə hansı vasitələrlə daxil olur ?

- kosmosdan
- yalnız oksanlardan
- troposfer və mantiyadan
- Sudan və qurudan
- günəş partlayışlarından

438 Torpağın keyfiyyəti hansı göstərici ilə müəyyən olunur?

- məsaməliyi ilə
- şoranlığı ilə
- münbitliyi ilə
- turşuluğu ilə
- pH-i ilə

439 Sual: Torpaqda baş verən eroziya hadisəsi onun hansı xassələrinin pisləşməsinə səbəb olur

- fiziki və kimyəvi xassələrini
- d) kapillyarlıq və duzluluq xassələrini
- mexaniki və istilik xassələrini
- termiki və kimyəvi xassələrini
- maqnit və elektrik xassələrini

440 Hansı proses nəticəsində torpaqda azot, fosfor, kaliumun mənimsənilməsi və mikroelementlərin azalması baş verir?

- dağıcı eroziya nəticəsində
- su eroziyası nəticəsində
- külək eroziyası nəticəsində
- şoran eroziya nəticəsində
- səthi eroziya nəticəsində

441 Torpaqda üzvi maddələrin mineralaşması əsasən hansı şəraitdə gedir?[Yeni sual]

- arid və humid şəraitdə
- yüksək temperaturda
- aerob və anareob şəraitdə
- rütubətli şəraitdə
- donuşluq şəraitində

442 Biosfer tərəfindən qəbul olunan və dövri sistemə Sudan və qurudan daxil olan azotun miqdarı nə qədərdir ?

- 35 %

- 50 %
 80 %
 12 %
 20 %

443 Atmosferdə və çoxsaylı səthi biogen mənşəli çöküntü minerallarının tərkibi hansı elementdən ibarətdir?

- maqnezium
 kalsium
 qurğuşun
 karbon
 oksigen

444 Bakteriyalar tərəfindən hazırlanan və miqdarı daha çox olan element hansıdır ?

- metan qazı
 karbon 4-oksidi
 natrium -xlor
 üzvi azot
 dəm qazı

445 Aşınma, yerdəyişmə proseslərinin təsiri ilə çökmə süxurlara çevrilən süxurlar hansılardır ?

- qranit
 metamorfik
 maqmatik
 karbonat
 sialit

446 Maddələrin böyük dövrünü hansilər zamanı baş verir ?

- yerin cazibə qüvvəsi və su dövrünü
 hava axınları və yüksək temperaturun
 çay şəbəkəsinin sıxlığı və yüksək təzyiqin
 antropogen təsirlər və sənayenin inkişafı
 günəş enerjisi ilə yerin dərinlik enerjisinin

447 Aşınma, yerdəyişmə proseslərinin təsiri ilə çökmə süxurlara çevrilən süxurlar hansılardır ?

- metamorfik
 maqmatik
 karbonat
 sialit
 qranit

448 Maddələrin böyük dövrünü hansilər zamanı baş verir ?

- çay şəbəkəsinin sıxlığı və yüksək təzyiqin
 yerin cazibə qüvvəsi və su dövrünü
 [yeni cavab]günəş enerjisi ilə yerin dərinlik enerjisinin
 antropogen təsirlər və sənayenin inkişafı
 hava axınları və yüksək temperaturun

449 Biosfer tərəfindən qəbul olunan azotun 80%-i dövri sistemə hansı vasitələrlə daxil olur ?

- yalnız okeanlardan
 kosmosdan
 Sudan və qurudan
 troposfer və mantiyadan

- günəş partlayışlarından

450 Atmosferdə süni şəkildə karbon qazının miqdarının artmasının səbəbi nədir?

- karbohidrogenlərdən yanacaq kimi istifadə olunması
 meşə yanğınlarının sayının artması
 oksan sularının neftlə çirkləndirilməsi
 günəşdəki partlayışların təkrarlanması
 vulkanizm prosesinin fəallaşması

451 Atmosferdə olduqca çox olan azot, yalnız hansı elementlərlə birləşdikdən sonra bitkilər tərəfindən yaxşı mənimsənilir?

- kükürd və hidrogenlə
 karbon və dəmirə
 hidrogen və oksigenlə
 kalsium və karbonla
 oksigen və fosforla

452 Sərbəst oksigen atmosferdən başqa, hansı ərazidə də mövcuddur?

- kosmosda
 Təbii sulara
 su anbarlarında
 üst mantiyada
 yer qalığında

453 V.İ.Vernadski hansı prosesi biogeokimyəvi tsikl adlandırmışdır ?

- ayrı-ayrı maddələrin dövranını
 okeanlar arasında su və canlı mübadiləsini
 qida maddələrinin canlılardan cansızlara ötürülməsini
 orqanizmlər tərəfində kimyəvi elementlərin parçalanmasını
 kimyəvi elementlərin sürətlə parçalanmasını

454 Biogeokimyəvi maddələr dövranını hansı proses təmin edir?

- cansız maddələr dövr edərək və parçalanaraq fəaliyyət göstərir
 canlı maddə dəyişərək, yaranaraq və ölərək həyatı saxlayır
 qida maddələrinin ötürülməsi yalnız bitkidən bitkiyə təmin olunur
 bütün enerjinin 90 %-i fotosintez prosesinə sərf olunur
 ekosistemlərdə biosenozların sayı azalaraq daha az yer tutur

455 Biogeokimyəvi dövranı Böyük bioloji dövrandan fərqləndirən əsas xüsusiyyət hansıdır ?

- hidrosfer olmadan kiçik dövran baş vermir
 bu prosesdə yalnız canlılar iştirak edir
 günəş enerjisi olmadan mümkün deyil
 dövretmə sürəti daha çoxdur
 yalnız biosfer daxilində tamamlanır

456 Atmosferdən və çoxsaylı səthi çöküntü minerallarının tərkibindəki oksigenin mənşəyini müəyyən et:

- radiaktiv mənşəli
 vulkan mənşəli
 biogen mənşəli
 kosmos mənşəli
 atil mənşəli

457 Maqmatik süxurlar hansı fiziki təsirlər nəticəsində çökmə süxurlara çevrilir ?

- yeraltı suların hərəkəti
- radioaktiv parçalanma
- aşınma, yerdəyişmə, çökmə
- metamorfizmin və daşlaşma
- kristallaşma və ərimə

458 Günəş enerjisi ilə Yerin dərinlik enerjisinin qarşılıqlı təsirlə baş verən proses hansıdır ?

- biofil elementlərin yerdəyişməsi
- avtotrof sistemlərin dövrəni
- böyük su dövrəni
- maddələrin böyük dövrəni
- maqmatik süxurların çevrilməsi

459 Hər bir ekosistemdə gedən maddələr dövrəni hansı sistemlərin qarşılıqlı fizioloji əlaqələrinin nəticəsidir ?

- avtotrof və heterotrof sistemlərin
- konsument və redusentlərin
- biratıl sistemlərin
- kimyəvi elementlərin
- maqmatik süxurların

460 Denitrallaşdırıcı bakteriyalar tərəfindən atmosferə qaz halında daxil olan azotu, goy və yaşıl su yosunları udaraq hansı elementə çevirirlər?

- benzpirenə
- liqininə
- nitrata
- ammoniyaka
- anilinə

461 Homosfer təbəqəsi hansı hissələri əhatə edir ?

- biosferin hidrosferə təmas etdiyi hissəni
- yuxarı mantiyanın yer qabığı ilə təmas hissəsi
- yer atmosferinin yer qatına yaxın olan hissəsi
- tropopauzanın strotosferə yaxın hissəsini
- dünya okeanının litosferlə sərhəd hissəsini

462 Denitrallaşdırıcı bakteriyalar tərəfindən atmosferə qaz halında daxil olan azotu, goy və yaşıl su yosunları udaraq hansı elementə çevirirlər?

- liqininə
- benzpirenə
- ammoniyaka
- nitrata
- anilinə

463 əhəng karbonatları və karbon ikioksidi karbonun təbiətdə mövcud olan hansı formasıdır ?

- mayeləşmiş
- bərk
- kristal
- mineral
- ionlaşmış

464 Hidrogen və oksigenlə birləşərək bitkilər tərəfindən daha yaxşı mənimsənilən atmosfer qazı hansıdır ?

- karbon
- oksigen
- azot
- kükürd
- helium

465 Karbonun təbiətdə mövcud dan əsas iki mineral formasın göstər 1. əhəng karbonatları 4. karbon ikioksid 2.kalsiumhidrokarbonat 5. metan qazı 3.hidrokarbonatlar

- 3, 6
- 2, 4
- 2, 3
- 5, 6
- 1, 4

466 Miqdarı daha çox olan üzvi azot hansı orqanizmlər tərəfindən hazırlanır ?

- bakteriyalar
- insanlar
- yosunlar
- heyvanlar
- bitkilər

467 Atmosferdə və sənayedə baş verən müxtəlif hadisələr, azot fiksasiya edici bakteriyalar və yosunların fəaliyyəti nəticəsində hansı proses baş verir?

- iqlimdə quraqlıqlaşma baş verir
- azotun miqdarı daha da çoxalır
- bitkilər tərəfində mənimsənilmir
- azot dövr edərək dünya okeanına qaydır
- azot hidrogen və ya oksigenlə birləşir

468 İl ərzində sintez olunan üzvi maddələrin kütləsinə əsaslanaraq, ən çox oksigen məhsulunun miqdarı hansı təbəqənin payına düşür?

- nəhəng buzlaqla sahələrinin
- atmosferdəki mikroorqanizmlərin
- litosferdəki mineral maddələrin
- dünya okeanındakı orqanizmlərin
- quruda yerləşən bitki örtüyünün

469 Fotosintez prosesində qeyri-üzvi maddədən canlı maddənin yaranması və parçalanaraq yenidən qeyri-üzvi birləşmələrə çevrilməsi hansı prosesə aiddir?

- kosmik şüalanma
- fiziki aşınma
- böyük bioloji dövrən
- dağəmələgəlmə prosesi
- biogeokimyəvi dövrən

470 Seyrək ionlaşmış qazlardan ibarət sfera necə adlanır?

- ozonosfer
- heterosfer
- homosfer
- ekzosfer
- termosfer

471 Kök bakteriyalarının atmosfer havasından kənarlaşdırdığı element hansıdır ?

- fosfor
- azot
- oksigen
- karbon
- kükürd

472 Elektrik keçiriciliyinin yüksək olduğu təbəqə hansıdır ?

- strotosfer
- troposfer
- ekzosfer
- termosfer
- mezosfer

473 Atmosfer havasında həmişə mövcud olan və 3-4 % hissəni təşkil edən maddə hansıdır ?

- kükürd
- ionlaşmış molekullar
- su buxarı
- ammonyak
- benzipiren

474 Qazlarla birlikdə 20 km-dən də çox yüksəkliyə qalxaraq həftələrlə atmosferdə qalan dispers hissəciklərə hansı vasitələr şərait yaradır ?

- kosmik şüalanmalar
- güclü vulkan püskürmələri
- okeanlarda baş verən sunamilər
- troposferdəki hava axınları
- ozon qatının sürətlə nazilməsi

475 Seyrək ionlaşmış qazlardan ibarət sfera necə adlanır?

- ekzosfer
- heterosfer
- homosfer
- termosfer
- ozonosfer

476 Atmosfer havasının nə qədər hissəsi yer qabığına yaxın olan troposferdə yerləşir ?

- 70 %-i
- 75 %-t
- 80 %-i
- 21 %-i
- 90 %-i

477 Atmosfer havasında həmişə mövcud olan su buxarının miqdarı nə qədərdir ?

- ozonosfer
- noosfer
- hidrosfer
- troposfer
- homosfer

478 Atmosfer təbəqələrinin düzgün ardıcılığını göstər:

- homosfer, termosfer, stratosfer, ionosfer, troposfer
- stratosfer, ekzosfer, troposfer, mezosfer, ionosfer
- termosfer, noosfer, mezosfer, troposfer, ekzosfer
- troposfer, strotosfer, mezosfer, termosfer, ekzosfer
- ozonosfer, heterosfer, litosfer, termosfer, mezosfer

479 Atmosfer havasının nə qədər hissəsi yer qabığına yaxın olan troposferdə yerləşir ?

- 80 %-i
- 21 %-i
- 75 %-t
- 70 %-i
- 90 %-i

480 Atmosfer havasında həmişə mövcud olan su buxarının miqdarı nə qədərdir ?

- 25-30 %
- Atmosfer havasında həmişə mövcud olan su buxarının miqdarı nə qədərdir ?
- 10-12 %
- 20-25 %
- 3-4 %
- 15-17 %

481 Yer atmosferinin yer qatına yaxın olan aşağı hissəsi necə adlanır ?

- homosfer
- hidrosfer
- troposfer
- [yeni cavab]
- ozonosfer

482 Atmosferi çirkləndirən əsas qazlar hansılardır?

- natrium xlorid, karbon ikioksid, hidrogen
- kükürd, helium, azot, radium
- nitratlar, karbon oksidləri, arqon
- hidrogen, ammoniyak, fosfor
- hidrogen sulfid, dəm qazı, azot oksidləri

483 Azot elektrik stansiyalarının fəaliyyəti nəticəsində atmosfer havasında hansı təhlükəli elementlər yayılır?

- karbonlu konsentrasiyalar
- infraqərmızı dalğalar
- radioaktiv izotoplar
- ultrabənövşəyi şüalar
- radioaktiv elementlər

484 Havadan azotun kənar edilməsi hansı vasitələrin fəaliyyəti hesabına baş verir ?

- radioaktiv izotopların
- kök bakteriyalarının
- okeandakı balıqların
- oksigenin aktivliyinin
- səpələnən şüaların

485 Qazlarla birlikdə 20 km-dən də çox yüksəkliyə qalxaraq həftələrlə atmosferdə qalan dispers hissəciklərə hansı vasitələr şərait yaradır

- kosmik şüalanmalar

- troposferdəki hava axınları
- okeanlarda baş verən sunamilər
- güclü vulkan püskürmələri
- ozon qatının sürətlə nazilməsi

486 Atmosferdəki mineral tozların əmələ gəlmə səbəbi nədir ?

- aşınma və eroziya prosesləri
- bozqır və torf yanğınları
- vulkan püskürmələri
- meşə yanğınları
- şaxtalardakı qəzalar

487 Yer in cazibə qüvvəsindən çıxaraq Yer kürəsinin tacını yaradan element hansıdır ?]

- helium
- oksigen
- azot
- karbon
- hidrogen

488 Termosferada ionlaşmanın yüksək olması hansı prosesi yaradır ?

- tozlardan ibarət buludların yaranmasını
- temperaturun sürətlə aşağı düşməsini
- elektrik keçiriciliyinin yüksək olmasını
- meteoritlərin parçalanaraq yanmasını
- kosmik şüaların yüksək keçiriciliyini

489 Musson küləklərinin təsiri altında olan ölkələr:

- Braziliya, Mozambik, Çili
- ABŞ, Vyetnam, İran
- Avstraliya, Türkiyə, Yaponiya
- İtaliya, Böyük Britaniya, İndoneziya
- Hindistan, Koreya, Banqladəş

490 Tropik enliklərdə sutkalıq temperatur amplitudasının böyük olması əlaqədardır:

- Havanın enən hərəkəti, buludluluğun az olması
- Havanın qalxan hərəkəti, yüksək buludluluq
- Okean cərəyanlarının təsiri, aşağı təzyiq
- Havanın enən hərəkəti, mövsümü küləklər
- Fiziki aşınmanın intensivliyi, çay şəbəkəsinin sıxlığı

491 Subtropik iqlim qurşağının tiplərindən deyil:

- Yağıntılar bərabər paylanan
- Dəniz subtropik
- Subtropik musson
- Kontinental subtropik
- Aralıq dənizi

492 stratosfera temperaturun artmasının əsas səbəbi nədir ?

- oksigenin qazının seyrək olması
- ozon qatının yayılmasına görə
- yer cazibəsindən uzaqda yerləşməsi
- su buxarının çox olması

- hava axınlarının yerdəyişməsi

493 Stratosfer təbəqəsində temperaturun 0o-yə çatdığı sərhəd necə adlanır?

- ozonosfera
 stratopauza
 tropopauza
 ionosfera
 stratosfera

494 Yer ilə kosmos arasında atmosfer vasitəsi ilə olan mübadilədə tozları və meteoritləri qəbul edən yer, hansı yüngül qazları itirir ?

- karbon və arqon
 arqon və ksenon
 oksigen və fosfor
 azot və kükürd
 hidrogen və helium

495 Mövsümi fəsil dəyişkənliyi çox az olan iqlim qurşaqları:

- Ekvatorial, arktik
 Arktik, mülayim
 Mülayim, tropik
 Ekvatorial, mülayim
 Subtropik, subarktik

496 Atmosferin müxtəlif kimyəvi tərkibli yuxarı hissəsi necə adlanır?

- mezosfer
 termosfer
 ekzosfer
 homosfer
 heterosfer

497 Atmosferdəki azot oksidlərinə həsas olan xəstəliklər hansılardır ?

- həzm sistemi və uroloji xəstəlikləri
 allergik və onurğa-oynaq xəstəlikləri
 ürək-damar və nəfəs yolları xroniki xəstəlikləri
 endokrinoloji və əsəb-sinir sistemi xəstəlikləri
 ankoloji və stomatoloji xəstəlikləri

498 Temperaturun müntəzəm azalaraq dayandığı və dəyişməz olduğu atmosfer hissəsi necə adlanır?

- heterosfera
 ozonosfera
 noosfera
 troposfera
 tropopauza

499 İnsanların təsərrüfat fəaliyyəti nəticəsində risk altında olan və 150 il ərzində 3 dəfə azalacağı güman edilən element hansıdır ?

- oksigen
 uran
 fosfor
 karbon
 kalsium

500 Sənayə şəhərlərində yer səthindən 200-300 m hündürlükdə temperatur inversiya-sının yaranması nəticəsində hansı növ smoq yaranır?

- tosgen smoqu
- adi smoq
- London smoqu
- fotokimyəvi smoq
- Los-Anceles smoqu

501 Tullantı qazları zəhərli maddələrdən təmizləmək üçün hansı qurğulardan istifadə edilir?

- elektromaqnit qurğularından
- elektrik qurğularından
- toztutucu qurğulardan
- qaztəmizləyici qurğulardan
- fırlanma qurğularından

502 Yer kürəsini əhatə edən müxtəlif qaz qatlarından ibarət olan müəyyən qalınlıqlı təbəqə necə adlanır?

- biosfer adlanır
- ozonosfer adlanır
- hidrosfer adlanır
- atmosfer adlanır
- litosfer adlanır

503 Ümumiyyətlə atmosferi çirkləndirən əsas maddələr hansı mənşəlidirlər?

- biotik mənşəlidirlər
- karbon mənşəlidirlər
- turşu mənşəlidirlər
- təbii mənşəlidirlər
- pogen mənşəlidirlər

504 Tullantı qazların tərkibində olan faydalı qarışıqları ayırmaq üçün hansı kimyəvi təmizləmə üsulundan istifadə edilir?

- katalik təmizləmə üsulundan
- absorbsiya üsulundan
- qravtasiya üsulundan
- termiki üsuldan
- adsorbsiya üsulundan

505 Ozon ilk dəfə kim tərəfindən kəşf edilmişdir?

- Faradey tərəfindən
- Lomonosov tərəfindən
- Marum tərəfindən
- Darvin tərəfindən
- Landau tərəfindən

506 Oksigen atmosfer havasının necə faizini təşkil edir?

- 23,5%-ni
- 17,3%-ni
- 18,9%-ni
- 20,95%-ni
- 70,05%-ni

507 Qaz və bərk məsaməli maddələrin qarşılıqlı təsiri prinsipinə əsaslanaraq tullantı qazların təmizlənməsi üsulu necə adlanır?

- ətalət üsulu
- yandırma üsulu
- adsorbsiya üsulu
- absorbsiya üsulu
- termiki üsul

508 Qaz halında olan sənaye tullantılarını təmizləmək üçün hansı üsullardan istifadə olunur?

- fiziki və kimyəvi üsullardan
- elektrik və elektromexanik üsullardan
- mexaniki və kimyəvi üsullardan
- absorbsiya və adsorbsiya üsullarından
- fiziki və optik üsullardan

509 Havada asılı halda olan bərk və maye hissəciklərlə atmosferin çirklənməsi necə adlanır?

- duzlu çirklənmə adlanır
- turşulu çirklənmə adlanır
- aerosol çirklənmə adlanır
- qələvili çirklənmə adlanır
- buxarlı çirklənmə adlanır

510 Hansı müəssisələr atmosferi aeroxolla çirkləndirən əsas mənbələr hesab olunur?

- yeyinti müəssisələri
- metallurqiya müəssisələri
- neft emalı müəssisələri
- kimya müəssisələri
- elektrik enerjisi istehsal edən müəssisələr

511 Bozqır və torf yangınları atmosferdə hansı maddələrin əmələ gəlməsinə səbəb olur?

- karbon 4-oksidin
- radioaktiv elementlərin
- kosmik şüaların
- mineral tozların
- ionlaşmış molekulların

512 Hidrogen Yer cazibə qüvvəsindən çıxaraq hansı formanı yaradır ?

- Yer kürəsinin tacını
- radioaktiv şüalanmanı
- elektrik axınlarını
- seyrək buludları
- hava axınlarını

513 Termosferdə seyrəkləşmənin çox böyük olması qaz hissəciklərinə necə təsir edir ?

- sürətli hava axınları yaranır
- toz buludları yaranır
- qazlar sürətlə hərəkət edir
- temperaturu sürətlə artırır
- meteoritlər parçalanaraq yanır

514 Ozon qatının yayılması stratosfer təbəqəsində hansı dəyişikliyi yaradır ?

- temperaturu artırır
- karbonu seyrəkləşdirir
- gümüşlü buludları yaradır
- təzyiqi aşağı salır
- təzyiqi artırır

515 Stratopauza sərhədində temperatur hansı həddə olur ?

- 60°-70° arasında olur
- 0°-yə çatır
- 25 °yə bərabər olur
- + 50°-dən yuxarı olur
- + 10-15 ° arası dəyişir

516 Mülayim iqlim qurşağının kontinental tipinin geniş yayıldığı ölkələr:

- Qazaxıstan, Monqolustan
- Fransa, Monqolustan
- Danimarka, Norveç
- Finlandiya, İsveç
- Türkiyə, Gürcüstan

517 Atmosferin tropopauza sərhədində azalaraq, dəyişməyən iqlim elementi hansıdır ?

- su buxarı
- yağıntı
- rütubət
- təzyiq
- temperatur

518 Yer Atmosferdən hansı kütlələri alarkən, hidrogen və helium qazlarını itirir ?

- buzlu kütlələri
- aramsız yağıntıları
- tozları və meteoritləri
- ulduz qırıntıları
- kükürd birləşmələrini

519 Atmosferdə mövcud olan neterosfer hissəsi tərkibə digərlərindən necə fərqlənir ?

- temperaturun yüksəkliyinə görə
- müxtəlif kimyəvi tərkibinə görə
- ionlaşmanın sürətliliyinə görə
- elektrik keçiriciliyinə görə
- oksigenin sıxlığına görə

520 Atmosferdəki azot oksidlərinə həsas olan xəstəliklər hansılardır ?

- endokrinoloji və əsəb-sinir sistemi xəstəlikləri
- ankoloji və stomatoloji xəstəlikləri
- allergik və onurğa-oynaq xəstəlikləri
- ürək-damar və nəfəs yolları xroniki xəstəlikləri
- həzm sistemi və uroloji xəstəlikləri

521 Atmosferdəki mineral tozların əmələ gəlmə səbəbi nədir ?

- aşınma və eroziya prosesləri
- bozqır və torf yanğınları
- vulkan püskürmələri

- meşə yanğınları
- şaxtalardakı qəzalar

522 İnsanların təsərrüfat fəaliyyəti nəticəsində risk altında olan və 150 il ərzində 3 dəfə azalacağı güman edilən element hansıdır ?

- oksigen
- kalsium
- fosfor
- karbon
- uran

523 Yer in cazibə qüvvəsindən çıxaraq Yer kürəsinin tacını yaradan element hansıdır ?

- helium
- oksigen
- azot
- karbon
- hidrogen

524 Ekzosferada olan qaz hissəciklərinin planetlərarası fəzaya səpələnməsinin səbəbi nədir ?

- atmosfer qazlarının mövcud olmaması
- seyrəkləşmənin qiymətinin çox böyük olması
- planetlərarası fəzanın sərhəddində yerləşməsi
- onların hərəkət sürətinin çox yüksək olması
- elektrik keçiriciliyinin yüksək olması

525 Ekzosferada olan qaz hissəciklərinin planetlərarası fəzaya səpələnməsinin səbəbi nədir ?

- atmosfer qazlarının mövcud olmaması
- seyrəkləşmənin qiymətinin çox böyük olması
- planetlərarası fəzanın sərhəddində yerləşməsi
- onların hərəkət sürətinin çox yüksək olması
- elektrik keçiriciliyinin yüksək olması

526 Termosferada ionlaşmanın yüksək olması hansı prosesi yaradır ?

- tozlardan ibarət buludların yaranmasını
- temperaturun sürətlə aşağı düşməsini
- elektrik keçiriciliyinin yüksək olmasını
- meteoritlərin parçalanaraq yanmasını
- kosmik şüaların yüksək keçiriciliyini

527 stratosfera temperaturun artmasının əsas səbəbi nədir ?

- oksigenin qazının seyrək olması
- ozon qatının yayılmasına görə
- yer cazibəsindən uzaqda yerləşməsi
- su buxarının çox olması
- hava axınlarının yerdəyişməsi

528 Stratosfer təbəqəsində temperaturun 0o-yə çatdığı sərhəd necə adlanır?

- stratosfera
- tropopayza
- ozonosfera
- ionosfera
- stratopauza

529 Temperaturun müntəzəm azalaraq dayandığı və dəyişməz olduğu atmosfer hissəsi necə adlanır?

- heterosfera
- ozonosfera
- noosfera
- troposfera
- tropopauza

530 Atmosfer təbəqələrinin düzgün ardıcılığını göstər:

- homosfer, termosfer, stratosfer, ionosfer, troposfer
- troposfer, strotosfer, mezosfer, termosfer, ekzosfer
- termosfer, noosfer, mezosfer, troposfer, ekzosfer
- stratosfer, ekzosfer, troposfer, mezosfer, ionosfer
- ozonosfer, heterosfer, litosfer, termosfer, mezosfer

531 Yer ilə kosmos arasında atmosfer vasitəsi ilə olan mübadilədə tozları və meteoritləri qəbul edən yer, hansı yüngül qazları itirir ?

- oksigen və fosfor
- karbon və arqon
- hidrogen və helium
- arqon və ksenon
- azot və kükürd

532 Atmosferin müxtəlif kimyəvi tərkibli yuxarı hissəsi necə adlanır?

- mezosfer
- termosfer
- ekzosfer
- homosfer
- heterosfer

533 Qaz hissəciklərinin çox böyük sürətlə hərəkət etdiyi termosferada onların bir-biri ilə toqquşmamasının səbəbi nədir?

- hava axınlarının sürətlə hərəkət etməsi
- temperaturun çox yüksək olması
- gümüşlü buludların müşahidə olunması
- güclü elektrik cərəyanlarının axması
- seyrəkləşmənin çox böyük olması

534 Qışı daha rütubətli keçən iqlim tipi:

- Aralıq dənizi
- Subtropik continental
- Subtropik musson
- Mülayim kontinental
- Mülayim musson

535 İl boyu iki fəslin müşahidə olunduğu iqlim qurşaqları:

- Subtropik, subekvatorial
- Ekvatorial, arktik
- Mülayim, subarktik
- Antarktik, tropik
- Subekvatorial, subarktik

536 Musson iqliminin xarakterik xüsusiyyəti:

- İsti və quru yay, soyuq və rütubətli qış
- İsti və rütubətli yay, mülayim və quru qış
- Soyuq və quru yay, isti və rütubətli qış
- İsti və rütubətli yay, soyuq və rütubətli qış
- Soyuq və quru yay, isti və quru qış

537 Temperaturu- 75°-90°-C-yə çatan mezopauzada hansı proses müşahidə olunur?

- antropogen mənşəli sənaye tozları
- yüksək konsentrasiyalı qaz hissəcikləri
- buzlu kristallardan ibarət gümüşlü buludlar
- ionlaşmış su molekulları
- kosmik tozların yaratdığı bulud parçaları

538 İl boyu isti, yayı rütubətli, qışı quraq olan iqlim qurşağı:

- Subekvatorial
- Tropik
- Mülayim
- Subtropik
- Ekvatorial

539 Troposferdə olan su Buxarı, ozon və karbon qazı uzun dalğalı istilik şüalarını udduqdan sonra hansı proseslər baş verir?

- ozon qatının seyrəkləşməsi baş verir
- bulud əmələgəlir, yağıntı yağır
- meteoritlər parçalanaraq yanır
- fırtını və qasırğalar əmələ gəlir

540 Ürək-damar və nəfəs yolları xroniki xəstəliklərin həssaslaşmasına səbəb olan qaz birləşmələri hansıdır?

- ammonyak
- karbon oksidləri
- azot oksidləri
- hidrogen sulfid
- natrium xlorid

541 Buzlu kristallardan ibarət gümüşlü buludlar hansı atmosfer təbəqəsində formalaşır ?

- noosferada
- mezopauzada
- stratopauzada
- tropopauzada
- kuzosferada

542 Troposferdə buludun əmələ gəlməsi və yağıntıların yağmasına səbəb aşağıdakılardan hansıdır?

- uzun dalğalı istilik şüaları
- karbon qazının yüksək konsentrasiyası
- oksigen qazının sürətlə seyrəlməsi
- gecə-gündüz və fəsillərin yaranması
- atmosferdəki su buxarının artması

543 Havadan azotun kənar edilməsi hansı vasitələrin fəaliyyəti hesabına baş verir ?

- kök bakteriyalarının
- okeandakı balıqların
- səpələnən şüaların

- oksigenin aktivliyinin
- radioaktiv izotopların

544 Azot elektrik stansiyalarının fəaliyyəti nəticəsində atmosfer havasında hansı təhlükəli elementlər yayılır?

- karbonlu konsentrasiyalar
- ultrabənövşəyi şüalar
- radioaktiv izotoplar
- infraqərmızı dalğalar
- radioaktiv elementlər

545 Qaz hissəciklərinin çox böyük sürətlə hərəkət etdiyi termosferada onların bir-biri ilə toqquşmamasının səbəbi nədir?

- gümüşlü buludların müşahidə olunması
- güclü elektrik cərəyanlarının axması
- temperaturun çox yüksək olması
- hava axınlarının sürətlə hərəkət etməsi
- seyrəkləşmənin çox böyük olması

546 Temperaturu- 75°-90°-C-yə çatan mezopauzada hansı proses müşahidə olunur?

- antropogen mənşəli sənaye tozları
- buzlu kristallardan ibarət gümüşlü buludlar
- ionlaşmış su molekulları
- kosmik tozların yaratdığı bulud parçaları
- yüksək konsentrasiyalı qaz hissəcikləri

547 Troposferdə olan su Buxarı, ozon və karbon qazı uzun dalğalı istilik şüalarını udduqdan sonra hansı proseslər baş verir?

- ozon qatının seyrəkləşməsi baş verir
- bulud əmələgəlir, yağıntı yağır
- meteoritlər parçalanaraq yanır
- fırtını və qasırğalar əmələ gəlir
- gecə-gündüz və fəsillər yaranır

548 Quruda litosferin torpaqla örtülü olan hissəsi necə adlanır?

- noosfer
- biosfer
- kriosfer
- pedosfer
- homosfer

549 Litosferdə formalaşan aşınma qalığının ən mürəkkəb və qalın hissəsi hansı qurşaqlarda formalaşır?

- ekvatorial
- nival və arid
- subtropik
- mülayim
- antarktik

550 Son 100 ildə 2 mlyr. ha məhsuldar torpaqların itirilməsinin səbəbi nədir ?

- heyvandarlıq
- yaşayış məntəqələri
- eroziya
- müharibələr

- sel hadisələri

551 Dünyada torpaq ehtiyatlarının sahəsi nə qədərdir ?

- 152 mln.km²
 129 mln. km²
 169 mln. km²
 361 mln. km²
 150 mln.km²

552 Təbii sututuarların, bataqlıq və yarım bataqlıq ərazilərin qurudulması torpaq larda hansı proseslərin pozulmasına səbəb olur ? (Sürət 02.10.2014 11:44:55)

- mikroiklimi, kimyəvi, biokimyəvi tarazlığı
 temperaturu, fiziki-kimyəvi, hiqroskopik vəziyyəti
 istilik mübadiləsini, rütubəti, kimyəvi tarazlığı
 mikroiklim nəmliyi, fiziki –kimyəvi tarazlığı
 relyefi, landşaftı, biokimyəvi tarazlığı

553 Şəhər ətrafında yararlı torpaq sahələrini zəbt edən və onu epidemiya mərkəzlərinə çevirən tullantılar hansılardır ? (Sürət 02.10.2014 11:44:43)

- polietilen qablarıdır
 sənaye tullantılarıdır
 bərk məişət tullantılarıdır
 maye şəkildə olan tullantılarıdır
 taxta-şalban qırıqlarıdır

554 Sanitar –gigiyena tələblərinə uyğun olaraq suyun keyfiyyəyinə hansı tələblər qoyulur? Hansı cavab düzgün deyil? (Sürət 02.10.2014 11:44:31)

- Suda xəstəlik törədən bakteriyalar müşahidə olunmalıdır
 Suda həll olmuş oksigenin miqdarı 4mq/l artıq olmamalıdır
 Su qatlarında rəng nəzərə çarpmamalıdır
 Suyun iyi və dadı sutka ərzində 2 baldan yuxarı olmamalıdır
 Zərərli maddələrin qatılığı suda müşahidə olunmamalıdır

555 Sənaye sahələrini iknkişafı və yerləşdirilməsi ilə əlaqədar tullantıların artması, faydalı qazıntıların çıxarılması, müharibələr, avtomobil yollarının salınması və s. torpaqda hansı hadisələrin baş verməsinə səbəb olur ? (Sürət 02.10.2014 11:44:12)

- torpaq sahələrini münbitləşməsinə və azalmasına
 torpaq sahələrinin şoranlaşmasına və genişlənməsinə
 torpaq sahələrinin azalmasına və çirklənməsinə
 torpaq sahələri genişlənməsinə və münbitləşməsinə
 torpaq sürüşmələrinə və uçqunlara

556 Tədqiqatlara görə Yer səthinin əsas hissəsi hansı elementlərdən ibarətdir ?

- oksigen və silisiumdan
 karbon və dəmirdən
 fosfor və kükürddən
 azot və karbondan
 uran və hidrogendən

557 Təbiətdə tez-tez rast gəlinən fərdlərin ölümü onun hansı dövründə baş verir?

- yetkinlik dövründə
 erkən dövründə

- ilk anlarında
- yaşlı dövründə
- doğum anında

558 Rekutivasiya metodu ilə korlanmış torpaqların bərpası zamanı mərhələdə hansı işlər görülür ? (Sürət 02.10.2014 11:43:50)

- yaşıllıqlar salınır, idman meydançaları tikilir
- bağlar salınır, evlər tikilir
- parklar salınır, əyləncə mərkəzləri tikilir
- meşələr salınır, sututurlar inşa edilir
- idman zalları və meydançaları tikilir

559 Rekultivasiya metodu ilə korlanmış torpaqların bərpası zamanı texniki işlər mərhələsində hansı işlər görülür ? (Sürət 02.10.2014 11:43:39)

- karxanalar doldurulur üzərinə qum tökülür
- karxanalar zibilliklərə çevrilir landaşft pozulur
- karxanalar tullantı ilə doldurulur başqa işlər aparılmır
- karxanalar doldurulmadan münbit tökülür
- karxanalar doldurulur üzərinə münbit torpaq tökülür

560 Müasir elmi nəzəriyyə görə yer qabığı hansı hadisənin təsirdən əmələ gəlmişdir (Sürət 02.10.2014 11:43:20)

- dağların parçalanması nəticəsində
- vulkan püskürmələri nəticəsində səthə çıxan maddələrin
- zəlzələlər nəticəsində
- sürüşmələr nəticəsində
- sürüşmələr nəticəsində

561 Litosferin üst hissəsi hansı suxurlardan ibarətdir ? (Sürət 02.10.2014 11:43:03)

- tozlardan, torpaqdan və qranit suxurlardan
- daşlı, kəsəkli və bərk suxurlardan
- qumlu, gilli və çökmə suxurlardan
- daşlı, çınqıllı və gilli suxurlardan
- qumlu, daşlı və boş suxurlardan

562 Quruda quyularının qazılması zamanı ətraf mühitin çirklənməsinin qarşısını almaq və quyuya ətrafı torpaqları çirklənmədən qorumaq məqsədilə ardıcıl olaraq aşağıdakı tədbirlər həyata keçirilir. Hansı cavab düzgün deyil ? (Sürət 02.10.2014 11:42:52)

- quyuya ətrafında çuxurlar qazılır
- sonra qazma işləri başlayır
- götürülmüş torpaq anbarlara yığılır
- quyuya ətrafında müəyyən qalınlıqlı torpaq qazılaraq götürülür
- quyuya istismara verildikdən sonra torpaq yerinə qaytarılır

563 Korlanmış torpaqları bərpa etmək məqsədilə aparılan rekultivasiyanın birinci mərhələsi neçə adlanır ? (Sürət 02.10.2014 11:42:17)

- tikinti işləri mərhələsi
- texniki işlər mərhələsi
- mexaniki işlər mərhələsi
- qazma işləri mərhələsi
- yaşıllaşdırma işləri mərhələsi

564 Korlanmış torpaqların rekutivasiyası neçə mərhələdə həyata keçirilir ? (Sürət 02.10.2014 11:42:05)

- 7 mərhələdə
- 5 mərhələdə
- 2 mərhələdə
- 4 mərhələdə
- 3 mərhələdə

565 Korlanmış torpaqları bərpa etmək üçün tətbiq olunan rekultivasiya metodunun II mərhələsi necə adlanır ? (Sürət 02.10.2014 11:41:40)

- bioloji mərhələ
- yaşıllaşdırma işləri mərhələsi
- tikinti mərhələsi
- mexaniki mərhələ
- doldurma mərhələsi

566 İnsanların fəaliyyəti nəticəsində münbit torpaqlar kəskin çirklənmiş və bu nə ilə nəticələnmişdir? (Sürət 02.10.2014 11:41:26)

- məsuldarlıq ifrat azalmışdır
- məsuldarlıq sabit olmuşdur
- məsuldarlıq artmışdır
- məsuldarlıq azalmışdır
- məsuldarlıq ifrat artmışdır

567 Hansı istehsal sahələri torpaqların çirklənməsində və sahəsinin azalmasında mühüm əhəmiyyət kəsb etmir ? (Sürət 02.10.2014 11:41:15)

- toxuculuq sənayesi müəssisələri
- quruda neft quyularının qazılması
- qara və əlvan metallurjiya müəssisələri
- dağ-mədən və karxanalar
- geoloji-kəşfiyyat qazımaları

568 Dağ-mədən sənayesinin yaratdığı problemləri həll etmək üçün hansı metoddan istifadə edilir ? (Sürət 02.10.2014 11:40:24)

- kimyəvi metodlardan
- qazma metodundan
- qazma metodundan
- rekultivasiya metodundan
- fiziki metodlardan

569 Aşağıdakı amillərdən hansı torpaq əmələgəlmə prosesində iştirak etmir ? (Sürət 02.10.2014 11:34:53)

- itki və heyvan orqanizmləri
- torpaq əmələ gətirən suxurlar
- relyef və zaman
- iqlim
- atmosferin ozon qatı

570 Bitki və mikroorqanizmlərin torpaqdakı fəaliyyəti hansı elementlərin toplanmasına səbəb olur ?

- alüminium və kükürdün
- karbonun və azotun
- dəmir və maqneziumun
- fosfor və kalsiumun
- oksigen və radiumun

571 Nival və arid zonalarda torpağın aşınma qabığı necə formalaşmışdır ?

- yüksək minerallaşmış
- humusun çox olması
- qalın və strukturlu
- nazik və sadə quruluşlu
- daha rütubətli və qleyli

572 Vahid zaman ərzində populyasiyada ölənlərin sayına nə deyilir?

- köçürülmə deyilir
- qayıdış deyilir
- köçmə deyilir
- ölüm deyilir
- doğum deyilir

573 Son 100 ildə eroziya prosesi nəticəsində itirilən məhsuldar torpaqların miqdarı nə qədərdir ?

- 800 milyon ha
- 1,5 milyard ha
- 350 milyon ha
- 500 milyon ha
- 2 milyard ha

574 Hesablamalara görə yer səthində yaşayan hər adambaşına il ərzində nə qədər tullantı əmələ gəlir ?

- 2 ton
- 500 kq
- 3,5 ton
- 1 ton
- 50 kq

575 Hansı proses aqroekosistemlərin stabilliyini pozur və torpağın fiziki strukturunu dəyişir?

- heyvandarlığın inkişaf etdirilməsi
- kimyəvi gübrələrin normadan artıq istifadəsi
- şumlanmanın horizontal formada aparılması
- fasiləsiz suvarma əkinçiliyinin tətbiqi
- yamaclarda baş verən sürüşmə hadisələri

576 Torpaqda karbonun və azotun toplanması hansı amillə bağlıdır?

- bitki və mikroorqanizmlərin fəaliyyəti ilə
- iqlim amili ilə
- oksidləşmə prosesi ilə
- süxurların aşınması ilə
- torpağın mütləq yaşı ilə

577 Torpağın kimyəvi tərkibi ən çox hansı elementdən ibarətdir ?

- maqneziumdan
- dəmirdən
- alüminiumdan
- oksigendən
- silisiumdan

578 Dünya praktikasında torpaqların məhsuldarlığına görə müqayisəli qiymətləndirilməsi necə adlanır?

- qranulometriya
- bonitirovka
- meliorasiya

- rekultivasiya
- kartoqram

579 Torpağın məhsuldarlığının azalmasına səbəb olan arıdləşmə hansı kompleks təsirlərin nəticəsidir?

- intensiv suvarılma
- gübrələrin istifadə edilməsi
- tullantılarla çirklənmə
- ifrat rütubətlənmə
- nəmliyin azalması

580 Dünya regionları arasında torpaq ehtiyatlarından əkinçilik məqsədilə ən çox istifadə edən region hansıdır ?

- Cənubi Amerika
- Şərqi Avropa
- Şimali Qazaxstan
- Qərbi Avropa
- Şimali Afrika

581 Azərbaycan Respublikası ərazisində torpaq ehtiyatları ən çox hansı tullantılarla çirklənmişdir?

- azot və fosfor gübrələri ilə
- məişət tullantıları ilə
- nəqliyyat tullantıları ilə
- toksik maddələr və metallarla
- məişət sularının axıdılması ilə

582 Litosferin müxtəlif maddələrlə, o cümlədən neftlə çirklənməsi prosesi necə adlanır?

- kimyəvi çirklənmə
- pestisidli çirklənmə
- radioaktiv çirklənmə
- biogen çirklənmə
- texnogen çirklənmə

583 Torpağın çirklənməsində müəyyən rol oynayan civə ətraf mühitə necə düşür ?

- mühərrik yanacaqları ilə
- mədən tullantıları ilə
- yeraltı sularla
- soda və xlor istehsalında
- sement istehsalında

584 Populyasiyalarda ölümün çox olması aşağıdakı səbəblərdən asılıdır. Hansı cavab düzgün deyil?

- genetik mükəmməllikdən
- yırtıcılardan, parazit xəstəliklərindən
- əlverişsiz fiziki mühit şəraitindən
- fərdlərin sayından
- fizioloji mükəmməllikdən

585 Populyasiyada fərdlərin sayı optimallaşdıran hansı mexanizmlər mövcuddur?

- özünü idarəetmə
- özünü tənzimləmə
- özünü stabilləşdirmə
- özünü nizamlama
- özünü sakitləşdirmə

586 Populyasiyada fərdlərin yerdəyişmə qabiliyyəti onun hansı xüsusiyyətlərinə əsaslanır?

- fizioloji xüsusiyyətlərinə
- biogeosenoz xüsusiyyətlərinə
- biotop xüsusiyyətlərinə
- bioloji xüsusiyyətlərinə
- biosenoz xüsusiyyətlərinə

587 Hansı ərazilərdə litosfer bilavasitə atmosferlə əlaqədə olur?

- arktikada
- qara torpaqlarda
- bataqlıqda
- səhrada
- çəmənlikdə

588 Torpaq inkişaf edən aşınma qabığının ən nazik və sadə quruluşlu olduğu qurşaq hansıdır ?

- ekvator
- yarımsəhra
- nival və arid
- subnival
- tropik

589 Litosferdə formalaşan aşınma qalığının ən mürəkkəb və qalın hissəsi hansı qurşaqda formalaşır?

- mülayim
- ekvatorial
- antarktik
- nival və arid
- subtropik

590 Son 100 ildə 2 mlyr.ha məhsuldar torpaqların itirilməsinin səbəbi nədir ?

- müharibələr
- heyvandarlıq
- sel hadisələri
- yaşayış məntəqələri
- eroziya

591 Dünyada torpaq ehtiyatlarının sahəsi nə qədərdir ?

- 361 mln. km²
- 150 mln.km²
- 150 mln.km²
- 129 mln. km²
- 169 mln. km²

592 Tədqiqatlara görə Yer səthinin əsas hissəsi hansı elementlərdən ibarətdir ?

- oksigen və silisiumdan
- karbon və dəmirdən
- fosfor və kükürddən
- azot və karbondan
- uran və hidrogendən

593 Üzvi maddələri kimyəvi reaksiyalar hesabına sintez edən canlılara nə deyilir?

- fototroflar deyilir

- avtotroflar deyilir
- xemotroflar deyilir
- fotosintetiklər deyilir
- sintetiklər deyilir

594 Üzvi maddələri işıq enerjisi hesabına sintez edən canlılara nə deyilir?

- sintetiklər deyilir
- sinetroflar deyilir
- fotosintetiklər deyilir
- fototroflar deyilir
- homeotroflar deyilir

595 Müxtəlif canlı orqanizmlərin ümumi məkanda məskunlaşması, qida və ərazidən istifadəyə görə müəyyən münasibətlərə girməsi nəyin formalaşmasının əsasını qoymuşdur?

- biotopun
- biosenozun
- litosferin
- biosferin
- ekosistemin

596 Bitki, heyvan və mikroorqanizmlərdən təşkil olunmuş dinamik, dayanıqlı birliyə nə deyilir?

- hidrosfer deyilir
- ekosistem deyilir
- biosenoz deyilir
- biotop deyilir
- litosfer deyilir

597 Trans enlikdə və trans meridional miqrasiyalar vaxtı coğrafi zonallığın adaptasiyasının düz gəlməməsi prosesi hansıdır?

- fiziki reaksiya
- virus transduksiyası
- elektromaqnit sahə
- desinxronoz
- readaptasiya

598 Bonitirovka nədir ?

- torpaqların aşınması
- torpaqların şorlaşması
- torpaqların deqradasiyası
- torpaqların məhsuldarlığı
- torpaqların eroziyası

599 Pedosfer təbəqəsi hansı sahəni əhatə edir ?

- mantiyanın üst hissəsini
- qazlarla əhatələnən hissəsini
- su ilə örtülü hissəni
- torpaqla örtülü hissəsini
- hündür dağ zirvələrini

600 Biosferaya daxil olan tullantılardan hansılar daha təhlükəlidir ?

- oksigen, kömür, volfram, kvarsit
- civə, qurğuşun, kadmium, flor

- karbon, azot, fosfor, uran
- arqon, natrium, alüminium
- kalstum, dəmir, polad , hidrogen

601 İstismar olunaraq pozulmuş torpaqların rekultivasiyası hansı mərhələlərdə aparılır?

- termiki və fiziki
- hirdro və fitoloji
- texniki və bioloji
- texniki və kimyəvi
- kimyəvi və bioloji

602 Litosferin ən mühüm hissəsi olan torpağın əmələgəlmə prosesi necə baş verir ?

- vulkanların püskürmə materiallarının yığılaraq, formalaşmasından yaranır
- geoloji quruluşun və relyef formalarının təsiri nəticəsində formalaşan uzvi-mineral kompleksdir
- zaman daxilində süxurların, relyefin, bitki və heyvanat aləminin qarşılıqlı təsiri ilə yaranan təbii-tarixi cisimdir
- dağ süxurlarının və mineralların fiziki-kimyəvi aşınmasıdır
- dağ süxurlarının və mineralların fiziki-kimyəvi aşınmasıdır

603 Quruda litosferin torpaqla örtülü olan hissəsi necə adlanır?

- kriosfer
- pedosfer
- homosfer
- noosfer
- biosfer

604 İnsanın kosmosdakı yeni şəraitə uyğunlaşdıqdan sonra əvvəlki bacarığının bərpa olunması prosesi necə adlanır?

- simbiot şərait
- tibbi intervensiya
- readaptasiya
- desinxronoz
- deadaptasiya

605 Soda və xlor istehsalında torpağı çirkləndirən hansı element ətraf mühitə tullanır ?

- sulfat
- ammoniyak
- qurğuşun
- cıvə
- dəmir

606 Külək, su, texniki təsir nəticəsində torpağın dağılması necə adlanır ?

- abrakziya
- şorlaşma
- aridləşmə
- eroziya
- defilyasiya

607 Yer kürəsi quru hissəsinin neçə faizi əkin sahələrinin payına düşür ?

- 10 %
- 15 %
- 32 %
- 18 %

23 %

608 Dünyanın torpaq fondu Yer səthi sahəsinin neçə hissəsini təşkil edir ?

- 1/4
 2/4
 1/3
 3/5
 2/3

609 Müxtəlif populyasiyalarda onları təşkil edən fərdlərin yaş strukturu nəyi müəyyən edir. Hansı cavab düzgün deyil?

- davranış münasibətlərini
 ömrünün uzunluğunu
 çoxalma intensivliyini
 cinsi yetkinlik yaşını
 qocalma səviyyəsini

610 Yer üzərində bütün canlılar karbonu mənimsəmə mənbəyinə görə neçə qrupa bölünür?

- onunçalılar və onunçasızlar
 bitkilər və heyvanlar
 bitkilər və ali heyvanlar
 avtotroflar və heterotroflar
 heşəratlar və göbələklər

611 Suyun orqanoleptik xüsusiyyətləri hansılardır?

- bulanqlılığı, duzsuzluğu, dadı, rəngi
 bulanqlılığı, dadı, duzluluğu
 iy verməsi, rəng, turşuluğu, duzsuzluğu
 iyi, dadı, rəngi, şəffaflığı
 iyi, duzluluğu, qələviliyi, turşuluğu

612 İstehsalın xüsusiyyətlərindən asılı olaraq suyun keyfiyyətinə hansı tələbatlar qoyulur ?

- işçilərin sağlamlığına təhlükə yaratmamalıdır
 istehsal olunan məhsulun keyfiyyətinə mənfi təsir göstərməməlidir
 aparatların korroziya uğramasına səbəb olmamalıdır
 borularda duzların çökməsinə səbəb olmamalıdır
 şəffaflığı normada az olmalıdır

613 Çirkab suları təmizləmək üçün hansı üsullardan istifadə edilir ?

- mexaniki, optik, qaynama, süzmə, çökdürmə
 termiki, mexaniki, fiziki-kimyəvi, bioloji
 bioloji, fiziki, mexaniki, süzmə, çökdürmə
 çökdürmə, süzmə, termiki, qravitasiya, bioloji
 flotasiya, mərkəzdənqaçma, ətalət, termiki, süzmə

614 BMT-nin neçənci ildə və hansı şəhərdə keçirdiyi ətraf mühit və inkişaf adlı Beynəlxalq konfransında hər bir dövlətin öz əhalisini içməli su ilə təmin etmə öhdəçiliyi qəbul etmişdir ?

- 1990-cı ildə Stokholmda
 1995-ci ildə Moskvada
 1991-ci ildə Rio-de-Jeneyro
 1993-cü ildə Bakıda
 2000-ci ildə Londonda

615 Qatılığı çox olan çirkab suları təmziləmək üçün hansı təmizləmə üsulundan istifadə edilir ?

- termiki üsuldan
- kimyəvi üsuldan
- fiziki-kimyəvi üsuldan
- süzmə üsulundan
- bioloji üsuldan

616 Tərkibində qiymətli metallar olan çirkab suları təmizləmək üçün hansı təmizləmə üsulundan istifadə edilir ?

- bioloji üsuldan
- termiki üsuldan
- kimyəvi üsuldan
- mexaniki üsuldan
- çökdürmə üsulundan

617 Təbii suların çirklənmə göstəricisini nə müəyyən edir ?

- suyun bulanıqlığının yüksək olması
- Suda həll olmuş oksigenin miqdarı
- sudakı bakteriyaların olması
- suda mineralların çox olması
- suda üzvi maddələrin olması

618 Suyu daha çox hansı sənaye sahələri çirkləndirir Hansı cavab düzgün deyil ?

- kimya,neft-kimya ,neft emalı müəssisələri
- qara və əlvan metallurgiya müəssisələri
- sellülöz ,kağız, daş kömür müəssisələri
- kənd təsərrüfatı məhsulları emalı və məişət müəssisələri
- porfimer və şimiyat müəssisələri

619 Suların kimyəvi çirklənməsini neçə növə ayırırlar ?

- mexaniki və istilik çirklənmələri
- maqnit və səs-küy çirklənmələri
- maqnit və səs-küy çirklənmələr
- mineral və üzvi çirklənmələr
- elektrik və akustik çirklənmələr

620 Su hövzələri içərisində hansı dəniz daha çox antropogen təsirlərə məruz qalır?

- Qırmızı dəniz
- Baltik dənizi
- Xəzər dənizi
- Aralıq dənizi
- Qara dəniz

621 Su anbarlarını və su axarları neçə kateqoriyaya ayırırlar?

- 7 kateqoriyaya
- 4 kateqoriyaya
- 5 kateqoriyaya
- 2 kateqoriyaya
- 3 kateqoriyaya

622 Okean və dənizlərin suları daha çox hansı maddələrlə çirklənir ?

- qum və gillə
- gübrə və pestisidlə
- neft və neftli su ilə
- turşu və duzlarla
- kerosin və benzinlə

623 Yer kürəsinin su örtüyünə nə deyilir ?

- neosfer
- hidrosfer
- litosfer
- biosfer
- atmosfer

624 Su kütləsinin hərəkətinə görə su hövzələri neçə cür olur ?

- turşulu və qələvili
- durğun və stabil
- axar və axmaz
- sürətli və durğun
- duzlu və şəffaf

625 Axmaz su hövzələri olan göllərin suları necə olur ?

- qələvili və turşulu
- çirkli və şor
- rəngli və duzlu
- bulanıq və rəngli
- duzlu və şirin

626 Suyun tərkibində duzun miqdarı nə qədər olduqda içməli su hesab olunur ?

- 27 q/d-dən çox
- 25 q/l-ə qədər
- 1 q/l-dən az
- 5 q/l-ə qədər
- 12 q/l-dən az

627 Kiçik dövrən hansı təbəqələr arasında baş verir ?

- litosfer və atmosfer
- hidrosfer və atmosfer
- yalnız litosferdə
- yalnız hidrosferdə
- biosfer və atmosfer

628 Suyun böyük dövrənı hansı təbəqələri əhatə edir?

- atmosfer, hidrosfer, litosferi
- atmosfer və biosferi
- litosfer və hidrosferi
- atmosfer, hidrosfer, litosferi
- yalnız hidrosferi

629 Dünya okeanında suyun səviyyəsinin sabit qalmamasının səbəbi nədir ?

- Dəniz nəqliyyatının inkişafı
- İqliməmələgətirən amillər
- Ayın və planetlərin təsiri

- Daşqınların baş verməsi
- Dağamələgəlmə prosesi

630 Dünya okeanı hidrosferin həcmının nə qədər hissəsini təşkil edir

- 75 %
- 96,4 %
- 90,5 %
- 99,3 %
- 83,7 %

631 Biosferdə baş verən proseslərin çox hissəsi bilavasitə hansı maddə ilə əlaqədardır ?

- ammonyakla
- turşularla
- su ilə
- bitkilərlə
- hidrogenlə

632 Qlobal radioaktiv yağıntılar nə zaman intensivləşir?

- karbon oksidlərinin miqdarı havada artanda
- rentgen şüalanmasından sonra
- azot və kükürd oksidlərinin miqdarı havada artanda
- ağır metalların və toksiki maddələrin miqdarı havada artanda
- nüvə partlayışından sonra

633 Sularda mineral duzların miqdarının artmasının səbəbi nədir ?

- quraqlığın baş verməsi
- kosmik şüalanmalar
- kiçik su dövranı
- insanların təsərrüfat fəaliyyəti
- qabarma-çəkilmə prosesi

634 İçməli və dəniz suyunu çirkləndirən əsas mineral maddələr hansılardır ? 1. hidrogen 5. dəniz 2.qurğuşun 6.civə 3.arsen 7.azot 4.karbon 8.mis

- 3, 4, 5, 6
- 1, 4, 5, 8
- 1, 3, 5, 7
- 2, 4, 5, 6
- 2, 3, 6, 8

635 Dünya okeanı səthindən suyun buxarlanmasına Günəş enerjisinin təxminən nə qədəri sərf olunur?

- 15%-i
- 50 %-i
- 30 %-i
- 90 %-i
- 70 %-i

636 Okean sularında temperatur artdıqca hansı elementin miqdarı azalır ?

- azotun
- karbonun
- oksigenin
- maqneziumun
- hidrogenin

637 Okean sularında ən çox rast gəlinən kimyəvi birləşmələr hansılardır ?

- oksigen, gümüş, xlor, alüminium
- hidrogen, radium, fosfor, qurğuşun
- azot, helium, qızıl, volfram
- karbon, uran, kalsium, dəmir
- xlor, natrium, maqnezium, kükürd

638 Suyun xussələrinə ən çox təsir göstərən ünsür hansıdır ?

- maddələrin tərkibi
- əhalinin artımı
- böyük dövrən
- maqnit sahəsi
- hava sirkulyasiyası

639 Suyun ən böyük sıxlığı hansı temperaturda müşahidə olunur ?

- 10° C
- 7° C
- 100° C
- 4° C
- 70° C

640 Hidrosferə daxil olan hövzələrindən hansı ən az faizə malikdir?

- çaylar
- buzlaqlar
- göllər
- yeraltı sular
- torpaqdakı su

641 Dünyada ən çox suvarmaya sərf olunan su hansı regionun payına düşür ?

- Cənubi və şərqə Asiya
- Şimali Afrika
- Cənubi Amerika
- Cənubi Avropa
- Qərbi Asiya

642 Birinci trofik səviyyədə xarici enerjiden istifadə edilərək yaradılan üzvi maddə kütləsinə necə adlanır?

- aralıq məhsul adlanır
- əvvəlinci məhsul adlanır
- ilk məhsul adlanır
- son məhsul adlanır
- sonuncu məhsul adlanır

643 Qida zəncirləri sistemində birinci trofik səviyyəsini hansı orqanizmlər təşkil edir?

- bitki növləri
- birhüceyrəlilər
- bakteriya növləri
- göbələk növləri
- produsent növləri

644 İnsanlar tərəfindən yaradılan aqrobiogeosenozlara aşağıdakı təsərrüfat sahələri aid edilir. Hansı cavab düzgün deyil?

- plautasiyalar
- parklar
- meşələr
- əkin sahələri
- sünu göllər

645 Xüsusilə dəniz heyvanlarının zəhərlənməsinə səbəb olan və insanlar üçün də təhlükə yaradan element hansıdır ?

- gümüş
- civə
- qurğuşun
- alüminium
- dəmir

646 Akademik N.A.Şilonun fərziyyəsinə görə Xəzər dənizinin səviyyəsinin dəyişməsinə səbəb nədir ?

- bioloji amil
- geoloji amil
- ekoloji amil
- iqlim amili
- hidroloji amil

647 Mənşəyinə görə tullantı sularının əsas üç qrupu hansılardır ? 1. bataqlıq suları 4. çay suları 2.məişət suları 5. kənd təsərrüfatı suları 3. atmosfer suları 6. sənaye suları

- 2, 3, 6
- 2, 4, 5
- 1, 3, 5
- 1, 2, 5
- 4, 5, 6

648 İl ərzində Yerdə baş verən su dövranında nə qədər su kütləsi iştirak edir ?

- 750 min.km²
- 300 min.km²
- 400 min. km²
- 230 min.km²
- 500 min.km²

649 Dünya okeanında ən çox üstünlük hansı canlı maddələrin payına düşür ?

- biofil elementlərin
- yosunların
- nektonların
- fitoplanitonların
- zoplanitonların

650 Hətta içməli su hövzələrində belə suyun kimyəvi tərkibi nə üçün təmiz olmur ?

- canlı maddələrin miqdarına görə
- insanların təsərrüfat fəaliyyətinə görə
- su axınlarının mövcudluğuna görə
- yüksək həlletmə qabiliyyətinə görə
- orqanizmlərin sürətli artımına görə

651 Hansı produsentlər trofik strukturun və biosenozun bütövlükdə mövcudluğunun əsasını təşkil edir?

- heterotroflar

- I produsentlər
- II produsentlər
- prokariotlar
- avtotroflar

652 Qida zəncirləri sistemində produsent orqanizmlər hansı trofik səviyyəni təşkil edirlər?

- birinci trofik səviyyəni
- üçüncü trofik səviyyəni
- ikinci trofik səviyyəni
- beşinci trofik səviyyəni
- Altıncı trofik səviyyəni

653 Dünyada hansı region suvarmaya daha çox su sərf edir ?

- Mərkəzi Amerika
- Avstraliya
- Asiya
- Cənubi Afrika
- Şimali Avropa

654 Komponent tərkibi müalicəvi tələbatlara cavab verən sular hansılardır ?

- mineral sular
- texniki sular
- sənaye suları
- içməli sular
- dəniz suları

655 Çaylarla gətirilən materik suları, göllərdə, bataqlıqlarda, buzlaqlarda toplanan sular hansı kateqoriyaya daxildir ?

- dağ sularına
- okean sularına
- axmaz suları
- quru suları
- qapalı sulara

656 İçməli, mineral və sənaye sularından başqa xalq təsərrüfatında istifadəyə yararlı sular hansılardır ?

- mineral sular
- istilik energetik sular
- buzlaq suları
- atmosfer suları
- texniki sular

657 ən çox istifadə olunan su hansı sahəyə aiddir ?

- sənaye sahələrinə
- kənd təsərrüfatına
- istilik energetik sahəyə
- məişət sahələrinə
- tikinti sektoruna

658 Canlı maddələri təşkil edən və canlıların orta hesabla 80 %-nə bərabər olan sular necə adlandırılır ?

- yeraltı su
- quru suları
- kosmik su

- bioloji su
 okean suları

659 Yer qabığının müxtəlif dərinliklərində yerləşən şirin, duzlu və geotermal suların temperaturu nə qədər olur ?

- 5 ° C-dən az
 30 ° C-dən çox
 40 ° C-yə yaxın
 80 ° C-dən çox
 10 ° C-dən az

660 Quruda mövcud olan əsas şirin su ehtiyatı əsasən harada toplanmışdır ? 1. Qrelandiya 4. Antaktida 2. Mərkəzi Amerika 5.Qüb adaları 3.Dekan yaylası 6. Avstraliya

- 2, 3, 6
 3, 5, 6
 1, 4, 5
 1, 2, 3
 2, 3, 4

661 Hesablamalara görə Xəzər-Xvalın epoxasının neft kəşfindən bəri dənizə nə qədər xam neft axmışdır ?

- 1,3 milyon ton
 1 milyon ton
 0,5 milyon ton
 5 milyon ton
 2,5 milyon ton

662 Atmosferdə mövcud olan su buxarının əsas hissəsi hansı təbəqədə yerləşir ?

- ozonosferdə
 ekzosferdə
 troposferdə
 noosferdə
 stratosferdə

663 Mikroorqanizmlər və qıvcırma törədə bədən üzvi birləşmələr tərəfindən yaradılan çirklənmə hansıdır ?

- texniki çirklənmə
 kimyəvi çirklənmə
 fiziki çirklənmə
 bioloji çirklənmə
 təbii çirklənmə

664 Aşağıdakılardan hansılar suları çirkləndirən çoxsaylı amillərin analizini asanlaşdırmaq məqsədilə qruplaşdırılmışdır ? 1. bioloji çirklənmə 4. kimyəvi çirklənmə 2. kosmik çirklənmə 5. təbii çirklənmə 3.məişət çirklənməsi 6. fiziki çirklənmə

- 2, 3, 4
 1,4,6
 1, 2, 3
 3, 5, 6
 1, 3, 5

665 Yerdəyişmə dispersiyası populyasiyalar arasında hansı vasitəni həyata keçirir?

- rabitə vasitəsini
 əlaqə vasitəsini

- güc vasitəsini
- təsir vasitəsini
- mübadilə vasitəsini

666 Hər bir canlı bütün həyatı boyu ətraf mühitdən aldığı enerjini aşağıdakı həyat proseslərinə sərf edir. Hansı cavab düzgün deyil?

- ətraf mühitdən mühafizə olunmağa
- hüceyrəyə və hüceyrədən maddələrin nəqlinə
- əsəb impulslarının ötürülməsinə
- toxumaların böyüməsinə, çoxalmasına, bərpasına
- organizmin hərəkətinə, temperaturun sabit saxlanmasına

667 Hər bir populyasiyada fərdlərin bir hissəsi müntəzəm olaraq onu tərk edərək qonşu sahədəki populyasiyanı doldurur. Bu hadisə necə adlanır?

- populyasiyaların ayrılması
- populyasiyaların köç etməsi
- populyasiyaların köçürülməsi
- populyasiyaların dispersiyası
- populyasiyaların yerdəyişməsi

668 Müxtəlif populyasiyalarda onları təşkil edən fərdlərin ömrünün uzunluğu, çoxalma intensivliyi cinsi yetkinliyə çatma yaşı onun hansı strukturunu müəyyən edir: (

- fizioloji strukturunu
- köçmə strukturunu
- əlaqə strukturunu
- davranış strukturunu
- yaş strukturunu

669 . Fototroflar, xemotroflar üzvi və qyri – üzvi karbon birləşmələrindən karbonu mənimsəmə üsuluna görə neçə qrupa bölünürlər?

- fotogöbəklər və fotobionlar
- fotocanlılar və fotocansızlar
- fotoavtotroflar və xemoavtotroflar
- fotosintetiklər və fotomolyuskalar
- fotobionlar və fotoabionlar

670 Populyasiyalarda sıxlıq artdıqca fərdlərin həmin növ olmayan yeni ərazilərə daxil olaraq oranı zəbt etməsi və yeni populyasiyanın əmələ gəlməsi necə adlanır?

- köçmə adlanır
- zəbt etmə adlanır
- invasiya adlanır
- məşkunlaşma adlanır
- adaptasiya adlanır

671 Bakterioloji və tərkibində üzvi-toksiki kimyəvi maddələrin göstəricilərinə görə seçilən sular hansı kateqoriyaya daxildir ?

- sənaye suları
- mineral sular
- atmosfer suları
- içməli sular
- texniki sular

672 içməli sulara suyun iyi və dadı bütün sutka ərzində neçə balla qiymətləndirilir?

- 7 bal
- 2 bal
- 5 bal
- 3 bal
- 10 bal

673 Yer üzərində atmosferin qlobal istilik balansının formalaşmasına böyük təsir göstərən amil hansıdır ?

- u ehtiyatı
- yağıntılar
- troposfer
- rentgen şüaları
- albedo

674 Biokimyəvi vəziyyət ilə əlaqədar ən geniş yayılan xəstəliklər hansı elementin çatışmazlığından əmələ gəlir ?

- kalssiumun
- dəmirin
- oksigenin
- yodun
- kükürdün

675 Qeyri-yoluxucu endemik xəstəliklər hansılardır ?

- hipodinamiya, tromboz
- ürək-damar, difteriya, onkoloji
- yatalaq , anemiya, SPİD
- zob, flüoroz, kariyes
- allergiya, psixoz, uroloji

676 Orta əsrlərdə və arası kəsilməyən müharibələrdə ən çox insan ölümünə səbəb olmuş təbii mənbə xəstəliyi hansı olmuşdur ?

- flüoroza
- taun
- difteriya
- malyariya
- SPİD

677 İlk dövrlərdə ekosistemin nizamlama və özünü-nizamlama faktorlarının təsirinə məruz qalan insan necə adlandırılır ?

- Avstralopiteklər
- Homo Sapiyens
- İbtidai insan
- sosial insan
- Neandertals

678 İnsanı biososial canlı adlandıran alim kimdir?

- M.İ.Budiko (1974)
- İ.Frolova (1985)
- M.Ə.Salmanov(1961)
- Q.M.Məmmədov (1967)
- İ.A.Şilov (1989)

679 İnsan-mürəkkəb sosial təşkili və əmək fəaliyyətinə malik olmaqla orqanizmin bioloji xassələrini xeyli dərəcədə dəyişdirir fikri kimə məxsusdur?

- A.L.Yanşin (1986)
- C.Xarper (1995)
- İ.P.Gerasimov (1974)
- C.M.Anderson(1965)
- N.F.Reymers (1990)

680 Homo Sapiyenslərin ölüm səbəbləri arasında duran əsas təbii səciyyəli təsir hansı idi ?

- etoloji təsir
- sosial təsir
- bioloji təsir
- patogen təsir
- yırtıcılıq

681 Malyariyaya qarşı ekoloji cəhətdən özünü doğrultmuş kompleks mübarizə tədbirləri hansılardır ?

- demoqrafik siyasətin aparılması
- su anbarlarının yaradılması
- bataqlıqların qurudulması
- duzların yodlaşdırılması
- heyvanların peyvəndləşdirilməsi

682 İnsan orqanizmində maddələr mübadiləsinin pozulması, inkişafın ləngiməsi və psixikanın pozulması hansı elementin çatışmaması ilə əlaqədardır?

- karbonun
- maqneziumun
- dəmirin
- yodun
- kalsiumun

683 Su və qida vasitəsilə daxil olan yodun insan orqanizmi üçün sutkalıq norması nə qədərdir ?

- 1,03 qr
- 0,05 mq
- 0,5 qr
- 2,5 mq
- 0,1 mq

684 İnsanın hərəkət hadisəsinin mürəkkəb kompleksi olub orqanizmin tələbatını ödəməyə isti qamətlənən xüsusiyyəti hansıdır ?

- təcrübəsi
- davranışı
- haqq-ədaləti
- inanmağı
- ünsiyyəti

685 Neftlə çox çirklənmiş yerlərdə ən çox hansı xəstəliklər müşahidə edilir ?

- endokrin, qan dövranı, allergiya
- qan azlığı, şiş xəstəlikləri
- ürək-damar və həzm orqanları xəstəlikləri
- burun-boğaz və damar xəstəlikləri
- əqli çatmamazlıq, genetik xəstəliklər

686 ətraf mühiti çirkləndirən və böyük ekoloji problemlər yaradan tullantılar hansılardır?

- fabrik tullantıları

- meşə tullantıları
- məişət və sənaye tullantıları
- təmir – tikinti tullantıları
- zavod tullantıları

687 Sənaye və şəhər zibillərinin yandırılması tərkibində qurğuşun olan etil maye benzinin, kağız-sellüloza və elektronika sənayesi tullantıları hansı tərkibli tullantılardır?

- kaliumtərkibli tullantılar
- dioksintərkibli tullantılar
- oksigentərkibli tullantılar
- azottərkibli tullantılar
- azottərkibli tullantılar

688 Xlorkarbohidrogen sinfinə daxil olan üzvi sintetik maddə necə adlanır və bu sinfə daxil olan necə növ maddə vardır?

- sulfid adlanır, 120-ə yaxın növü vardır
- fosfat adlanır, 100-ə yaxın növü vardır
- difosfat adlanır, 150 -ə yaxın növü vardır
- kalbit adlanır, 130-a yaxın növü vardır
- dioksin adlanır, 200 -ə yaxın növü vardır

689 Suyun xlorlaşdırılması, xlor istehsal edən sənaye sahəsində və pestisidlərin istehsalı zamanı hansı qaz yaranır?

- dioksin yaranır
- sulfidlər yaranır
- nitratlar yaranır
- nitrat yaranır
- duzlar yaranır

690 İnsanlar tərəfindən yaradılan müxtəlif təsərrüfat sahələrinə, əkin sahələrinə, süni göllərə, parklara və başqa biogeosenozlara nə deyilir?

- biosfer deyilir
- biosenoz deyilir
- biotop deyilir
- ekosistem deyilir
- aqrobiogeosenozlar deyilir

691 İnsanın etoloji xassələri dedikdə nə başa düşülür ?

- qidalanma xüsusiyyətləri
- ilkin vərdişləri
- bioloji xüsusiyyətləri
- sosial elementləri
- mədəni həyatı

692 İlk insanlar ekosistemlərin əsasən hansı faktorlarına məruz qalmışlar ?

- hipodinamiya
- bioloji
- etioloji
- ensefaloji
- psixiki

693 Təbii mənbəyə malik olan xəstəliklər hansılardır ? 1. taun 5. tülyaremiya 2. şizofreniya 6. allergiya 3. flüoroz 7. anemiya 4. ensefalit 8. yatalaq

- 1, 2, 3, 4
- 1,2,3,6
- 2, 4, 6,7
- 1, 4, 5, 8
- 5, 6, 7, 8

694 Ekoloji təbii səbəblərdən asılı olaraq canlı orqanizmlər tərəfindən yayılan xəstəlik hansıdır ?

- malyariya
- anemiya
- taun
- şizofreniya
- endokrinologiya

695 ərazidəki torpağın, suyun və havanın xüsusi tərkibi ilə əlaqədar olan xəstəliklər necə adlanır ?

- etoloji
- patogen
- endemik
- ekoloji
- bioloji

696 İnsanın bir bioloji varlıq kimi həyat təminatı ilə bağlı olan vital təbəhatlər hansılardır ?

- ideologiyaya əməl etmək
- sevgi, qayğı, diqqətlik və s.
- həyatın mənası, inama tələbat və
- haqq-ədalət, dərk etmə və s.
- oksigen, su, qida, yuxu və s.

697 Tənəffüs orqanlarının, əsəb-sinir sisteminin və mədə-bağırsaq xəstəliklərinin artmasında hansı elementlərin çatışmaması böyük rol oynayır ?

- kimyəvi elementlərin
- təsirsiz qazların
- radioaktiv elementlərin
- gegiyenik göstəricilərin
- mikroelementlərin

698 Karbon-oksidinin havada konsentrasiyasının miqdarı çox olduqda hansı xəstəliklərin artmasına şərait yaranır ?

- ateroskleroz, psixoz, infarkt
- damar xəstəlikləri, qaz azlığı
- endokrin xəstəlikləri, irsi xəstəliklər
- talasemiya və xərçəng xəstəlikləri
- qara ciyər və qida yolu xəstəlikləri

699 Qida zəncirləri sistemində II trofik səviyyəni hansı heterotrof orqanizmlər təşkil edir?

- arxibakteriyalar
- fotoavtotroflar
- konsumentlər
- produsentlər
- birlüceyrəlilər

700 Hansı təbəqədə mövcud olan ozonun konsentrasiyasının azalması xeyirli hesab edilir ?

- stratosferdə

- erkosferdə
- termosferdə
- mezosferdə
- troposferdə

701 əlverişsiz mənzil, yaşayış şəraiti, müxtəlif stress vəziyyəti hansı risk faktorlarına aiddir ?

- bioloji
- elementar
- sosial
- təbii
- ekoloji

702 Kansorogen maddələrə aşağıdakılardan hansılar aiddir ?

- havadakı təsirsiz qazların miqdarının artması
- karroziyaya uğramış dəmir hissələri
- tsiklik karbohidrogenlər, azotlu rəngləyicilər
- suyun tərkibində oksigenli maddələrin artması
- neftlə çirklənmiş süni gillərin suları

703 Temperaturun, atmosfer təzyiqinin və maqnit sahəsinin gərginliyinin sutkalıq kəskin dəyişməsi hansı xəstəliyin ağırlaşmasına səbəb olur ?

- elementoz xəstəliyinin
- ürək-damar xəstəliyinin
- yoluxucu xəstəliklərin
- oynaq xəstəliklərin
- onkoloji xəstəliklərin

704 Atmosferin fiziki və kimyəvi xassələrinin dəyişməsi hansı risk faktorlarını yaradır ?

- ekoloji
- təbii
- süni
- bioloji
- sosial

705 Genetik və ontogenez dövründə insan orqanizminin qazandığı xüsusiyyətlər hansı risk faktoruna aiddir ?

- sosioloji
- təbii
- bioloji
- ekoloji
- etoloji

706 Müəyyən xəstəliyin bilavasitə səbəbi sayılmayan, lakin onun baş verməsi ehtimalını artıran ümumi faktorlar necə adlanır ?

- təbii faktorlar
- bioloji faktorlar
- etoloji faktorlar
- süni faktorlar
- risk faktorları

707 Hansı səbəb insanların ömrünü 10-12 il qısaladır?

- litosferin çirklənməsi
- hidrosferin çirklənməsi

- atmosferin çirklənməsi
- səs çirklənməsi

708 Geniş ərazilərdə öldürücü dozada betta şüalanması nə zaman baş verir?

- nüvə partlayışı zamanı
- ağır metalların və toksiki maddələrin miqdarı havada artan zaman
- azot və kükürd oksidlərinin miqdarı havada artan zaman
- rentgen şüalanmasından sonra
- karbon oksidlərinin miqdarı havada artan zaman

709 Yer səthində ekoloji sistemlərin inkişafı və həyatın mümkünlüyü hansı faktorlarla müəyyən olunur?

- torpağın nəmliyi və havanın rütubəti
- torpağın quruluşu və havanın istiliyi
- torpağın şoranlığı və iqlimin quraqlığı
- torpağın məhsuldarlığı və iqlim şəraiti
- torpağın məsaməliyi və havanın saxtılığı

710 İonlaşmış şüalanma və ya rentgen şüalarının üstün olması hansı xəstəliyin risk faktoru hesab olunur ?

- ağciyər-bronx
- ürək-damar
- yatalaq
- onkoloji-şiş
- tülyaremiya

711 əsas sayılan risk faktorları hansılardır ? 1. bioloji 4. hipodinamik 2. ekoloji 5.pafogen 3. süni 6.sosial

- 2, 4, 6
- 4, 5, 6
- 2, 3, 5
- 1,2, 6
- 3,4,5

712 . Geniş ərazilərdə öldürücü dozada betta şüalanması nə zaman baş verir?

- ağır metalların və toksiki maddələrin miqdarı havada artan zaman
- azot və kükürd oksidlərinin miqdarı havada artan zaman

713 Çernobılda ən böyük xarakterli faciələrlə nəticələnmiş qəza neçənci ildə baş vermişdir?

- 1986-cı ildə
- 1980-cı ildə
- 1985-ci ildə
- 1989-c ildə
- 1983-cü ildə

714 Hansı obyektlərdə baş verən qəzalar zamanı ətraf mühitdə kiçik dəyişikliklər olur?

- Məişət obyektlərində
- Kommunal sahələrdə
- Kiçik müəssisələrdə
- Kimya obyektlərində
- Karxanalarda

715 Aktivliyinə görə radioaktiv nuklidləri neçə yerə ayırırlar?

- zəif, orta, yüksək aktivlikli radionurlidlər

- yüksək, ali, əla aktivlikli radioaktivnuklidlər
- orta, ifrat, qlobal aktivlikli radionuklidlər
- stabil, zəif, ifrat yüksək aktivlikli radionuklidlər
- dəyişən, dəyişməz, stabil aktivlikli radionuklidlər]

716 Milli və etnik qruplarda rast gəlinən irsi meyillilik xəstəlikləri hansılardır ?

- endokrinoloji xəstəliklər
- zob, anemiya, şizofreniya
- uroloji və ankoloji xəstəliklər
- hipertoniya, şəkər diabeti
- xroniki tonzillit, revmatizm

717 Nəqliyyat vasitələrindən təbiətə atılan və an çox sinir-əsəb, qan-damar, əqli çatmamazlıqlar kimi xəstəliklərin yaranmasına şərait yaradan kimyəvi maddələr hansılardır ?

- maqnezium, hidrogen-sulfid, karbon qazı
- dəm qazı, azot oksidləri, qurğuşun
- hidrogen xlorid, metallik nikel, sulfat turşusu
- karbon oksidləri, benzol, təsirsiz qazlar
- helium qazı, dəmir oksidləri, natrium-xlor

718 İqtisadi cəhətdən inkişaf etmiş ölkələrdə ən çox ölümlə nəticələnən xəstəliklər hansılardır ?

- psixoemosionallıq və anemiya
- taun və difteriya
- ağcaqanad ensefaliti
- hipodinamiya və malyariya
- ürək-damar və xərçəng

719 Ekoloji risk faktorlarının yaratdığı və inkişafına təsir göstərdiyi xəstəlik hansıdır ?

- ağcaqanad ensefaliti
- oynaq xəstəlikləri
- bronxial astma
- xara xəstəlikləri
- ürəyin işemiyası